

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ—ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. Παπ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΩΡΕΑΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

ΕΤΟΣ Ε΄—ΑΡΙΘ. 13—14

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΔΡΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΝ ΑΙΜΟΝ.—Εὐγ. Σ. Ζαλοκώστα . . .	3745
Ο ΛΟΡΔΟΣ ΜΠΑΪΡΟΝ ΕΝ ΕΝΕΤΙΑ.—Κωνστ. Ίω. Δραγούμη	3749
Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΗΣ ΕΣΘΗΡ (Διήγημα).—Ν. Γ. Μαυρόχη . . .	3757
ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ.—'Αθ. Ι. Σπυριδάκη	1760
ΠΟΝΟΙ ΨΥΧΩΝ.—'Νικολ. Βάγια	3770
ΥΑΚΥΜΘΟΣ ΛΟΥΑΖΩΝ.—Α. Διομήδους Κυριακού	3773
Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΖΑΚΧΑΡΟΠΟΙΪΑΣ.—Κ. Ε. 'Αργυριάδου . . .	3777
ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΗΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ.—'Αθαν. Χ. Μπούτουρα . .	3780
ΠΘΕΝ Η ΖΩΗ;—Νικ. Δ. Σπηλιώτη	3785
ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.—Δρ Ν. Λιβαδά	3790
ΕΙΚΟΝΕΣ. ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	

[Οἱ συνδρομηταὶ λαμβάνουσι τὸ Μηνιαῖον Παράρτημα ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως. Οἱ τακτικοὶ ἀναγνώσται τῶν «Ἀθηνῶν» ἀποκόπτοντες καθ' ἑκάστην τὸ δελτίον τοῦτο καὶ παρουσιάζοντες τὰ δελτία τοῦ μηνός, λαμβάνουσι τὸ Παράρτημα τῶν «Ἀθηνῶν», οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ παρὰ τῶν Γραφείων μας, οἱ δὲ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις παρὰ τῶν κατὰ τόπους Ὑποπρακτορείων



ΕΚΔΡΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΝ ΑΙΜΟΝ

Πρωίαν τινὰ ἀληθῶς ἑαρινὴν τοῦ Μαΐου τοῦ 1903 ἐπέβημεν ἰδιαιτέρας ἀμαξοστοιχίας ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ τῆς Σόφιας, κατευθυνόμενοι πρὸς τὸν Αἷμον. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἐν τέλει, πλεῖστοι ἐκ τῶν γνωστῶν ἐγχωρίων καὶ ἄλλο δαπῶν εἶμεθα κεκλημένοι παρὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Στρατηγοῦ Ράτσο Πετρώφ, ὅπως προγευματίσωμεν παρ' ἀρχαία Μονῆ, διαρροεμένη ἀπὸ τὸν ποταμὸν Ἰσηρον.

Καὶ πρότερον, εἴτε ἀπερχόμενος εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἴτε ζητῶν δι' ἐκδρομῆς συντομωτέρας ἀναψυχὴν ἀπὸ τοῦ καμάτου τοῦ ἐν Σόφια μακροῦ καὶ βαρυτάτου χειμῶνος, ἢ ἀπὸ τῶν μόχθων τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν μου, εἶχον διέλθει τὴν σιδηροδρομικὴν ταύτην γραμμὴν· γραμμὴν διασχίζουσαν ἐλικοειδῶς καὶ κατὰ πλάτος τὴν ἀγρίαν ὡς τὸ πολὺ καὶ ἀπότομον, κάποτε ἡμερον καὶ χλοερὰν, πανταχοῦ ὅμως γραφικωτάτην καὶ μεγαλοπρεπῆ ὄροσειρὰν τῶν Βαλκανίων. Ὁ Αἷμος, τοῦ ὁποίου τὴν ἀρχὴν μόλις διαβλέπων τις σημειομένην εἰς τὸν ὀρίζοντα πρὸς τὸ μέρος τῆς Σερβίας, καταλαμβάνων κατὰ μῆκος πᾶσαν τὴν ἐκτενῆ πεδιάδα, ἐν ἣ κείται ἡ Βουλγαρικὴ πρωτεύουσα, ἀποχωρίζει τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Θράκης, καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου,

ἐκεῖθεν τοῦ Πύργου, μετὰ τὴν Ἀγχιάλον καὶ τὴν Μονεμβασίαν.

Εἶνε πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἡ ὄλη τοῦ Αἵμου ἀποψις, ἀναπαρουσιάζουσα μακρὰν καὶ συνεχῆ σειρὰν βουνῶν, ὧν τὸ σχῆμα, τὸ ὕψος καὶ τὸ χρῶμα διαρκῶς παραλλάσσουσι, προσδίδοντα εἰς τὴν εἰκόνα τὴν ἁρμονίαν, τὴν ὁποίαν ἀπετύπωσεν εἰς πᾶν ἔργον τοῦ ὀ μέγας καλλιτέχνης Δημιουργός. Ἄλλ' ἀπὸ ἱστορικῆς πρωτίστως ἀπόψεως ἐνέγει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον ὁ Αἷμος, διότι, μεταδύσας τὸ ὄνομά του εἰς πάσας σχεδὸν τὰς γειτονεούσας πρὸς τὴν Τουρκίαν ὀρθοδόξους χώρας, ἐπρωτοστάτησεν εἰς πάντα τὰ πολιτικὰ γεγονότα, τὰ πρὸ καὶ μετὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον προκύψαντα καὶ σημειώσαντα μετέπειτα τοσαύτας πολιτικὰς μεταβολὰς εἰς βᾶρος τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους.

Χωρὶς νὰ τὸ ἐπιζητή τις εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴν ἀναμνησθῆ ὅτι κατ' εὐθείαν εἰς τὸν Αἷμον ἀπήχησε τὸ ἐγερτήριον σάλπισμα τῆς Ρωσσίας, τὸ ἀφυπνίσαν τοὺς ὑποκαρδίους πόθους Ρουμανίας, Σερβίας καὶ Βουλγαρίας· ἐκείνων μὲν πρὸς πλήρη πολιτικὴν ἀποκατάστασιν, τῆς τελευταίας πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ἐπαχθοῦς πλέον τῆς δουλείας ζυγοῦ. Παρὰ τὰς ὀροσειρὰς τῶν Βαλκανίων ἢ ἐπὶ τούτων πρόκεινται ζῶντα

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

Κεφάλαιον ἐγκεκριμένον £ 600.000

Κεφάλαιον καταβεβλημένον £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.— ΓΕΝΙΚΗ ΔΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ,
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθῳ, Πάτραις,
Ναυπλίῳ, Πειραιεὶ, καὶ Τριπόλει.

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Οἱ τόκοι τῶν καταθέσεων ὀρίσθησαν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1910 ὡς κάτωθι:

1) Εἰς Δραχμὰς

3 0)0 διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς πρώτην ζήτησιν μέχρι Δραχμῶν 100.000

1)2 0)0 διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς πρώτην ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν ἐπιῶν. Δραχμῶν 100.000 ποσά.

3 1)2 0)0 ἐτησίως διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2

4 0)0 » » » » » 2 ἔτη » 4

4 1)2 0)0 » » » » » 4 » καὶ ἐπέκεινα.

(2 εἰς Chèque ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας

3 0)0 διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς α' ζήτησιν ἄνευ ὀρίου ποσοῦ.

3 1)4 0)0 » » » μετὰ 6 μῆνας

3 1)2 0)0 » » » » 1 ἔτος

4 1)2 0)0 » » » » 2 ἔτη

4 1)2 0)0 » » » » 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς 8 εἶδος ἐγγίνετο κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαριστήριον ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

τὰ μνημεῖα ἐκείνου τοῦ ἀγῶνος· εἰς τὴν Παναγουρίτσαν αὐτοσχεδιάσθη τὸ πρῶτον ξύλινον, ἐκ κορμοῦ δένδρου, πυροβόλον, τὸ ὁποῖον παραφυλάσσεται εὐλαβῶς εἰς τὸ κεντρικὸν τῆς Σόφιας Μουσείον· εἰς τὴν Πλεύναν κατενικήθη παρὰ τῶν ἠνωμένων στρατευμάτων Ῥωσσίας καὶ Ρουμανίας ὁ ὑπέροχος ἀληθῶς ἠρωϊσμός τοῦ Ὁσμάν Πασᾶ, τοῦ τσοαύτην μακρὰν καὶ ἀπλησιμένην προτάξαντος ἀντίστασιν· εἰς τὴν Σίπκαν κατέπεσεν ὀριστικῶς ἡ στρατιωτικὴ δόξα τῆς Τουρκίας, μεθ' ὅλον τὸ ἔξοχον ἀνάστημα τοῦ Σουλεϊμάν Πασᾶ.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι αἱ κορυφαὶ τοῦ Αἴμου, ὡς ἐκ τοῦ πολλοῦ ὕψους των, προκαλοῦσι συνεχεῖς ὑετοὺς καὶ βιαίας καταιγίδας. Ἐνεκα τῆς πολλῆς γειτονίας, ἡ Σόφια πᾶσα αὐτὸ τοῦτο πυρακτοῦται ὅταν ἐκεῖθεν ἀστράπτῃ, τὸ ἔδαφός της ὅλον ἐκ βάρους σείεται, ὅποταν ἀλλεπαλλήλως οἱ κεραυνοί, ὡς χιλιάδες μυδροβόλων, παταγωδῶς ἐκρήγνυνται. Τὴν ἀναστάτωση, τὴν ὁποῖαν τὰ ἄγρια ἐκεῖνα βουνὰ ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν φύσιν, ἦτο πεπωμένον νὰ ἀπεργάζονται καὶ ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς πολιτικῆς. Αἱ γῶραι τὰς ὁποίας ἐκπροσωπεῖ οὕτως εἶπειν ὁ Αἴμος (καὶ ἡ Ἑλλάς περιλαμβάνεται κατὰ πολιτικὸν πλάσμα εἰς τὰ Βαλκανικὰ Κράτη) οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἠσύχασαν ἀπὸ μᾶς ἤδη 40ετίας.

Δὲν πρόκειται νὰ ἐξετασθῇ ἐὰν αἱ γῶραι αὗται διηνεκῶς συνταράσσονται ἔνεκα τῆς μὴ ἐκπληρώσεως τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς των, πρὸς τὴν ὁποῖαν ὀλοψύχως εἰσὶν ἀφωσιμῆται· εἶνε οὐχ' ἦττον βέβαιον ὅτι ὁ διαρκῶς καταρρέων γείτων, εἴτε ἀπολυταρχικῶς εἴτε συνιάγματικῶς

διοικεῖται, ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν ἀφορμὴν τῶν ἐσωτερικῶν σπαραγμῶν καὶ τῆς πολιτικῆς κακοδαιμονίας των, ἅτε ἐπιδιώκων τῶν ἀλυτρώτων ἀδελφῶν οὐχὶ τὴν πνευματικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ τοῦναντίον τὴν τελείαν ἐθνικὴν καταστροφὴν. Συνταράσσεται διαρκῶς καὶ συγκλονεῖται τὸ ἔδαφος τῶν Βαλκανίων, οὐ μόνον κατὰ τὴν φυσιολογικὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν πολιτικὴν του ὑπόστασιν, διότι, ἔχον μεγάλα ἰδανικά, ὡς εἶνε τὰ ὑπερύψηλα βουνά του, περιλαμβάνει χώρας ἀσθενεῖς, παλαιούσας κυρίως πρὸς τῆς πολιτικῆς τῶν Μεγάλων τὰ ἴδια συμφέροντα καὶ τὰς βλέψεις.

Ἄλλὰ σήμερον προτίθεμαι ἀπλῶς ν' ἀφηγηθῶ μίαν ἀνὰ τὸν Αἴμον ἐκδρομὴν καὶ οὐχὶ τὴν πολιτικὴν του ἱστορίαν. Ἀπλήθομεν περὶ τὴν 9ην τῆς πρωίας ἐκ Σόφιας καὶ ἀφικόμεθα παρὰ τὴν Μονὴν τοῦ Τσερεπίτς μικρὸν μετὰ τὴν 11ην. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ διέλθωμεν καθ' ὅλον τὸ πλάτος των τὰ Βαλκάνια, κατευθυνόμενοι πρὸς τὴν Πλεύναν, τὸν Τύρναβον ἢ τὴν Βάρναν, δύο ἀκόμη ὥραι σιδηροδρομικοῦ ταξιδίου ἠθελον φέροι ἡμᾶς πρὸς τὴν ἐκεῖθεν ἐκείνων πεδιάδα. Τέσσαρες μακρὰ ὥραι διὰ νὰ διέλθῃ τις κατὰ πλάτος τὸν Αἴμον! Ἡ γραμμὴ προχωρεῖ ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν ἀριστερόθεν πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ Ἰσηροῦ ἀναπτυσσομένων. Κάτωθεν ὁ ποταμὸς καὶ ἀπέναντι, δεξιᾶ του, ἑτέρα ὄροσειρὰ ὑπερύψηλος. Ἐκάστη πλευρὰ ἢ κορυφὴ τῶν ἐκατέρωθεν ὄρέων, ἐκάστη χαράδρα ἢ ὄροπέδιον, ἀποτελεῖ καὶ μίαν ἱστορικὴν ἀνάμνησιν διὰ τὸν Βούλγαρον, ἀναγομένην εἰς τοὺς χρόνους τῆς σκοτεινῆς δουλείας του ἢ τῶν ἰδίων ἀγῶνων πρὸς ἀπε-

λευθέρωσιν του.

Καὶ εἰς τὸν ξένον οὐχ ἦττον πλείσται ἀπόψεις τῶν ἀποτόμων ἐκείνων ὄρέων εἶνε λίαν ἐνδιαφέρουσαι. Εἰς τὰς ὑψηλοτέρας τῶν κορυφῶν ἔπληξε τὰς φωλεὰς αὐτῆς στρατιὰ ἀετῶν, διασχιζόντων ἐν ὑπερηφάνῳ πτήσει τὴν ἀπέραντον τοῦ οὐρανοῦ ἔκτασιν, ἢ ἐν στοργικῇ μερίμνῃ περιθαλπόντων τοὺς παρὰ τὰς ρωγμὰς ἀναπαυομένους ἀετιδεῖς. Κάτωθεν ῥεεῖ ὁ ποταμὸς, ἐνθεν κ' ἐνθεν τῶν ὄχθων τοῦ ὁποίου ἐκτείνονται, ποῦ καὶ ποῦ, καὶ καλλιεργημένα τινὰ ὄροπέδια. Ἐπὶ τῶν ἀποτόμων βράχων τῶν ἐκατέρωθεν ὄρέων, φύονται πανάρχαια δένδρα, ἐκεῖ δ' ἐνθα ἡ φύσις ἀποβαίνει ὀμαλωτέρα προκίπτουσιν αἱ καλύβαι τῶν διαφόρων χωρίων.

Τὸν Ἰσηρον παρεκολούθησα καθ' ὅλον τὸ ρεῦμά του ὅταν ἄλλοτε ἐπανηρχόμην ἐξ ἐκδρομῆς ἀνὰ τὸν Δούναβιν, ἐνθα καὶ ἐκβάλλει. Ζωηρῶς ἀναπολῶ τὴν εἰκόνα τῶν χωρικῶν τὰς ὁποίας ἀνὰ τὴν πεδιάδα, ἀπὸ τὸ Σόμοβιτς πρὸς τὴν Πλεύναν, συνήντησα φερούσας ἐπὶ κεφαλῆς ἐντὸς καλάθων τὰ πρὸς πλύσιν ἐνδύματα. Εἶνε ἴσως αἱ ὠραιότεραι γυναῖκες τῆς Βουλγαρίας διότι ἀποτελοῦσι τὴν ἐπιμιξίαν δύο φυλῶν, τῆς ρουμανικῆς καὶ τῆς Βουλγαρικῆς, εὖσωμοι καὶ καλλιπάρειοι, ἔχουσιν τοὺς μηροὺς καὶ τὰς κνήμας γυμνὰς καὶ ἀφίνουσαι οὕτω νὰ διαγράφεται ἡ εὐμέλεια τῶν πλαστικῶν αὐτῶν σωματίων.

Πρὸ τοῦ προγεύματος ἐπεσκεψθῆμεν τὴν Μονὴν τοῦ Τσερεπίτς, καὶ τὸν ἐν τῇ περιοχῇ ναὸν της. Οὐδὲν ὅμως παρουσιάζει τὸ ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως ἐνδιαφέρον, οὐδ' ἤκουσα ὅτι ἐνέχει ἰδιάζουσάν

τινα ἀρχαιολογικὴν σημασίαν. Ἐυλίγη σχεδὸν πᾶσα, μὴ διακρινομένη ἐπὶ καθαριότητι, τοῦναντίον γέμουσα ζωφίων, τὰ ὁποῖα ἐκκολάπτει ἡ ὑγρασία καὶ ἡ τελεία ἐγκατάλειψις παρέχει τὴν εἰκόνα παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ὀσημέραι καταλύει τὸ πνεῦμα τῶν νεωτέρων ἰδεῶν. Καὶ μόνον ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην φέροι τὴν ὄνειροπόλησιν τῶν παλαιῶν ἡμερῶν, τὰς ὁποίας ἔζησεν ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ ἄλλην ἀντίληψιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ τοῦ προορισμοῦ του. Μία Μονὴ ἐν Βουλγαρία, τέλειον Βυζαντινὸν ἐρημητήριον, ἢ τοῦ Ρύτσου, ἀπὸ τε τεχνικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀπόψεως, καὶ ὡς διατηροῦσά ζωηρὸν τοῦ παρελθόντος τὸ μεγαλεῖον, εἶνε ἀξία πολλοῦ ἀληθῶς ἐνδιαφέροντος.

Μετὰ τὸ πρόγευμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐγεύθημεν θαυμασίου ἐκ τῶν ἀμπελώνων τῆς Πλεύνας οἴνου καὶ ἐριφίων τοῦ βουιοῦ δι' ὀβελίου ἐψημένων, ἐπέβημεν κατὰ τετράδας μικρῶν χειροκινήτων ἀμαξίων, τῶν συνήθων δια τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὑπαλλήλων τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, καὶ ἐξεδράμομεν περαιτέρω διελθόντες τινὰς ἐκ τῶν πολλῶν σηράγγων, αἵτινες διαπεροῦν τὰ Βαλκανικὰ Κράτη.

Εἰς τὴν Σόφιαν, ἐπανήθομεν ἐνωρίς. Ὅταν ἄλλοτε ἐπέστρεφον διὰ νυκτός, ἀκολουθῶν τὴν αὐτὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, διήλθον ὥρας ἀνεκφράστου γοητείας. Ἡ νύξ ἦτο αἰθρία, φωτιζομένη ἀπλῆτως ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Πανσελήνου ὅ κατοπτρισμὸς τῶν ἀκτίνων της ἐπὶ τοῦ ἡρέμα κυλίοντος τὰ νερά του Ἰσηροῦ, ἢ ἀλληλουχία τοῦ φωτός καὶ τῶν σκιῶν τῶν ἀποτυπουμένων ἐπὶ τῶν ἀποτόμων βράχων καὶ τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων ἡμιλλῶντο

εἰς κάλλος ὑπέροχον πρὸς τὴν ἡδυπαθῆ ἀπόλαυσιν τὴν ἐκ τοῦ ἀρώματος τῶν βουνῶν καὶ τοῦ κελαδήματος τῶν ἀπειροπλειθῶν ἀηδόνων.

Καὶ κατὰ τὴν ἐκδρομὴν ταύτην ὡς καὶ ὅτε ἐπεσκέφθην τοῦ Πύργου τὰ ἐλληνικώτατα περὶχωρα, τὴν Ἀγχιάλον καὶ τὴν Μεσημβρίαν, ἢ τὸ παρὰ τὴν Βάρναν μαγευτικὸν ἄλσος τοῦ Εὐξείνουγράδ, τὸ ἀπέναντι τοῦ ἄχανοῦς, τοῦ μεγολοπρεπεστάτου Εὐξείνου Πόντου, αἱ ἐκ τῆς ἐπιχαρίτου φυσικῆς θέας ἐντυπώσεις μου ἦσαν ἀναμειγμέναι μετὰ ὀχληροῦ συναισθήματος μελαγχολίας. Ἦτο ἡ τεταραγμένη ἐποχὴ καθ' ἣν ἐμαίνετο ὁ ἐν Βουλγαρίᾳ φυλετικὸς φανατισμὸς, ὁ προπαρασκευάσας τὰ μετέπειτα ἀνθελληνικὰ κινήματα, τὸ δὲ πνεῦμα ἡδυνάτει νὰ ἀνεύρη ὅλην

τοὺς τὴν γαλήνην ἀκόμη καὶ πρὸ τῶν ἐπεράστων καλλονῶν τῆς φύσεως.

Αἱ πολιτικαὶ ἐν τούτοις περιστάσεις, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐν τῷ κόσμῳ περιστάσει, μεταβάλλονται ὅσον ταχέως δὲν φανταζόμεθα ἢ ἀνάμνησις τῶν δυσκόλων ἐκείνων ἡμερῶν αἱ ὁποῖαι ἐστοίχισαν τόσην ἐργασίαν, τόσας σκέψεις, τόσας θυσίας ψυχικῆς γαλήνης καὶ ὑγείας σωματικῆς εἶνε σχεδὸν εὐάρεστος εἰς μετέπειτα χρόνον. Ἰδίως ἀφοῦ ἐκόπασεν ἡ ὀξύτης τῶν φυλετικῶν παθῶν καὶ ἐπανήλθεν ἡ ἡρεμία εἰς τὰ πνεύματα τὰ ἐξημμένα. Ἄνευ τῆς ὁποίας τὰ τε ἄτομα καὶ τὰ Ἔθνη ἀδυνατοῦν νὰ ἰδῶσι ποῦ ἐγκρίνται τὰ ἀληθινὰ αὐτῶν συμφέροντα.

Εὐγ. Γ. Ζαλοκώστας



ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ «ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ»

ὑπὸ τοῦ κ. Φοῖβου Ἀριστέως



Menr Cléarhcós σοῦρ λέ καπούλ βοῦ σουσίτ 1' à me éρατ

ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ



Ἡ δευτέρα κλασικὴ ἔκφρασις τῆς δίδος Ἐλ. Καλογεροπούλου

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

(ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Ἀθανασιάδου)



Ὁ ἄεργος . . . ἐργάτης



ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΛΟΡΔΟΥ ΜΠΑΪΡΟΝ

ΤΡΟΠΟΣ ΤΟΥ ΖΗΝ ΕΝ ΕΝΕΤΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΑ*

Grazie agl' inganni tuoi. . .

Non sogno questa volta
Non sogno libertà.

Τὸν κατοικοῦντα ἐν τινὶ χώρᾳ ἐπηρεά-
ζουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὰ ἤθη
καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῆς· καὶ ὁ ξένος ἔ θέλων
ν' ἀποφύγῃ τὸν ἐπηρεασμὲν αὐτόν, ἀνάγκη
νὰ μὴ διαμείνῃ ἐν αὐτῇ ἐπὶ μακρόν, κα-
θόσον, εἴτ' ἐπὶ καλῷ, εἴτ' ἐπὶ κακῷ, κα-
θίσταται ἕως ἀνόμιος ἢ ὡς ὄφειλε νὰ ἦ
εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα.

Ὁ Ἑνετικὸς λαὸς ἀργὸς καὶ κεκλει-
σμένος ὡς εἶπεν ἐντὸς μεγάλου πλοίου,
ὁ λαὸς αὐτός, ὃν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ἡ
ἀριστοκρατικὴ κυβέρνησις ἐφρόντισε νὰ
τὸν ἀπομακρύνῃ τῶν κοινῶν διὰ ψυχα-
γωγικῶν ἐπιπλάσεων, δι' ἀθυρμάτων καὶ
δι' ἀσωτειῶν· ὅστις λαὸς ὑπνώτων ἐν τῇ
ἀργίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀσωτείᾳ, ἐνεθάρρυνε τὴν
ὀλιγαρχικὴν τυραννίδα εἰς τὴν ἐνάσκησιν
τῆς φιλεδέξου δράσεώς της· ὁ λαὸς αὐτός,
λέγω, εἶχε διαφυλάξει τὰς ἀρχαίας συνη-
θείας του, παρὰ τὰς ἐσχάτας πολιτικὰς
μεταμορφώσεις. Καὶ τίς ἀρά γε νέος δε-
σπότης θὰ ἐπεθύμει νὰ διορθώσῃ τὴν τό-
σον ἐπωφελεῖ ταύτην τῶν ὑπηκόων του
ραθυμίαν πρὸς πᾶσαν νέαν ἐξουσίαν ;
Ἡ ζωὴ ἦν διάγουσιν ἐν Ἑνετίᾳ παν-

τάπασι δὲν προσομοιάζει οὐδενὶ ἄλλῳ εἶδει
ἀστοκῆς ὑπάρξεως· δύναται τις δ' εἶπεν
ὅτι οὐδεὶς ἐν Ἑνετίᾳ ἔχει ἔργον τι κατ'
οἶκον· διότι διέρχονται ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτὸς εἰς τὰς δημοσίας πλατείας, εἰς τὰ
καφεῖα, εἰς τὰ θεάματα· καὶ, ὅταν δὲν
συναντῶσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους τοὺς
ἀνθρώπους, οὖς γνωρίζουσι, μαντεύουσιν
ὅτι εὐρίσκονται πλησίον κυριῶν. Τὸ ἠθι-
κὸν αὐτὸ καὶ πολιτικὸν ἐλάττωμα κα-
θίστησι τὴν Ἑνετίαν εἰδὸς τι Ἀγορᾶς
παντοδαπῶν διασκεδάσεων. Δυσκολώτατον
εἶναι νὰ δυνῆθῃ τις ν' ἀπομονωθῇ εἰς τινα
τόπον ἐὰν δὲν ἀπομακρυνθῇ τῆς πόλεως
διάστημα τοῦλάχιστον δύο λευγῶν· οὕτω
δὲ ἀναγκάζεται τις νὰ συναντᾶται πάν-
τοτε, καὶ ἀκριβῶς εἶπεν ἐν Ἑνετίᾳ ζῆ-
τις συνδαιτιώμενος. Συναντῶνται αἱ γυ-
ναῖκες περιωπῆς εἰς τὰς ὁδοὺς συχνότε-
ρον ἢ εἰς πᾶν ἄλλο μέρος· εὐρίσκονται
πάντοτε σχεδὸν ἐν τῇ κοινωνικῇ των τά-
ξει, καὶ χάριν αὐτῶν θυσιάζεται ὁ πολύ-
τιμος χρόνος.

Ὁ λόρδος Μπαΐρον, ἀφικνούμενος εἰς
ταύτην τὴν πόλιν, εἶχεν ἀνάγκη νὰ σκο-
ρακίσῃ τὴν κατῆφειάν του· διότι ἐξ Ἀγ-
γλίας συναπεκόμιζε θλίψεις, πόντους, ἴσως
δὲ καὶ τύψεις συνειδήσεως. Αἱ ποιήσεις
του, αἱ τύχαι του, αἱ οἰκογενειακαὶ του

* Ἐδημοσιεύθησαν Γαλλιστὶ ἐν ἔτει 1825
ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ Marquis de Salvo, ὅθεν
καὶ μεταγλωττίζονται. Σ. τ. Μ.

περιπέτειαι εἶχον διατυμπανισθῆ, ἐκάστη δ' ἐξ αὐτῶν ἑτεροδόξως. Τίς ἄλλος τόπος εὐκολώτερος τῆς Ἀγγλίας, ἵνα θαυμάσῃ ἢ νὰ περιφρονῆσῃ! Ὅπως εἰς τὴν ἐκπληκτικὴν ταύτην νῆσον, μανθάνει τὸ κοινὸν περὶ πάντων τῶν συμβαινόντων, εὖτω καὶ ὁ ἰδιωτικὸς βίος ἀναγκάζεται νὰ φοβῆται τὴν ἐπίκρισιν ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ ὁ δημόσιος. Τὰ πάντα ἐν Ἀγγλίᾳ δικαιολογοῦνται μετὰ τῶν καθηκόντων· ἀλλὰ τὸ σκάνδαλον δὲν εἶναι ἀνεκτόν. Ὅ,τι ἐν ἄλλῃ χώρᾳ, ἢ κοινὴ γνώμη καὶ πολιτικὴ ἀγωγή, θεωρεῖται ὡς κακούργημα, δὲν εἶναι τοιοῦτον ἐν Ἀγγλίᾳ· ἀλλὰ, ὅσον ἐρεῖ εἰς τὰ ἦθη, ὅ,τι ἀλλαχού εἶναι ἀνεκτόν ἢ ἀσπαστόν, ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν εἶναι, διότι ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ καθῆκον συνεπάγεται εὐθύνην.

Ἐχων ὁ λόρδος Μπάϊρων χαρακτηρὰ δξύτατον καὶ πάνυ ἀνεξάρτητον, ἀλλὰ συνάμα πάνυ γενναῖον καὶ πάνυ εὐγενῆ, μετὰ πολλῆς φιλοδοξίας πρὸς τὴν φιλολογικὴν φήμην καὶ πρὸς τὴν φήμην τῆς δικαιοσύνης του, μετὰ πολλῆς μεγαλοφροσύνης διὰ τὸ ὄνομά του καὶ διὰ τὴν πατρίδα του, κεκτημένος δὲ ἅπαντα τὰ προσόντα ὅπως θαυμάζεται καὶ ὅπως διακρίνεται ἐν μέσῳ τῶν συμπολιτῶν του, δὲν ἐκατέρωθεσε νὰ μαντεύσῃ τὴν ἀληθινὴν του θέσιν εἰς τὴν χώραν του. Ψευδῆ-στάσιον προελόμενος, ὑπέμενε τὴν δυστυχίαν τοῦ πράγματος, δὲν ἀπέφυγε. Τὸ αἶσθημα τῆς ἀξίας του τὸν ἐδασάνιζε, διότι ἠσθάνετο ὅτι ἡ ἀξία του ἔπρεπε νὰ ἦ τίτλος εἰς τὴν γενικὴν ὑπόληψιν, ἐὰν κατέρωθε πάντοτε νὰ τὸν ἐνώνῃ μετὰ τῆς ἀξιοπρεπείας του. Ἡ μεγαλοφύα του πολὺ πρωϊμῶς θεῖσα αὐτὸν ἐν σχέσει πρὸς τὴν φύσιν, πολὺ πρωϊμῶς ἐπ' ἴσης τὸν ἀπεμάκρυνε τῶν μετὰ τῆς κοινωνίας σχέσεων· εὖτω δὲ ἐστερηθῆ τῶν διδαγμάτων τῆς πείρας, ὧν τινων τοῦ λοιποῦ τὴν ἀνάκτησιν μόνον διὰ κόπων καὶ θλίψεων ἤθελεν ἐπιτύχει.*

* Ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἀξιοῖ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἅπαντα αἱ θλίψεις του παρήχθησαν· ὑπ' ἐπιθῶν καὶ ὑπὸ ἀδίκων καταδιώξεων

Ἄπο τῶν μᾶλλον φανερῶν καταδιώξεων ἄχρι τῶν ἐλαχίστων δόλων, δὲν ἀνεκάλυφα ὅ,τι ἠδύνατο νὰ κατεργασθῆ τὸ μῖσος τῶν ἀνθρώπων; Ποῦ μὲν ἡ συκοφαντία, ἀφρίζουσα

Τότε ἐπίστευσε ὅτι ἡ ἐκλυτος ζωὴ τῆς Ἑνετίας ἠδύνατο νὰ φαιδρύνῃ τὰς τραχύτητας τὰς δηλητηριαζούσας τὴν ψυχὴν του, καὶ ἐπέζητησε εἰς τὰ θεάματα καὶ εἰς ἄλλας ἐνετικὰς διασκεδάσεις τὸ ἀντίδοτον τῶν ἀναμνήσεων του. Ἐσύχναζε λοιπὸν ὅλους ἐκείνους τοὺς τόπους, εἰς οὓς δὲν ἀπολαμβάνουσιν ἢ ψευδεῖς ἀντιλήψεις, πάντας ἐκείνους τοὺς δημοσίους τόπους, εἰτινὲς εἰσι θεάματα μόνον, ἅτινα καθιστῶσιν ἐπιθυμητὰς τὰς ἠδύτητας τοῦ μονήρους βίου· ἐκεῖ δὲ μὴ συναντῶν ἢ σπανίως μόνον ὄντα, ἅτινα ἐκτιμῶσι τὴν εὐτυχίαν τῆς κοινωνίας, ἀνεμνήσκοντο πάλιν τὰ θλιβερά του συναισθήματα, εἰς τὴν ἠθικὴν του καχεξίαν, εἰς τὸ μῖσος κατὰ τῶν ἀνθρώπων. Δυνάμεθα νὰ τερπώμεθα ἐν τῇ κόσμῳ, ἀλλὰ, διὰ νὰ θελγώμεθα ὑπὸ τοῦ πρέπει νὰ ἔχωμεν ψυχὴν ταπεινὴν.

Τὰ θέλγητρα ἅτινα ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἀπελάμβανεν ἐκ τῆς ἐν Ἑνετίᾳ διαμονῆς του ἐξηφανίζοντο ἐκ τῆς ἀνίας τῆς ἀνειμένης καὶ ἀθλίας ζωῆς του, εἰς ἣν ἀντὶ νὰ εὐρῆ φάρμακον κατὰ τῶν θλίψεων του, ἤντλει μόνον θαρεῖαν εὐθύνην ὅτι οὐδὲν ἔπραττε. Ἡ ὑπαρξίς μας ἀποβλέπει εἰς ἕν ἀντικείμενον· καὶ ἐκεῖνοι αἰτινὲς αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνηκίσουσιν εἰς ἕν ἀντικείμενον, τὸ ἄστατον τοῦ βίου εἶναι ἡ ἐξορία τῆς εὐτυχίας.

Ἐν μόνον συμβάν, ὅπερ αὐτὸς ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἀφηγεῖται εἰς ἕν τῶν χειρογράφων του, καὶ τὸ ὅποιον πιθανῶς νὰ μὴ περιέλθῃ ποτὲ εἰς φῶς, ὑπῆρξε πάνυ δηκτικόν, ἔνεκα τῆς ἀντιθέσεως τοῦ παραδόξου χαρακτηρὸς καὶ τῶν αἰσθημάτων τοῦ προσώπου τῆς ἡρώιδος, πρὸς τὴν κοινωνικὴν του τάξιν, τὴν θέσιν του καὶ τὴν ἀνατρο-

»ἐκ λύσεως, με ἐπλησσε μεγαλοφώνως· τοῦ δὲ δει-
»λοι φθονεοὶ ἐξήγγελλον τὸ ὄνομά μου ταπεινο-
»φώνως, καὶ ἐξήμεσον τὸ δηλητηριόλιον των ὀξύ-
»περον ἄνθρωποι διπρόσωποι, ὧν τινων τὸ πα-
»ραστατικὸν ὄμμα διερχομένην ἢ σιωπὴ καὶ οἴ-
»τινες, διὰ μιᾶς χειρονομίας ἢ ἐνὸς ὑποκριτικοῦ
»στεναγμοῦ, μεταδίδουσιν, εἰς τὸ κέντρον τῶ
»ἀργῶν, τὴν βωβὴν κακολογίαν των!»

(C h i l d e H a r o l d)

φήν του. Τὸ ἀνέκδοτον αὐτὸ τὸ ἤκουσα ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ προσώπου πρὸς δ εἰς τῶν οἰκείων τοῦ Λόρδου Μπάϊρων εἶχε διαπιστευθῆ τὸ χειρόγραφον. Καὶ θὰ ἠδυνάμην ἴσως νὰ ἐπαναλάβω αὐτόχρημα τὰς λέξεις τοῦ Λόρδου Μπάϊρων ἀπαραλάκτως ὡς εἰσὶ γεγραμμένα ἐν τῇ χειρογράφῳ του, ἀλλὰ δὲν τολμῶ νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὴν μνήμην μου, καὶ ἐπὶ πᾶσι, δὲν ἐπιθυμῶ, ἔνεκα πολλῶν λόγων, νὰ φέρω τὴν εὐθύνην στενογράφου· θὰ τὸ ἀναφέρω δὲ ἐφ' ὅσον τὸ ἐνθυμούμαι.

Ὁ Λόρδος Μπάϊρων συμπεριεπάτει ἡμέρα τι μετὰ τοῦ Κ. Σ., εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ Canal Grande πλευρᾶν, ἀντικρὺ τῆς ὄχθης τῶν S h i a v o n i, ὅτε παρετήρησε δύο νεάνιδας τοῦ λαοῦ, ὧν ἡ μία μὲν ἦν μεγαλόσωμος, ἡ δ' ἑτέρα ἀναστήματος μετρίου· αὕτη δ' ὑπεβάσταζε τὴν σύντροφόν της, ἥτις ἐσύρετο κατόπι τῆς. Τὸ ἦθος αὐτῆς ἦν κόσμιον, τὸ πρόσωπόν της καλλονῆς ἐξαισίας, ἀλλὰ ἐφαίνετο τόσον ὑπερήφανος ὅσον ὥραϊα... Ἡτένισε τοὺς δύο ξένους ὡς διὰ νὰ τοὺς κρίνῃ τρόπον τινά, καὶ τὸ βλέμμα τῆς ἐνεῖχε τι τὸ πολὺ εὐγενὲς καὶ τὸ πολὺ ὑπεροπτικόν, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ διεγείρῃ τὴν περιέργειαν τοῦ ποιητοῦ. Καὶ αὐτὸς τὸ ὁμολογεῖ, ἐξεπλάγη βλέπων αὐτήν. Ἐπλησίασε λοιπὸν τὴν νεάνίδα καὶ τὴν ἠρώτησε περὶ τῆς κοινωνικῆς τῆς θέσεως... «Καὶ τίνοι δικαιομάτι μ' ἐρωτᾶτε;» ὑπέλαθεν ἡ νεάνις, ἀναστέλλουσα τὴν πορείαν, — «Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ σᾶς γίνω ὠφέλιμος.» Κατὰ τίνα τρόπον; Δίδων μοι χρήματα!... Δὲν σᾶς ζητῶ· καὶ τίς σᾶς ἐνέπνευσε τὴν ἐπιθυμίαν ὅτι θὰ γίνῃ ὠφέλιμος ἢ μορφῆ μου; οὐδέποτε ἐγὼ τὴν παρέσχον πρὸς ὠφέλειαν, ἵνα κερδήσω τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διότι μόνον τοὺς βραχιόνάς μου μεταχειρίζομαι· ἐργάζομαι καὶ οὐδενὸς ἔχω τὴν ἀνάγκην» — Ἡ φρασεολογία αὕτη ἤρκεσεν ὅπως διεγείρῃ τὴν περιέργειαν τοῦ Λόρδου Μπάϊρων, καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς ἀπεφάσισε νὰ γνωρίσῃ τὸ παράδοξον τοῦτο ὄν. Μὴ ἀπαντήσας εἰς τὰς παρατηρήσεις τῆς νεάνιδος, αἰτινὲς ἦσαν χαρακτηρὸς τόσον ἀνεξαρτήτου ὅπως δυνήθη νὰ τοὺς

πολεμήσῃ, τὴν ἠρώτησεν ἂν ἐγνώριζε ν' ἀναγινώσκῃ. Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τὴν κατέπληξε καὶ ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν. «Τίνα ἐρώτησιν μοὶ κάμνετε;» ὑπέλαβε, «τίς εἶθε;» «Ἕίμαι δ' Ἀγγλος ὅστις κατοικῶ τὸ παλαιὸν μοναστήριον τοῦ μεγάρου τοῦ Moccenigo.» «Σεῖς εἶθε λοιπὸν ὅστις ἐδώκατε ἐπίδομα εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ πτωχοῦ ἐκείνου ὅστις ἀπέθανεν ὅπως σῶσῃ τὸν σκῶλον σας;» Αἱ λέξεις αὐταὶ περιήγαγον εἰς ὑψίστην ταραχὴν τὸν Λόρδον Μπάϊρων.

Ἡ συγκίνησις τοῦ Λόρδου Μπάϊρων κατέστειλε τὴν ὑπεροφίαν τῆς νεάνιδος, καὶ, σιωπῶντος ἐκείνου, ἔσπευσε νὰ ἵκανοποιήσῃ τὴν περιέργειάν του. «Γνωρίζω νὰ ἀναγινώσκω, ἀπεκρίθη, εἰς τὴν γλῶσσάν μου.» Ταῦτα προφέρουσα ἐφαίνετο ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐκπλύῃ τὸ σφάλμα, ἀφυπνίσασα ἀνάμνησιν τόσον δυσάρεστον. Ἡ ἐν τῇ ἐδῶ αὕτη συνομιλία ἐστενοχώρει τὸν Λόρδον Μπάϊρων, καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ· μετέβη εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἰπῆρχέ τι τὸ ἀόριστον καὶ ἀνεξήγητον εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς νεαρᾶς ταύτης Ἑνετίδος· τοσαύτη ὑπερηφάνεια ἐν τῇ ταπεινῇ καταστάσει ἐν ἣ ἐύροσκοτο περιορισμένη, ἐφαίνετο ἐξουσιάζουσα, καὶ ἐνέπνεεν αἶσθημα, ὅπερ δὲν ἦτο ὁ σεβασμός, ὅμως ὁμοιάζεν αὐτῷ. Εὐθὺς ὡς ἐφθασεν εἰς τὸ μέγαρον Moccenigo, ὁ Λόρδος Μπάϊρων παρήγγειλε νὰ τοποθετηθῆ δεόντως· ἐπεθύμει νὰ τὴν ἀποσπάσῃ τοῦ κινδύνου ὃν διέτρεχεν ἐκ τῆς ἐνδεΐας. «Ὅτε δ' ὁ ὑπηρέτης ἀπεμακρύνθη, κάτω νεύουσα τοὺς ὀφθαλμούς ἡ Célina εἶπε. «Τώρα πλέον δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθω τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀφοῦ ἦλθον ἐδῶ, δὲν ἔχω πλέον τὸ δικαίωμα νὰ ἐμφανισθῶ ἔξω αὐτῶν τῶν τοίχων.» Ταῦτα λέγουσα ἡ Célina ἠκολούθησε τὸν Βαπτιστῆν, καὶ ὁ Λόρδος Μπάϊρων δὲν τὴν ἐπανείδεν ἐφ' ὄλης τῆς ἡμέρας. «Ἐπὶ ζωῆς μου,» ἔλεγεν ὁ εὐγενὴς ποιητής· δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου τῆς, ὅταν ἐξῆλθε τοῦ δωματίου μου». Ἡ ταραχὴ τῆς αἰδοῦς προσέδεν εἰς τοὺς χαρακτηρὰς τῆς μαγείαν ἀπροσδιόριστον! Ἄλλ' ἀντὶ ν' ἀναγνωρίσῃ ἐν αἰσθημα, ἀντελήφθη μόνον μομφήν.

Διανοεῖτο νὰ τὴν μεταχειρισθῆ ὡς θέμα μυθιστορήματος! Τηλικαύτη ιδιοτροπία κατέστησε τὴν Célina εἰς τὰ ἔμματα τοῦ Λόρδου Μπάϊρων συμπαθῆ καὶ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἦτο φάντασμα τῶν ὠραίων ἐκεῖνων ἡρωϊδῶν τῆς ἱστορίας τοῦ ἱπποτισμοῦ.

Ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἤθελε ν' ἀπολαύσῃ τὴν μεταμόρφωσιν τῆς Célina πτωχῆς νεάνιδος εἰς κυρίαν ἐπιφανῆ. Τῇ ἐκόμισε λοιπὸν ὠραῖα ἐνδύματα, ἤλπιζε νὰ τὴν ἰδῆ γοητευμένην, τὸ γεγονός θὰ ἦτο θεατρικόν· ἀλλὰ θὰ τῇ ἔφερεν ἠδονὴν ὑπερβολικὴν. Ἄλλ' ὅποια ἢ ἐκπληξίς του, ὁπότεν τὴν εἶδεν εἰσερχομένην εἰς τὸ δωμάτιόν του διὰ νὰ τῇ εἰπῆ διὰ τόνου φωνῆς σταθερᾶς, ὅτι θὰ ἐδέχετο τῶν ἐνδυσμάτων τὰ ἀπλοῦστατα, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ προσέχη νὰ μὴ τῇ δώσῃ τὰς ὠραίας αὐτὰς ἐνδυμασίας τῶν τελετῶν! — «Ἄναμφισβότως,» προσέθηκεν, «ἀφοῦ εὐρίσκομαι ἐν τῇ οἰκίᾳ σας, πρέπει νὰ εἶμαι εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένη· ἀλλ' ἦλθον εἰς τὸν οἶκόν σας ἐκουσίως, καὶ δὲν ἐπωλήθην· ἐκτὸς λοιπὸν τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου, πάντα τὰ ἄλλα θὰ τὰ ἀρνηθῶ· δὲν πρέπει νὰ στολισθῶ, πρέπει νὰ ἐνδυθῶ.» — «Ἐπίστευσα,» ἔλεγεν ὁ Λόρδος Μπάϊρων, «ὅτι τοῦτο ἦν ἀπάτη, ἔν' ἀπαίτησιν πλειότερα.» οὕτω λοιπὸν, μετὰ τινος ἡμέρας τῇ ἐφιλοδώρησεν ὠραῖον ὠρολόγιον. Ἡ Célina τὸ ἀπέσπασε τῶν χειρῶν του καὶ τὸ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ σανιδώματος μετὰ τινος περιφρονήσεως, ἐπαναλαβάνουσα: — «Κύριε, δὲν πωλοῦμαι! Τίς ἢ ἀνάγκη νὰ γνωρίζω τί ὥρα εἶναι; Γνωρίζω τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐξέρχεσθε, καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐρχεσθε· ἔ καιρὸς ἔλος εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μου, διὰ τί νὰ τὸν ὑπολογίζω;» — «Ῥαιότατον περιδέριον, δ' περ ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἠθέλησε νὰ τὴν κάμῃ νὰ τὸ δεχθῆ, ἔσχε τὴν αὐτὴν τύχην τοῦ ὠρολογίου. — «Θέλετε νὰ με στολίσετε,» τῷ ἔλεγε συχνάκις, «καὶ ἐγὼ θέλω νὰ εἶμαι ὅπως εἶμαι. Ὅταν περιεπάτων ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἤμην πτωχῆ, ἀλλ' ἠτένιζον τὴν πατρίδα μου, καὶ ἔλεγον καὶ ἡ πατρίς μου εἶναι ὁμοία, διὰ τί νὰ ζητήσω ἄλλην τύχην!»

Αἱ μετὰ τῆς Célina συνομιλίαι ἐνέπνεον πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον, διότι εἰς τὸν διάλογον ἐνυπῆρχε γοητεία, πάντοτε μεγαλοφροσύνη εἰς τὴν διάλεξίν της, καὶ ἐνόμιζε τις ὅτι δὲν διέμενε παρὰ τῷ Λόρδῳ Μπάϊρων ἢ μόνον διὰ νὰ τῷ παρέχῃ τὴν ἰδέαν χαρακτήρος ἀρχαίου. Ποτὲ δὲν ἐκολακεύετο ὑπὸ τῶν ἐγκωμίων του, οὔτε ὑπὸ τῶν φροντίδων του, ὅτε δὲ εἰσῆρχετο ἐντὸς τοῦ δωματίου του, ἦν πάντοτε ἡ κυρία, ἣτις ἐνθύμιζε τὸν πρὸς αὐτὴν ὀφειλόμενον σεβασμόν. Πράγμα δὲ τῷ ὄντι παράδοξον, ἡ Célina οὐδέποτε κατεπλάγη ἐκ τῶν λόγων, οὓς δὲν ἀντελαμβάνετο. Εἶχε μαντεύσει τὸν χαρακτήρα τοῦ Μιλόρδου κατὰ τρόπον ἐκπληκτικόν... ἦτον ἡ μελέτη του· οὕτω δὲ συχνάκις, χωρὶς καὶ νὰ ἐννοῆ τὸ ἀντικείμενον τῆς σκέψεώς του, ἐμάντευε τὴν ἔμπνευσίν του. Ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἀνεφώνησε πολλάκις: «Ἴδού γυνὴ ἐμοῦ ἀντάξιος» ἴσως διότι ὑπῆρχε ποίησις εἰς τὸν χαρακτήρα τῆς Célina.

Ἡ ἐπομένη διήγησις θὰ παράσχη μίαν ἐπιπλέον ἰδέαν περὶ τοῦ τύπου τῆς γυναικὸς ταύτης. Ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἐγκαταλιπὼν τὴν πόλιν μετέβη εἰς θάλασσαν ἐκδρομὴν, ἐκτὸς τῶν τεναγῶν θύελλα τρομερὰ ἐξερράγη καὶ ἡ νύξ κατέστη ζοφερωτάτη· ἡ Célina φρικώσα ἐκ τῆς ἀπουσίας του διατρέχει τὰς ὄχθας τῆς διώρυγος, ἐπαναλαμβάνουσα ἀδιαπαύστως τὸ ὄνομά του καὶ καλοῦσα αὐτόν... Καὶ ἡ κραυγὴ αὕτη εἶναι ἡ ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ τρόμου, ἣτις σημαίνει: Ἐ λ θ ἔ ἡ ἀ π ο θ ν ἦ σ κ ω. Ἡ βροχὴ χειμαρρῶδης κατέπιπτεν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀνεχαίτιζε τὴν Célina, διότι δὲν τὴν ἠσθάνετο.*

Τέλος ἀκούονται εἰ πορθμεῖς, ἡ Célina προσέχει καὶ ἀντιλαμβάνεται τῆς φωνῆς του. «Αὐτὸς εἶνε», εἶπε! αἱ λέξεις αὗται διέφυγον τοῦ ἔρκους τῶν ὁδόντων! ἀλλά, ἀντὶ νὰ τὸν περιμείνῃ, ἀντὶ

* Αὗται αἱ λεπτομέρειαι ἀνεκοινώθησαν τῷ Λόρδῳ Μπάϊρων ὑπὸ μαρτύρων ἀοράτων εἰς αὐτήν.

νὰ διαδραματίσῃ σκηνὴν συγκινητικὴν καὶ ἐκλαμπρὸν λιποθυμιῶν καὶ στεναγμῶν, δρομαίᾳ σπεύδει εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἀλλάσσει τὰ ἐνδύματά της καὶ προσπαθεῖ νὰ παραστῆ ἤρεμος. Φθάνει ὁ Λόρδος Μπάϊρων: «Ἐδῶ εἶσαι», τῇ λέγει, «σὲ ἤκουσα, μὲ ἐκάλεῖς.» — «Ὅχι,» ἀπεκρίθη μετὰ ψυχραιμίας ἡ Célina. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὴν πιστεύσῃ, ἐσκέφθη δὲ ὅτι, ὅπως πολλάκις εἶχεν ἀντιληφθῆ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς πᾶσαν σκηνὴν αἰσθηματικὴν, ἐπεθύμει νὰ ἀποκρύψῃ καὶ νὸν ὅτι ἦν ἡ ἡρώϊς ὁμοίας, ἀλλὰ δὲν ἐκατώρθωσε νὰ ὑποκριθῆ· τότε ὁ Λόρδος Μπάϊρων διεῖδε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐμάντευσεν ὅτι ἡ Célina ἠθέλησε νὰ γίνῃ εἰς αὐτὸν εὐάρεστος, ὅτι ὁμοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιστῆ εἰς τὴν ἀνησυχίαν της. Ἐβίβη τὰς τρίχας της καὶ τὰς εὐρεν ὑγράς... Ἐπίεθη! Ἡ Célina ἰδοῦσα ὅτι ἀπεκαλύφθη, τῷ ἐπέταξε νὰ μὴ τῇ εἰπῆ ὅτε μίαν λέξιν σχετιζομένην πρὸς ταύτην τὴν περίστασιν· καὶ ὑπήκουσεν. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦσκει διὰ τοῦ χαρακτήρος δυνάμιν μαγικὴν· καὶ δυνάμεθα ἀσφαλῶς εἰπεῖν ὅτι ὁ Λόρδος Μπάϊρων εἰς αὐτὴν ὤφειλε τὴν ἀποστροφὴν τῶν ἠδονῶν τῆς Ἐνετίας. «Ἄνευ αὐτῆς», ἔλεγε τινι τῶν φίλων του, «θὰ ἀπέβαινον εἰς τῶν φυγοπόνων τοῦ καφεῖου Florian· τίς οἶδε! ἴσως εἰς τριτομπατος* — καὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν θὰ ἀπέβαινε ἀρκετὰ γελοῖος. Ὅταν ἡ Célina εἰσῆρχετο εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Λόρδου Μπάϊρων, κατώρθου νὰ τὸν κάμῃ ν' ἀνευρίσκη, διὰ τῆς πρωτοτυπίας της, τὴν τῆς διανοίας ἐκείνην δυνάμιν, ἣτις εἶχεν ὠχριάσει, καὶ ἣτις εἶχεν ἐκθηλυθῆ ἐντὸς τῆς Ἐνετικῆς κοινωνίας. Ἐὰν ἡ Célina εἶχε χαρακτήρα ἥττον ἐκφοβητικόν, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμβληθῆ εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ Λόρδου Μπάϊρων, ἀλλὰ τῷ ἐγέννησε φόβον, καὶ ἰδοῦ τίνι τρόπῳ. Ἐκ πολιτικῶν λόγων ἠνα-

* Δύναται νὰ ὀνομασθῆ ἡ χοῆσις τῶν cicisbei καὶ τῶν cavalieri sei venti ἀπόρροια διεφθαρμένη τῶν ἱπποτικῶν χρόνων. Οἱ ὑπηρεταί, οἱ ἀκόλουθοι, οἱ ἱππῶται τιμῆς ἦσαν ἐπ' ἴσης cicisbei καὶ cavalieri serventi. — Σ. τ. Μ.

γκάσθη ὁ Λόρδος Μπάϊρων ν' ἀπομακρυνθῆ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας· ἔποιαν δ' ἠσθάνθη ἐκπληξίς, ὅτ' ἐπανήλθεν, εὐρῶν τὴν Célina, αὐτὴν τὴν γυναῖκα τοῦ Σχλοῦ, καθεζομένην εἰς τὸ γραφεῖόν του καὶ περικυκλωμένην ἐξ ἐπιστολῶν τοῦ Μιλόρδου, ἀπεσφραγισμένων καὶ ἀναγινωσκομένων. Ἐταράχθη, ἀλλ' ἐκείνη δὲν ἐθορυβήθη παντάπασι· δὲν ἐγνώριζε πῶς νὰ ἐκφράσῃ τὴν ὀργὴν του, — ἐκείνη δὲ τὸν ἠτένιζεν ἀδιαφόρως. Πῶς νὰ χαρακτηρίσῃ διὰ γοῆν τὸσον ἀνήκουστον; ἐκφράσεις δὲν εὐρίσκει. Ἡ Célina παρέμενε ἤρεμος, διότι δὲν ἠγνοεῖ ὅτι ἦν ἐνοχος, καὶ, χωρὶς νὰ ταράχθῃ, τῷ εἶπεν, ὅτι τὸσον ἦν ἀφωσιωμένη εἰς αὐτόν, ὥστε ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ ἀπόρρητόν τι πρὸς ἀλλήλους καὶ ὠμίλει ὡς ἡρώϊς τις μυθιστορήματος. — «Ἄλλ' ἀναγινώσκεις τὴν Ἀγγλικήν.» — «Τῇ ἐπαύριον τῆς εἰς τὴν οἰκίαν σας ἐλεύσεως ἐπρομηθεύθη γραμματικὴν· ὅταν ἀπουσιάσετε ὁ ὑπηρετής σας μοὶ ἔδιδε μαθήματα· ἔπρεπε νὰ ἐκμάθω τὴν γλῶσσάν σας· ἐάν, μέχρι τοῦδε, ἤθελον τὴν ἀγνοῆ, θὰ εἰσθε ξένος πρὸς ἐμέ. Ὅλαι μοι αἱ ἀσχολαί τείνουσι πρὸς ἓνα σκοπόν, τὸ νὰ κατορθώσω ν' ἀναγινώσκω ὅτι γράφετε, καὶ νὰ ἐννοῶ τί λέγετε πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τί ἐκεῖνοι λέγουσιν εἰς ὑμᾶς. Ἴδού μία ἐπιστολή, εἶπατέ μοι τὴν ἠ-όησα;» — Τότι ἤρχισε νὰ μεταγλωττίξῃ μίαν τῶν ἀπεσφραγισμένων ἐπιστολῶν διὰ νὰ κάμῃ γνωστός τὰς προόδους της. Ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἐφρικώσεν ἐκ τῶν συνεπειῶν, ἃς ὁ χαρακτήρ αὐτος ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ. Ἔσχε τὴν ἀδυναμίαν νὰ φοβηθῆ τραγικὴν λύσιν, καὶ τὸ σθένος τοῦ νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπ' αὐτῆς. «Ἄμα ἀπηλλάγη τῆς Célina εἶπεν ὅτι: «Ἡ Célina ἦν ἡ μόνη γυνὴ, ἦν συνήνητησαν, ἱκανὴ νὰ δεσπόζῃ τοῦ ἀνδρὸς καὶ νὰ τῷ γεννᾷ τρόμον.» — Αὗται εἶναι αἱ ἰδία αὐτοῦ λέξεις.

Ἐὶ καὶ ἡ εἰκὼν, ἣν δίδει ὁ Λόρδος Μπάϊρων, τοῦ χαρακτήρος τῆς πτωχῆς ταύτης νεάνιδος, μετέχει πῶς τῆς φαντασίας του, οὐχ' ἥττον δὲν ὑπάρχει φυσικ-

κώτερον, ἔμωσ, ἢ τὸ νὰ εὐρωμεν, εἰς πρόσωπον τοῦ λαοῦ, ψυχὴν διάπυρον, ὑπερήφανον καὶ χαρακτηρὰ ὄχι χυδαῖον. Ὑπάρχουσι βεβαίως ὄντα, ἅτινα ἢ ἀθλιότης κρύπτει ἐκ τῆς κοινωνίας, καὶ ἅτινα ἐγεννήθησαν ἵνα ἐμφανισθοῦν ἐπὶ εὐρείας σκηνῆς, καὶ διαδραματίσωσι πρόσωπα πολὺ ἀνώτερα τῆς κοινωνικῆς των θέσεως. Ἡ ὑπερηφάνειά ἐστὶν ἠθικὴ φυσιογνωμία, ἣτις ἐχαράχθη ὑπὸ τῆς φύσεως, ἵνα προσδίδῃ, εἰς τὰ αἰσθήματα, τὴν σφραγίδα τῆς προόδου. (Ἐξωγραφῆθη ἐν Ἑνετίᾳ ἡ προσωπογραφία τῆς νεαρᾶς αὐτῆς κόρης καὶ ὠνομάσθη *Fornarella*.)

Ἐσημείωσα τοῦτο τὸ ἀνέκδοτον, διότι κατὰ τὴν δμολογίαν τοῦ Λόρδου Μπάϊρων, ἡ *Celina* ἐπέδρασε κατὰ τινὰ τρόπον εἰς τὴν ἀπόφασίν του νὰ ἐγκαταλίπη τὴν Ἑνετίαν.

Ἐρρέθη, ἐπ' ἴσης, ὅτι ἐπειδὴ πολυλάκις ἐθρήνηε τὴν τύχην ταύτης τῆς πόλεως, καὶ ἔλεγε μεγαλοφώνως ὅτι πολὺ ἐλυπεῖτο βλέπων αὐτὴν μεταβαλλομένην εἰς ῥάκη, ἢ γλῶσσα αὐτῆ, ἦν μετεχειρίζετο, ἣτις δὲν ἦτο δυνατὸν βεβαίως νὰ εὐαρεστῇ τὰς καθεστηκυίας ἀρχάς, προσέειπε εἰς αὐτὸν εἰδὸς τι ἐπαγρυπνήσεως ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἦν ἐθάμιζε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπη τὴν Ἑνετίαν καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἰταλίαν. Ἄλλ' ἢ διάδοσις αὐτῆ διεφύεσθη παρ' αὐτοῦ τοῦ Λόρδου Μπάϊρων εἰς τι τῶν χειρογράφων του, ἐντὸς τοῦ ὁποίου λέγει προσωπικῶς, ὅτι ἐγκώμια εἶχε νὰ τονίσῃ διὰ τὴν Αὐστριακὴν κυβέρνησιν, εἰ καὶ ἀφρόνως ὠμίλει περὶ τῆς τύχης τῆς Ἑνετίας.

Ἄλλοδαπὸς ὅστις, ὡς περιηγητῆς, διέτριψεν ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐν τινὶ χώρᾳ, δταν ἀπομακρυνθῇ ταύτης κρίνεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὅστις, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαμονῆς τοῦ περιηγητοῦ, παρηκολούθησε τὰς πράξεις του, εἴτε τὰς καλὰς, εἴτε τὰς κακὰς. Ἐὰν ποθῆται, τοῦτο εἶναι τὸ μέγιστον τῶν ἐγκωμίων, ὃ δύναται νὰ ἀπονεμηθῇ τῷ περιηγητῇ. Ὁ δὲ Λόρδος Μπάϊρων ἐποθήθη ὑπερβαλόντως, ὑπ

τῶν Ἑνετῶν, εὐθὺς ὡς ἐπληροφόρηθησαν ὅτι ἐγκατέλιπε τὴν Ἑνετίαν.

Ὁ Λόρδος Μπάϊρων ὑπεροπτικὸς μετὰ τῶν προσώπων, ἅτινα δὲν ἐξετίμα, τραχὺς μετὰ τῶν ὑπόπτων ὡς κακῶν, καὶ ἅτινα ἐκρινεν ὡς ἱκανὰ νὰ τῷ γίνωσι κακοῦ πρόξενον· λίαν ἐμφαντικὸς πρὸς πᾶν ὅτι ἐθεώρει ὡς κατάχρησιν, ἐνίοτε μεταχειριζόμενος ἀνεξαρτητοῦ ὀλίγον ἀγρίαν, ἣτις διεκύβευε τὴν ὑπέλπιψίν του ἐν τῇ γνώμῃ τῶν σωφρόνων. ἦν λίαν συμπαθὴς πρὸς ἅπαντας τοὺς τῆς λαϊκῆς τάξεως ἀνθρώπους, τὰ μάλιστα γενναίωφρων πρὸς ἐκείνους, οὓς ἐνόμιζεν ὅτι δὲν εἶχαν κακὴν θέλησιν, ἐξαιρέτως δὲ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἠθέληον ἐπικαλεσθῆ τὴν συνδρομὴν του. Ἐγίνωσκε νὰ ἐκτιμᾷ, ἢ δὲ ἀρειτῆ ἐξετιμᾶτο παρ' αὐτοῦ τὰ μέγιστα. Ἐνίοτε δὲν ἦτο δίκαιος κριτῆς τῆς ἀξίας τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τὴν ἔκρινε μετὰ χρηστότητος. Τὸ νὰ γίνηται τινὶ ὠφέλιμος ἦν ἢ ἀπόλαυσις τῆς ψυχῆς του ἢ δυστυχία τῶν ἀνθρώπων, τῶν θυμάτων τῆς τύχης, ἐδέσποζε βαθύτατα τὴν καρδίαν του καὶ ἢ ἡδονὴ πρὸς τὸ ἀγαθοεργεῖν, τὸν ἀνεκούφιζεν ἐνίοτε ἐκ τοῦ βάρους τῶν θλίψεων του. *Res erat sicra miser*.

Μεταξὺ πολλῶν δηλωτικῶν γνωρισμάτων, ἅτινα δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν πρὸς ἐξήγησιν τῶν πόθων, οὓς οἱ Ἑνετοὶ ἠσθάνθησαν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Λόρδου Μπάϊρων, θὰ προσθέσω ἐν τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων ἕκ τῆς λαμπρότητος του, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὁποίου ποτὲ δὲν ἐγένετο μνεία.

Ἀνθρωπὸς τις, ὀνόματι Λεονάρδος, ἐκέκτητο τυπογραφεῖον κείμενον ἐν ὁδοῦ, ἣτις ἦγεν εἰς τὸ ἀρχαῖον μοναστήριον, εἰς ὃ ἐκατῆκει ὁ Λόρδος Μπάϊρων. Ἐσπέρα τινὶ, ὅτε ἔπνεεν ὁ δυτικὸς ἄνεμος, ὅστις ἐν Ἰταλίᾳ καλεῖται *Maestro*, τὸ πῦρ ἐξερράγη εἰς τὸ τυπογραφεῖον καὶ ἐντὸς ὀλίγων μόνον στιγμῶν ὁ ἀτυχὴς ἄνθρωπος ἔβλεπε πάντα τὰ ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ πυρπολούμενα. Ἐν Ἰταλίᾳ, τῶν μέσων πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρὸς μὴ ὄντων τόσων ταχέων ὅσων ἐν ταῖς χώραις ἐτοῦ βορρᾶ, ἐλλείπει βοήθειαν ὁ ἀτυχὴς

Λεονάρδος ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπη πᾶν ὅτι ἀνῆκεν αὐτῷ εἰς τὴν βορὰν τοῦ πυρὸς καὶ οὕτω ἐξηφανίσθη ἡ περιουσία του μετὰ τοῦ τυπογραφείου του. Ἡ πυρκαϊὰ καταδήλους ποιεῖ τῷ κοινῷ πάντοτε τὰς φρικώδεις καταστροφὰς τῆς, δεικνύουσα καὶ πόρρωθεν τὸ τρομερὸν θέαμά της. Ὁ Λόρδος Μπάϊρων, ὅστις ἐκ τοῦ οἴκου του εἶχεν ἀκούσει τὸν θόρυβον αὐτὸν τὸν λαϊκόν, ὅστις ἀγγέλλει συμβάν τι, διέταξε τὸν ὑπηρετὴν του νὰ πληροφόρηθῇ τὸν λόγον τοῦ τοιούτου θορύβου. Ὅτε δὲ ὁ Βαπτιστῆς, ὁ θαλαμηπόλος του, διηγήθη πιστῶς αὐτῷ τὸ συμβάν, ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἐξῆλθεν αὐθωρεὶ τῆς κατοικίας του καὶ μετέβη αὐτοπροσώπως νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἐνασχολουμένους πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρὸς. Τὸ πρῶτον ἔργον, ὃ πᾶς Ἀγγλος πράττει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἶναι τὸ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν δραστηριότητά του, ὅπως δυνάμεις του, τὴν ἐπιτηδειότητά του, ὅπως γίνῃ ὠφέλιμος τῇ ἀνθρωπότητι. Ὁ Ἀγγλος τοῦτο τὸ αἰσθάνεται ὡς καθήκον. * Ἀλλὰ, παρατηρῶν ὁ Λόρδος Μπάϊρων ὅτι πᾶσα βοήθεια ἀπέβαιεν ἀνωφελὴς, παρήγγειλε τῷ Βαπτιστῇ νὰ εἰδοποιήσῃ τῷ τυπογράφῳ νὰ μεταβῇ τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ Λεονάρδος παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ Λόρδου Μπάϊρων παρ' οὗ ἔλαβεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν τραπεζίτην του. Ὅποια δ' ὑπῆρξεν ἡ εὐάρεστος ἐκπληξίς τοῦ ἀτυχῆ αὐτοῦ ἀνθρώπου δταν, τῆς ἐπιστολῆς ἀποσφραγισθείσης, ὁ Κ.... τῷ ἐνεχείρισε τριακόσια ἐξήκοντα δουκάτα Ἑνετικά. Ὁ Λεονάρδος ἐνόμιζεν ὅτι ἠπατώσαντο οἱ ὀφθαλμοὶ του, καὶ, ἐπανερχόμενος ὅπως ἀνακοινώσῃ τὸ εὐτύχημα εἰς τὴν οἰκογένειάν του, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀνίσταλλε τὸ βῆμα, ὅπως διηγηθῇ πρὸς πάντας, οὓς συνήντα καθ' ἑδὸν, τὸ εἶδος τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ Μιλόρδου.

Πρὸς: μένου περὶ ἀγαθῆς τινος πράξεως, θέλγονται νὰ τὴν μιμηθῶσι πάντες

* Ὁ Κύριος Ἑλλησι, ὅτε διητέλει ὡς πρεσβευτῆς παρὰ τῇ αὐτῇ τῆς Νεαπόλεως, ἐρρίφθη ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ τῆς Μαγδαληνῆς, πρὸς διάσωσιν δυστυχῶς ὅστις ἐπνίγετο. Καὶ τὸν ἔσωσε.

οἱ δυνάμενοι· ὁ στρατηγὸς Η... εὐθὺς ὡς ἐπληροφόρηθη τὸ συμβάν, ἀπέστειλε τῷ τυπογράφῳ τριακόσια χρυσὰ δουκάτα, καὶ ἄλλοι ὡσαύτως. Κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον εὐρίσκειτο εἰς Ἑνετίαν ὁ Αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος, πληροφόρηθεις δὲ τὸ συμβάν, ὅπερ ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὸν Λεονάρδον τότε τυπογραφεῖον καὶ τὴν οἰκίαν του, τὸν μετεκάλεσε καὶ τῷ εἶπε νὰ ἐκλέξῃ μίαν τῶν τριῶν ὡραίων οἰκιῶν, ἃς τινὰς τῷ ὑπέδειξεν ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης. Φαντάσθητε τὴν εὐφροσύνην τοῦ πτωχοῦ αὐτοῦ τυπογράφου, ὅστις δὲν εἶχεν ἄλλο μέσον ὅπως ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του ἢ μόνον τὴν ἐπίκλησιν τῆς Θεῆς Προνοίας, ὅπως ἐφορᾷ εἰς τοὺς εὐεργέτας του, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Λόρδου Μπάϊρων ἐπανελαμβάνετο ὑπὸ πάντων τῶν πιστῶν, οἵτινες ἐδέοντο μετὰ τοῦ Λεονάρδου.

Εἰς τῶν λόγων, ὅστις ἔπεισε τὸν Λόρδον Μπάϊρων ν' ἀγαπᾷ τὴν εἰς τὴν Ἑνετίαν διαμονὴν του, ἦτο ἢ πρὸς τὸ κολύμβημα κλίσις του. * Ὁ Λόρδος Μπάϊρων διεκρίνετο εἰς ταύτην τὴν ἀσκήσιν τοσεύτον δ' ἐκαυχᾶτο ὅτι διέπλευσε νηχόμενος τὸν Ἑλλησποντον, ὥστε αὐτεκαλεῖτο, χαριεντιζόμενος, νέος Λεάνδρος.

Εἰς Ἑνετίαν εὐρίσκειτο διάσημος κολυμβητῆς, ὅστις ὠνομάζετο ὁ Ἰππότης *Mengaldo* ** εὐπατρίδης τῆς Στερεᾶς, ὅστις, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἐνίκησε

* «Ὁκεανέ, πάντοτε σὲ ἠγόησα! καὶ αἱ ἡδισταὶ τῶν νεανικῶν μου ἀπολαύσεων ὑπῆρξαν νὰ αἰσθάνομαι ὅτι εὐρίσκομαι ἐν τῷ κόλπῳ σου, πλανώμενος ἀπερισκέπτως ὅπως τὰ κύματά σου. Ἀπ' αὐτῆς τῆς παιδικῆς μου ἠλικίας ἐτεροδόμη μετὰ τῶν κυμάτων σου, οὐδὲν δ' ἄλλο ἠδύνατο νὰ υπερβάλλῃ τὸ θέλημα σου ὁ παρῆχον εἰς ἐμέ· ἐὰν ἢ ἐξοργισμένη θάλασσα τὰ ἐσχημάτιζε τρομερώτερα, οἱ φόβοί μου ἔτι μᾶλλον μ' ἐθέλων· διότι ἤμην ὡς ἐν τῶν τέκνων σου, ἐμπιστευόμενον μετὰ φαιδρότητος εἰς τὰ κύματά σου, καὶ ἔπαιζον μετὰ τῆς ὑγρᾶς σου χαίτης, ὅπως καὶ ἰώρα τοῦτο ποιῶ.»

(Childe Harold)

** Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Λόρδου Μπάϊρων μετριοφρονέστατα, χωρὶς νὰ μνημονεύῃ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν παρέσχεν εἰς τοὺς Ἑνετοὺς.

πάντας τοὺς ἐπιδειξιωτάτους λεμβούχους τῆς Ἑνετίας καὶ τοὺς ξένους κολυμβητάς, ἐπιστεύετο ὡς ὁ περίφημος Nicol τῆς Μεσσηνίας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Charles Quint, ὅστις ἀνελάμβανε τὴν ὑποβρύχιον μεταφορὰν τῆς μυστικῆς ἀλληλογραφίας ἐν καιρῷ πολέμου ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν παραλίαν. Ὁ Ἴππότης Mengaldo ὠρέχθη νὰ προκαλέσῃ φιλικῶς τὴν ἐπιδειξιότητα τοῦ Λόρδου Μπάϊρων, καί, εἰς τοιαύτας περιστάσεις, εἰ κάτοικοι τοῦ τόπου ἐπιδεικνύουσιν ἕ.τι καλεῖται πατριωτισμὸς μετ' ἴσου αἰσθημάτων, ὅπερ ἐπιδεικνύεται δι' ἵππον ἱππηλασίας. Ὁ Ἴππότης Mengaldo εἶχε τὸ ἦθος νικητοῦ πρὶν ἢ ποιήσῃται τὴν πρόκλησιν, καθέσον, ἐμφανιζόμενος μετ' ἀκολούθιας ἀνωτέρας τῶν ἑκατὸν ἀνθρώπων, παρουσιάζετο ὡς φέρων τὴν τριαινὰν ἀλλά, μετὰ παρέλευσιν ὥρων τεσσαρῶν

καὶ ἡμισείας καθ' ἃς ἐκολύμβων, ὁ Ἴππότης Mengaldo ἠναγκάσθη νὰ ἐπιβιβάσθῃ πορθμείου, ὅπερ τὸν ἠκολούθει, μὴ ἔχων πλέον τὴν δύναμιν τοῦ νὰ παραμείνῃ ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Τοῦτου δὲ γενομένου, εἰς πορθμεὺς Ἑνετός, ἀφοῦ ἐπεκαλέσθη τὸν Ἅγιον Μάρκον καὶ τὸν Ἅγιον Μωϋσῆν, κατηράσθη τὰς μαγίσσας, αἵτινες, εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἐκτελοῦσι τὰ ἔργα τοῦ πονηροῦ δαίμονος, ἐν καὶ αἰτιῶνται ὅτι συνετέλεσεν εἰς ἀποτυχίαν τοῦ θριάμβου. Ὁ Λόρδος Μπάϊρων ἐξηκολούθησε κολυμβῶν ἕως εὖ διεπεραιώθη εἰς τὸ Lido, ἀφοῦ παρέμεινεν ἐντὸς τῆς θαλάσσης πέντε ὀλοκλήρους ὥρας. Καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς ἐθεωρήθη ὡς ὁ Ἄγγλικὸς ἰχθύς (come il pesce Inglese). Καὶ ὁ τίτλος αὐτὸς ὑπῆρξεν ἀντάξιός τοῦ θριάμβου τοῦ.

ΚΩΝΣΤ. ΙΩ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

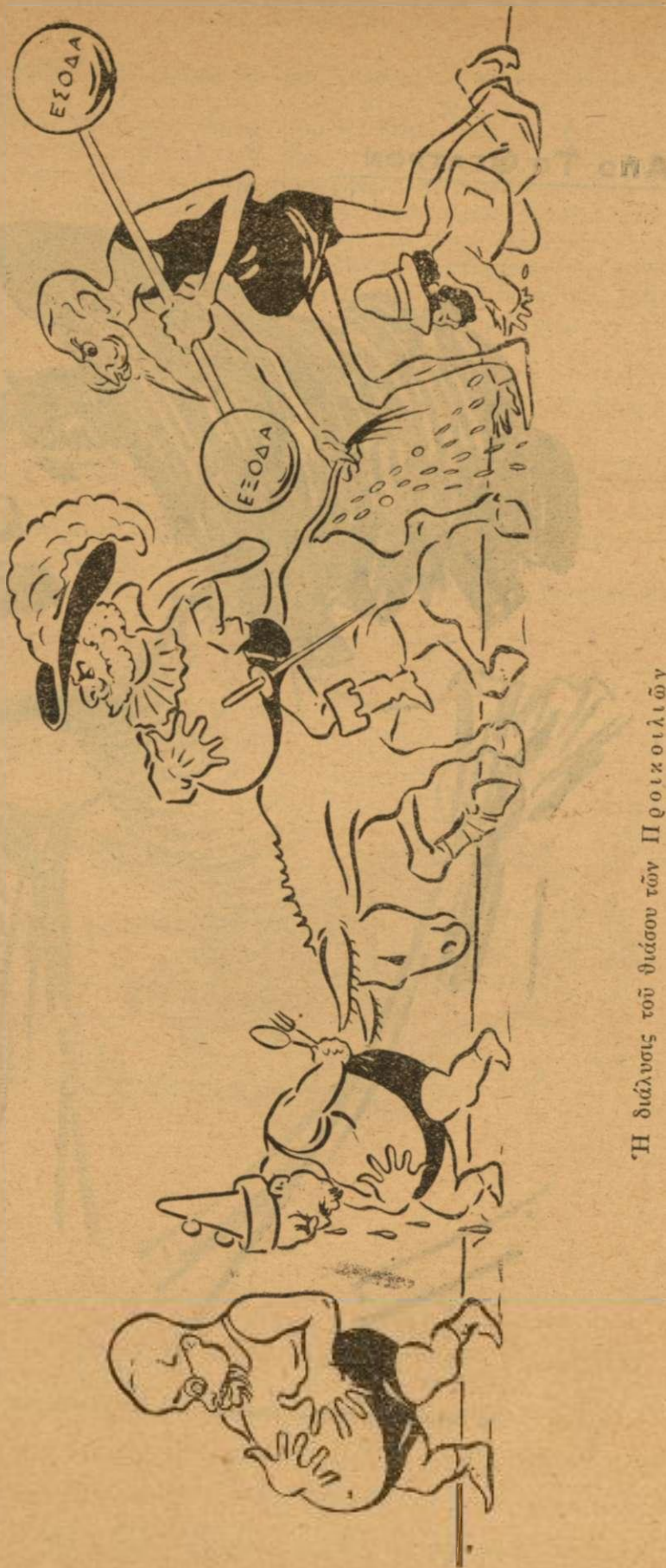


ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

(ὑπὸ Ἰάφεθ)



Ἡ πρώτη κλασικὴ ἔκφρασις τῆς Δίδος Ἐλ. Καλογεροπούλου



Η διάλυσις του θιάσου τών Προικολιτών

Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΗΣ ΕΣΘΗΡ

(Διήγημα εκ του Ταλμούθ)

Μία ιστορία του Ραββίνου Σίμωνος Μπέν Γιολάι αναφερομένη εν τῷ Ἱερῷ Μεδράς Σιρ Ἀσυρὲν τῆς ἱερᾶς Ἑρμηνείας [Μιθρασίμ]...

Ἄκουσον, ὦ Ἰσραήλ, εἰς Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν!

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις, ἔζη εἰς Σιδῶνα, τὴν ἰσχυρὰν πόλιν, Ἰσραηλίτης, ὅστις κατεῖχε μέγαν πλοῦτον, ἔχαιρε τὸ σέβας τῶν μετ' αὐτοῦ συχναζόντων καὶ αὐτῶν ἐν τῶν ἐθνικῶν. Οὐδέεις ἀνὴρ ἐν Σιδῶνι εἶχε τόσῳ ὠραίαν σύζυγον, διότι τὸ κάλλος τῆς ὁμοίαζε πρὸς ἐκεῖνο τῆς Σάρραι, ἡ γοητεία τῆς ὁποίας ἐφανάτισε καὶ ἐφώτισεν ἅπασαν τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου.

Ἐν τούτοις ὁ πλούσιος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἐδοκίμαζε τὴν εὐτυχίαν, διότι κραυγὴ τέκνου δὲν ἀντήχησεν εἰς τὴν κατοικίαν του· ὁ ἦχος βροφικῆς φωνῆς οὐδέποτε ἔτερεψε τὴν καρδίαν του. Καὶ ἦκουε μεμφομένους αὐτοῦ ἀνθρώπους καὶ λέγοντας :

Ὁ Ραββὶ δὲν διδάσκει ὅτι, ἐὰν ἀνὴρ τις ἔζησε μετὰ γυναικὸς ἐπὶ δεκαετίαν χωρὶς ν' ἀποκτήσῃ τέκνα, ὀφείλει νὰ διαζευχθῇ αὐτὴν καὶ νὰ τῇ ἀποδώσῃ τὴν προικὰ τῆς, ὡς ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται :

Διότι πιθανὸν οὗτος νὰ μὴ ἔκρινεν ἄξιον νὰ διαωνίση δι' αὐτῆς τὴν γενεάν του;

Ἐτεροι ὅμως ἐπεγον τὴν σύζυγόν του νομίζοντες ὅτι ἡ καλλονὴ τῆς τὴν κατέστησεν ἀλαζῶνα, καὶ ὅτι ἡ στείρωσις τῆς δὲν ἦτο ἄλλο τι ἢ ἡ τιμωρία τῆς ἀλαζονείας τῆς.

Ἦδη, πρωτὰν τινὰ ὁ πλουσιώτερος ἔμπορος τῆς Σιδῶνος καὶ ἡ σύζυγός του ἀνέμενον τὸν Ραββῖνον Σίμωνα Μπέν Γιολάι εἰς τὴν εἴσοδον τῆς κατοικίας του, καὶ

μόλις ἐμφανισθέντα ὑπεκλίθησαν ἐνώπιόν του ἀπαγγέλλοντες τὸν χαιρετισμόν: **Σα-λέμ, Ἀλεῖκοῦμ!**

Ὁ Ραββῖνος δὲν παρεῆρησε ποσῶς τὴν γυναῖκα, διότι ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς ἁγίους ἀνθρώπους ν' ἀντίσταν καὶ τὴν πτέρναν ἑνὶ γυναικός· ἐν τούτοις, ὁ ἄγιος οὗτος ἄνθρωπος, ἠορᾶντὴ τὴν γοητείαν τῆς παρουσίας τῆς καταλαμβάνουσαν ἄτασαν τὴν κατοικίαν, ὡς ὁ λίθαιος τῶν ἑθῶν τοῦ Ἀγγέλου τῆς Προσευχῆς ἐφασμέντων ὀδωνίων. Καὶ ὁ Ραββῖνος κατενόησεν ὅτι ἐκεῖνη ἔκλαιεν.

Τότε ὁ σύζυγός τῆς ἠγέρθη καὶ εἶπεν :

— Εἶδατε! Ἐνυμφεύθη πρὸ δεκαετίας τὴν Ἑσθῆρ· ἤμην τότε εἰκοσαετής καὶ ἐπόθουν νὰ εἰσακούσω τὰς ἐπιτολάς, αἵτινες διακηρῦττον ὅτι ὁ διαμείων ἄγαμος μετὰ τὴν εἰκοσαετῆ ἡλικίαν του παρανομεῖ καθ' ἐκάστην κατὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἑσθῆρ—τὸ γινώσκεις Ραββῖνε!— ἦτο ἡ ἀγοπητιότερα καὶ ἐξοχωτέρα παρθένος τῆς Σιδῶνος· ὑπῆρξε πάντοτε δι' ἐμὲ ἡ μῦλλον ἀγαπητὴ καὶ ἡ γλυκύτερα τῶν συζύγων, ὥστε οὐδὲν σφάλμα ἠδυνάμην νὰ εὐρω εἰς αὐτὴν· προσεῖν δὲ δὲν τρέφει εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἀπιστίαν.

Ἐκτοτε κατέστη ἔμπορος πλούσιος· οἱ ἄνδρες τῆς Τύρου μὲ γνωρίζουν, οἱ δ' ἔμποροι τῆς Καρθαγένης ὀρκίζονται εἰς τὸ ὄνομά μου. Ἐχω πολιάρηθμα πλοῖα ἅτινα μοὶ μετακομίζουν ἐλεφαντόδοντον καὶ χρυσὸν τῆς Ὀφύρεως, καὶ πολυτίμους λίθους τῆς Ἀνατολῆς μεγάλης ἀξίας. Ἐχω δοχεῖα ἐξ ἀχάτου λευκοῦ καὶ ποικιλοχρόου, καὶ κύπελλα ἐκ ομαράγδου περιέργως κατεργασμένα· ἔχω ἵππους καὶ ὄχηματα. Οὐδέεις ἡγεμῶν κατέχει περισσότερον ἐμοῦ πλοῦτον.

Καὶ ὄφειλω νὰ πάντα εἰς τὴν εὐλογίαν τοῦ Ὑπεραγίου—εἶη εὐλογημένος!—ἐπίσης δὲ καὶ εἰς τὴν οὐζυγόν μου Ἐοθῆρ, ἥτις εἶναι σὸ φρον, ἰσχυρὰ καὶ πονηρὰ ἀλώπηξ εἰς τὸς συμβουλίας της.

Ἐν τούτοις, ὦ Ραββίνε, θὰ ἔδιδον ἄπασαν τὴν περιουσίαν μου, ἐάν ποτε καιρῶθουν ν' ἀποκίησω υἱόν, ἵνα γνωσιὸς ὡς πατήρ ἐν τῷ Ἰσραὴλ εἴμαι. Ὁ Ὑπεράγιος—εἶη εὐλογημένος!—δὲν ἠδύοκῃσε νὰ ἰκαίνοποιήσῃ τὸν πόθον φοβοῦμαι λοιπὸν μὴ ἐθνεωρήθῃ ἀνάξιος ν' ἀποκίησω τέκνα ἀπὸ τόσῃ ὠραίας καὶ καλοκαγάθου οὐζύου! Ἴδὸν διατὶ ἐρχομαι νὰ σὲ παρακαλέσω ν' μοὶ συντάξῃς μίαν νόμιμον πράξιν διαζυγίου· διότι ἀπεράσοια νὰ δώσω εἰς τὴν Ἐοθῆρ ἔγγραφον διαζέγιον καὶ καλὴν τινα γαμήλιον μερίδα, ἵνα διαφύγωμεν τὸν ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Ἰσραὴλ ψόγον.

**

Καὶ ὁ Ραββίνος Σίμων Μπὲν Γιολάϊ ἐθώπενσεν ἐν ρέμβῃ τὸν ἀμαυρὸν ἄργυρον τῆς γενειάδος τοῦ. Σιγὴ ὁμοία ἐκείνης τοῦ Θεοῦ κατέλαβεν αὐτοῦς. Καὶ ὁ θόριβος τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως τῆς Σιδῶνος ἐφθασεν ἐλαφρῶς ἐκωφαντικὸς μέχρις αὐτῶν, ὅμοιος πρὸς τὸν ἐκ τοῦ μακρόθεν προερχόμενον μορμουρισμὸν τῆς θαλάσσης.

Τότε ὁ Ραββίνος ὠμίλησεν, ἡ δὲ Ἐοθῆρ, ἥτις τὸν παρετήρει, ἐνόμισεν ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐμειδιῶν, μολονοὶ τὰ χεῖλη τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς οὐδέποτε διέγραψαν μειδίαμα. Ἀλλὰ πιθανὸν νὰ ἐκάμφθησαν οἱ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ διορῶντες μέχρι τοῦ βάρθους τῆς καρδίας ἐκείνων.

— Τέκνον μου, θὰ ἦτο σκάνδαλον ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐάν ἐνήργεις ὡς εἶσαι διατεθειμένος, ἐσπευσμένως καὶ ἄνευ τῆς ἀρμοδίας προκηρύξεως.

Οἱ ἄνδρες πιθανὸν νὰ ἐφανιάζοντο ὅτι ἡ Ἐοθῆρ δὲν ὑπῆρξε καλὴ συμβία, ἡ ὅτι οὐδ' ὑπῆρξε λίαν ἀπαιτητικὸς οὐζυγος. Δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐκισθῆτε εἰς περιφρόνησιν. Ἐπίστρεψον λοιπὸν εἰς τὸν οἶκον σου, καὶ ἐτοίμασον συμπόσιον εἰς τὸ ὅποιον νὰ προσακλέσῃς τοὺς φίλους σου, τοὺς φί-

λους τῆς συμβίας σου καὶ ὄσους ἦσαν παρόντες εἰς τοὺς γάμους σου. Ὁμίλησον εἰς αὐτοὺς ὡς ἐντιμος ἀνθρωπος, ὅστις μεθ' ἐτέρων ἐντίμων συνδιαλέγεται. Κατόρθωσον νὰ ἐννοήσουν τὴν αἰτίαν δι' ἣν οὐ πράττεις οὕτω, καὶ ἐξήγησον εἰς αὐτοὺς καλῶς ὅτι οὐδὲν σφάλμα διέπραξεν ἡ Ἐοθῆρ. Ἐπίστρεψον εἰς τὴν ἐτοιμὴν παρ' ἐμοὶ καὶ θέλω σοὶ χορηγήσει τὸ ἔγγραφο.

**

Πυρετιέθη οὕτω μέγα συμπόσιον, εἰς ὃ προσεκληθήσαν καὶ παρεκάθησαν πολλοὶ συνδαιτυμόνες, μετὰ δὲ τούτων εὐρίσκοντο καὶ ἄπαντες οἱ παρασιθῆντες κατὰ τοὺς γάμους τῆς Ἐοθῆρ, πλήν, ἐννοεῖται καλῶς, ἐκείνων τοὺς ὁποίους ὁ Ἀζραὴλ ὠδήγησε κρατῶν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς χειρὸς. Οἱ καρθηβαρεῖοι οἶνοι ἐκθύθησαν ἀφθόνως· τὰ κρέατα ἐκάτιζον ἐπὶ τῶν χρυσῶν παροψίδων, κύπελλα ἐξ ἀχάτου ἐιοποθετήθησαν παρὰ τὸν ἄγκωνα ἐκάστου τῶν συνδαιτυμόνων.

Καὶ ὁ οὐζυγος παρόντων πάντων τῶν συνδαιτυμόνων, ἄπειάνθη πρὸς τὴν συμβίαν του καὶ τῆ ὠμίλησε φιλοτιόργως, οὕτω πῶς :

— Ἐοθῆρ, συνεζήσαμεν ἐπὶ εὐτυχῆ δεκαετίαν ἀγαπώμενοι. Γινώσκεις, ὅτι ἐάν ὀφείλομεν νῦν νὰ διαζευχθῶμεν, τοῦτο δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι σὲ ἀγαπῶ ὀλιγότερον, ἀλλὰ μόνον διότι ὁ Ὑπεράγιος δὲν ἠδύοκῃσε νὰ εὐλογῆσῃ τὴν ἐνωσίν μας, χαρίζων εἰς ἡμᾶς τέκνα. Καὶ ἴν' ἀποδείξω ὅτι σὲ ἀγαπῶ πάντοτε, ἐπιθυμῶ νὰ παραλάβῃς μετὰ σοῦ εἰς τοῦ οἴκου μου πῶν ὅτι θελήσῃς, ἔστω καὶ ὄλον τὸ χρυσοῖόν μου, ἢ ὅλα τὰ ἀνεκτίμητα τιμαλφῆ μου

**

Οἱ οἰνοχόοι περιέφερον τοὺς οἶνους καὶ ἡ νύξ διήλθεν ἐν ἡμέραι καὶ ἀγαλλίασει, ἄχρις οὗ αἱ κεφαλαὶ τῶν συνδαιτυμόνων ἐγένοντο ὑπὲρ τὸ δέον βαρεῖαι, εἰς τὰ ὅσα δὲ αὐτῶν ἀνιήκει βόμβος ὅμοιος ἐκείνου ἀπειρασιδίων μελισσῶν. Αἱ γενειάδες ἔ-

παισαν ἀνακινούμεναι ὑπὸ τοῦ γέλιως καὶ ὕπνος βαθεῖς κατέλαβεν αὐτοῦς.

Τότε ἡ Ἐοθῆρ εἶπε παραγγέλλουσα εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας της :

— Εἶδαιε ! Ὁ οὐζυγός μου κοιμᾶται βαθέως ! Μειαφέρατε αὐτὸν ἠρέμως εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου, ὅτου μεταβαίνω.

Τὴν ἐπομένην μόλις ὁ οὐζυγος ἐξύπνησεν, εὐρέθη εἰς ἄγνωστον δωμάτιον καὶ οὐκίαν. Ἄλλ' ἡ γοητεία τῆς παρουσίας γυναικός, τὰ ὡς ἐξ ἐλεφαντιδόδοτος δάκτυλα, αἶψα τὴν γεισιάδα του ἐθώπενον, ἡ γλυκύτης τῶν γονάτων τὰ ὅποια τὴν κεφαλὴν του ὑπεστήριζον καὶ ἡ λάμψις τῶν ἀμυδρῶν ὀφθαλμῶν οἷνες ἠιένιζον κατὰ τὴν ἔγερσίν του τοὺς ἰδικούς του, δὲν τῷ ἦσαν ξένα,—ἐμάντευσεν ὅτι ἀνεπέυειο ἐπὶ τῶν βραχιόνων τῆς Ἐοθῆρ. Τότε, ἐν ἐκτάσει εἰς ἀπὸ τῶν ἀνιαρῶν ἐνυπνίων τῆς νυκτός, ἐκραύθασεν :

— Συμβία μου, τί ἔπραξες;

Καὶ ἡ φωνὴ τῆς Ἐοθῆρ τῷ ἐφθασεν εἰς τὰ ὦτα γλυκντέρα εἰ καὶ τῶν γογγυσμῶν τῶν εἰς τὰς σκυφοειείας περιστροφῶν :

— ὦ οὐζυγέ μου, δὲν μοὶ παρήγγειλες νὰ ἐκλέξω καὶ μειαφέρω ἀπὸ τῆς κατοικίας σου ὅτι περισσότερο μοὶ ἤρεσκεν; Σὺ εἶσαι ὅτι ἐξέλεξα καὶ σὲ ὠδήγησα ἐνταῦθα εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου, διότι σὲ ἀγαπῶ περισσότερο πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Θὰ μὲ ἀποπέμψῃς τώρα μακρὰν σου :

Καὶ ἐκεῖνος δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἴδῃ διότι τὰ δάκρυα τῷ ἡμαύροιν τὴν ὄρασιν

του· ἐν τούτοις ἠκροάζετο τὴν μουσικὴν τῆς φωνῆς της, προφερούσης τὰ χρυσοῦ λόγια τῆς Ροῦθ, τὰ τόσον ἀρχαῖα, ἀλλὰ καὶ τόσον νεαρὰ διὰ τὰς καρδίας τῶν ἀνταγαπωμένων :

— Ὅπου σὺ ὑπάγεις θὰ ὑπάγω καὶ ἐγώ, καὶ ὅπου κατασκηνώσῃς θὰ κατοικήσω ἐπίσης καὶ ἐγώ. Μόνον ὁ Ἄγγελος τοῦ θανάτου δύναται νὰ μᾶς χωρίσῃ, διότι σὺ εἶσαι δι' ἐμὲ τὸ πᾶν.

Εἶτα ἐπὶ τοῦ ἠλιοφωτισομένου κατωφλίου ἐπεφανίσθη αἴφνης ἡ ὁμοία πρὸς Βαβυλωνιακὸν ἀγαλμα μεγαλοπροπέης μορφῆ τοῦ Σίμωνος Μπὲν Γιολάϊ, ὅστις ἀνύψου τὰς χεῖρας ὅπως εὐλογῆσῃ.

— Σχμὰχ Ἰσραὴλ!—Ὁ Κύριός μας καὶ ὁ Θεός μας, ὅστις εἶναι Εἶς, σὺς εὐλογεῖ διὰ τῆς αἰωνίας εὐχῆς του! Ἐστῶσαν αἱ καρδίαί σας συνηρμοσμέναι διὰ τῆς ἀγάπης, ὡς ὁ χρυσοῦς ὁ διὰ τοῦ χρυσοῦ συνηρμοζόμενος χάρις εἰς τὰς γνώσεις καὶ ἐπινοήσεις τῶν χρυσοχόων.

Ὁ Κύριος τὴν ἰσχυρὰν ταύτην γυναῖκα ἄς κατὰσῆσῃ ὁμοίαν τῇ Ραχὴλ καὶ τῇ Λεία, αἵτινες τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ ἀποκοδῶμήσαν! Καὶ ἴδητε τὰ τέκνα σας καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων σας ἐν τῷ Οἴκῳ Κυρίου !

Καὶ πράγματι ὁ Κύριος ἠλόγησεν αὐτοὺς καὶ ἡ Ἐοθῆρ κατέστη ὁμοία γονίμῳ ἀμπέλω καὶ εἶδον υἱοὺς τῶν υἱῶν αὐτῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ. Διότι γέγραπται :

— Εἰσακούσει τῆς προσευχῆς τῶν δυο τυχῶν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Ν. Γ. Μαυρόχης

Κέρκυρα, 14 Δεβρίου 1911





ΣΥΜΒΟΛΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΝ

Ἐν τῇ προκειμένῃ μελέτῃ πραγματευόμεθα περὶ ἐθίμων τινῶν, δοξασιῶν καὶ μύθων, ἐπιχωριαζόντων τῶν μὲν ἐν Ἠπειρῷ τῇ γενετείρᾳ ἡμῶν, τῶν δ' ἐν Ἀλμυρῷ πόλει, εἰς ἣν ἅμα τῇ προσαρτήσει εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, φεύγοντες τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, μετῴκησαμεν.

Α'. ΕΘΙΜΑ ΜΕΤΑ ΔΟΞΑΣΙΩΝ

α'. Καιρός.

1. Ὡδὴ ἐν ὑειῷ ἢ νιφεῷ, ἡλίου ἀκτινοβολοῦντος.

Ἐπειδὴ συνήθως τοὺς γάμους ἐτέλουν οἱ μὲν πλοῦσοι ἐνεκα τῆς ἀφρονίας τῶν πόρων ἐν χειμῶνι, οἱ δὲ πένητες ἐν ἄλλῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους, ὅταν ὕψι ἢ νίφῃ, ἡλίου ἀκτινοβολοῦντος, οἱ παῖδες τῶν Ἠπειρωτῶν ἔδουσιν·

Ἕλιος μὲ βροχή,
Ἕπανδρεύοντ' οἱ φτωχοί.
Ἕλιος μὲ χιόνι,
Ἕπανδρεύοντ' οἱ ἀρχόνται.

2. Σημεῖα προγνώσεως καιροῦ.

Καὶ πρῶτον μὲν σημεῖον τῆς προγνώσεως τοῦ καιροῦ εἶναι διεύθυνσις τῆς σελήνης· πρὸς ἣν ὁ κυβερνήτης πλοίου τηρεῖ στάσιν ἀντίθετον· διότι εἰ μὲν ἡ σελήνη ἔχη στάσιν ὀρθίαν, εὐδίας οὔσης, ὁ κυβερνήτης κάθητ' ἐκτάδην, εἰ μὲν δὲ πλαγίαν, χειμῶνος ἐπικειμένος, ὀφείλει ὁ κυβερνήτης νὰ ἴσταται ὀρθίος. Ὅθεν ἐποιήθη

δίστιχον πολιτικόν, πλήρες σφζόμεν ἐν Κ ο κ ω τ ο ῖ ς, χωρίῳ ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς Ὀθρυος, ἐν ᾧ ἀλλαγῶν ἐκάτερος τῶν στίχων φέρεται ἀποκεκομμένος κατὰ τὸ συνθετικὸν μέρος τοῦ αὐτοῦ ἐπιθέτου (ὀλόρθος ὀρθός).

Ἐπὶ τὸν φεγγάρι, δίπλα ὁ καραβοκυρὶς
δίπλα τὸ φεγγάρι, ὀλόρθος ὁ καραβοκυρὶς.

Δεύτερον δὲ σημεῖον τῆς προγνώσεως τοῦ καιροῦ εἶναι ὁ περὶ τὴν σελήνην σχηματιζόμενος νεφελώδης κύκλος, οὗ φανέντος λέγουσιν ἐν Ἠπειρῷ ὅτι ὁ καιρὸς θὰ χαλάσῃ. Ἀμφότεραι δὲ αἱ παρατηρήσεις αὗται βεβαίονται ὑπὸ τῶν πραγμάτων ὁ δὲ ἀμφιβάλλων πεῖραν λαβέτω. Τρίτον δὲ ὅταν τὸ πτηνὸν τὸ κοινῶς καλούμενον τ σ ῶ ν ι ἀφιῇ φωνήν, φ ἰ ν φ ἰ ν, προμηνύει ἐπικείμενον χειμῶνα. Τέταρτον δὲ ὅταν ὁ ἀλέκτωρ ἔδῃ ἐννουχώτερον ἢ τὸ σὺνηθες λέγουσιν ὅτι ὁ καιρὸς θ' ἀλλάξῃ. Πέμπτον δὲ ὅταν ἡ γαλῆ νίπτῃται, λέγουσιν ὅτι θὰ βρέξῃ. Πιθανὸν δὲ εἶναι ὅτι ἡ ἐπικείμενη μεταβολὴ τοῦ καιροῦ ἐπιδρᾷ παρ' ἐκάστῳ τῶν μνημονευθέντων ζώων εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς συνηθείας αὐτοῦ.

Τελευταῖον δὲ ἐπειδὴ ἐν εὐδία διὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου γίγνεται ἐξάτμισις τοῦ ὕδατος, οἱ δὲ ἀτμοὶ διὰ τοῦ νυκτερινοῦ ψύχους πυκνούμενοι μεταβάλλονται εἰς ὑετὸν ἢ χιόνια, εἰ μὲν ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς Ἰπαπαντῆς (Φεβρουαρίου 6') εἶν' εὐδία, δῆλον ὅτι θὰ ἐπέλθῃ χειμῶν· ὅθεν λέγεται ἐν Ἠπειρῷ τὸ ἐξῆς δίστιχον·

Ἕπαπαντίτσα μου καλή,
χειμωνίτσα μου κακή.

ΜΕΤΑ ΤΑΣ ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ

(ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Ἀθανασιάδου)

Ο κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

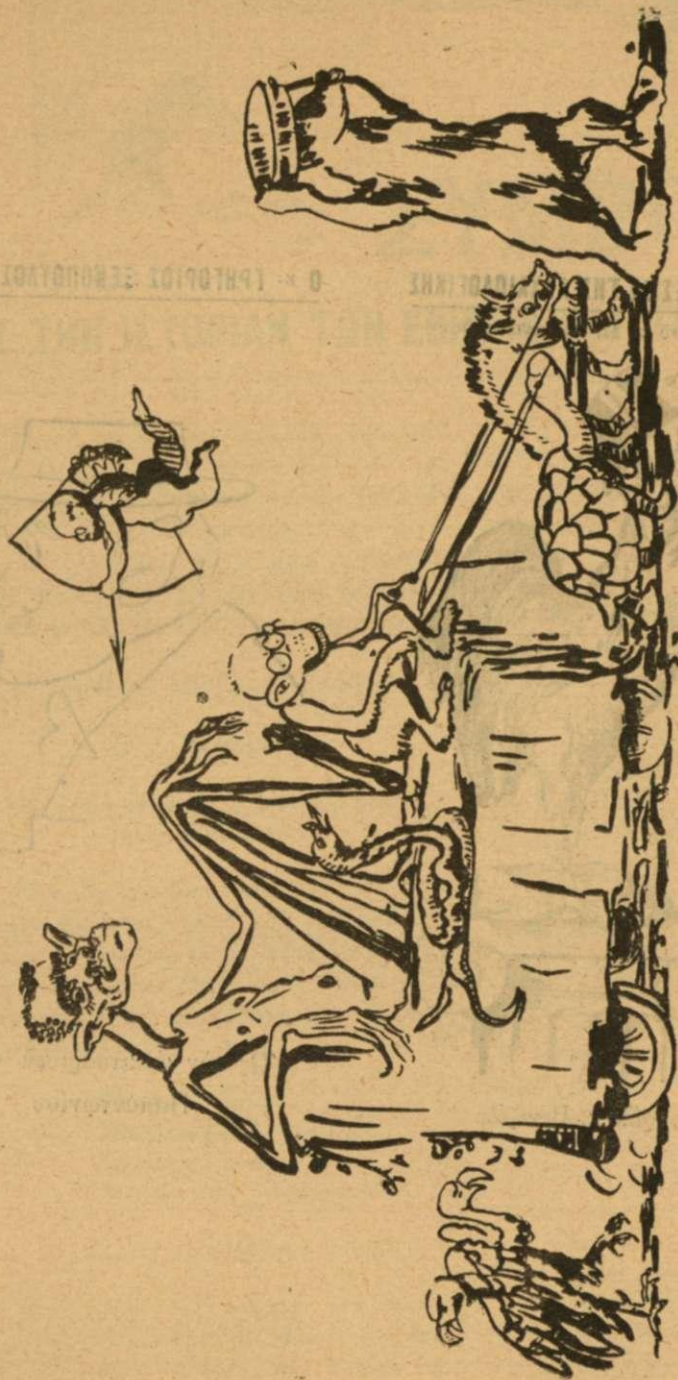


Κουκουρίκο κ. Βεγίτζελε



Ὡς τὸν ἐσκιτάρισεν ὁ κ. Ζ.

Παπαντωνίου



Τὸ ἄξιμα. «Ἔρως καὶ ψυχὴ τῆς ἀνορθώσεως» κατασκευασθὲν ἀπὸ τὴν μεγάλην γλύπτριαν... τοσανακίου
Κυρίαν ἀνόρθωσιν!

Τούτωντιόν δέ, πλην οὐχὶ ὁρθῶς, δοξάζουσι ἐν Ἀλμυρῷ ὅτι ἐπὶ 40 ἡμέρας θὰ συνεχισθῇ ὁ αὐτός καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑπαπαντῆς καιρός, ἢ εὐδία ἢ χειμῶν. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν πιθανῶς ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν ἴσον ἀριθμὸν τῶν ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως μέχρι τῆς Ὑπαπαντῆς μεσολαβουσῶν.

3. Γένεσις ὑετοῦ.

Ὅτε τὰ παρακείμενα ὄρη ἐκκλύπτουτο ὑπὸ ὀμίχλης μέχρι τῶν παρὰ τὰς ὑπαιρείας ρεόντων ποταμῶν, οἱ παῖδες τῶν Ἑπειρωτῶν ἔλεγον ἐν τῇ ἀφελείᾳ· ἀκτεβχίνουσι τὰ σύγνεφκ 'ς τὸ ποτάμι νὰ πιοῦν νερό». Ὅπως δὴποτε εἶχον ἰδέαν τινὰ προσεγγίζουσιν ἐν μέρει εἰς τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς γενέσεως τοῦ ὑετοῦ ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὑδάτων, ἀνκκριθῆ δὲ οὐσαν μόνον πρὸς τὸν τρόπον τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ.

4 Κατάπαυσις χαλάζης.

Ὅταν πίπτῃ χαλάζα, πρὸς κατάπαυσιν αὐτῆς ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Ἑπείρου κρούουσι τοὺς κώδωνας τῶν ναῶν· ἢ δὲ χαλάζα διωκομένη ὑπὸ τοῦ κρότου τῶν κωδῶνων πίπτει μακρὰν τῆς περιφέρειας ἐκάστου τῶν χωρίων.

β'. Νύξ

1. Σημεῖον προσεγγίσεως νυκτὸς ἐν χειμῶνι.

Ἐν χειμῶνι, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος δὲν φέινεται, ἵνα γινώσκῃται ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας, ὅταν ἡ φωτιὰ κοκκινίσῃ, «νύχτωσε», λέγουσιν ἐν Ἑπείρῳ. Ὅντως, ἐπειδὴ πρὸς τὴν ἐσπέραν τὸ φυσικὸν φῶς εἶναι ἀμυδρὸν, τὸ πῦρ λάμπει περισσότερον.

2. Σάρωσις ψυχῶν ἐν νυκτί.

Τὰς ψυχὰς, τὰς πιπτούσας ἐκ τῆς τραπεζῆς ἐν τῷ δείπνῳ, ἀπκαγορεύετ' ἐν Ἑπείρῳ νὰ σαρώνωσιν ὀπισθεν πρὸς τὴν θύραν, ἀλλ' ὀφείλουσι νὰ ποιῶσι τοῦτο

ἔμπροσθεν πρὸς τὴν ἐστίαν, ἵνα καὶ τὰ πράγματα προχωρῶσιν.

3. Ἀπαγόρευσις ἐξαγωγῆς ζύμης ἢ ὕξους ἢ πυρός ἐν νυκτί.

Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐξαγωγή ζύμης ἢ ὕξους ἐν νυκτί εἰς τοὺς ἔξωθεν αἰτούντας (διότι ἄλλως, λέγουσιν ἐν Ἑπείρῳ, ὅτι χαλάει τὸ ἔξειδι ἢ τὸ προζύμι), οὐδὲ πυρός, ὅταν γυνὴ τις ᾖ λεχώ.

4. Εἴσοδος παρὰ λεχοῦ ἐν νυκτί.

Ὅταν εἰσέρχηται τις ἐν νυκτί εἰς τὴν οἰκίαν παρὰ λεχοῦ, καίουσι πρὸ τῆς θύρας θυμιάμα, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ κκκόν τι. Καὶ τοῦτο ἐν Ἑπείρῳ ἐθίζεται.

5. Ἔργον ἐν νυκτί μετὰ χορχονίων.

Ἔπνος. Δύο σύννυμοι.

Ὅταν ἐν χειμῶνι αἱ Ἑπειρωτίδες νήθουσαι ἔρικ ἢ πλέκουται περιπόδια, τὰ δὴ λαποῦδια καλούμενα, νυστάζουσιν, ἵνα μὴ ἠττηθῶσιν ὑπὸ τοῦ ὕπνου, ἢ λέγουσιν αἰνίγματα, τὰ ἐπιχωρίως χορχονία καλούμενα, πρὸς ἐξεύρεσιν οἰκογενείας, ἢ τῶν μελῶν τὸν ἀριθμὸν κατὰ γένη καὶ ἡλικίας ὀρίζουσιν, ἢ προφωνοῦσι τῷ Ἔπνῳ·

Ἦρθες, Ἔπνε, καλῶς ἦρθες·

γεῖν τὸ στέρμα, σῦρε, πέσε, καὶ τὴν τσέργα κουρκουλιὰ σου.

(Ἐγὼ θὰ κάτσω νὰ γνέσω τὸ ζῦμπό μου).

Κατὰ τινὰ δὲ μῦθον ἦσαν δύο σύννυμοι, ὧν ἡ μὲν φίλεργος οὔσα ἐνηθε καὶ νυστάζουσα ἔλεγεν· «Ἦρθες, Ἔπνε, καλῶς ἦρθες» κ.τ.λ. ἡ δὲ φίλυπνος οὔσα ἐκοιμήτο. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἐξήλου τὴν σύννυμον, διέβλεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπανελθόντα σύζυγον. Ὁ δὲ καιροφυλακήσας καὶ οὐδὲν τῶν διαβληθέντων ἀνκαλύψας, ἐννοήσας τὰς διαβολὰς διεβίου ἀρμονικῶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα. Ἐλθόντος τέλος τοῦ Πάσχα, ἡ μὲν φίλεργος ἔχουσα ἱμάτια ἐόρτια, ἐνεδύθη· ἐπειδὴ δὲ ἡ φίλυπνος ἐστερεῖτο ἐορτιῶν ἱματίων, κατὰ συμβουλήν τῆς συν-

νύμφου βάμβακα εκτείνασα περιεβάλετο. Ἐν δὲ τῷ ναῶ ἀναφθέντος τοῦ βάμβακος ἐκ τοῦ φωτός τῶν λαμπάδων, μόλις κατάρθωσαν νὰ σβέσωσι τὸ πῦρ. Ἐκτοτε δὲ ἡ γυνὴ ἐκείνη σωφρονισθεῖσα εἰργάζετο νήθουσα, νυστάζουσα δ' ἔλεγε·

Γνέστε, ρόκες καὶ λανάρια·
τ' ἔφτασ' ἡ Μεγάλη Πέφτη.

β. Παγαρέλλες ἐν ταῖς νυξί τῶν
Χριστουγέννων

Κατὰ τὸ δωδεκάημερον τῶν Χριστουγέννων ἀπαγορεύουσιν οἱ Ἑπειῶται τοῖς παισὶ νὰ ἐξέλθωσιν ἐν νυκτὶ μετὰ τὴν λούσιν ἢ τὴν ἀλλαγὴν ἐσωτερικῶν ἱματίων (1), ἀπειλοῦντες ὅτι ἐρχονται παγαρέλλες, αἵτινες πιστεύεται ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο περιέρχονται, εἶτα δὲ ἀναχωροῦσιν.

Καὶ ἐν μὲν τοῖς περὶ τὸ Μακρόνον χωρίοις οἱ δαίμονες οὗτοι καλοῦνται παγα ν ἐ λ ε ς, κατὰ δὲ τὸ Ἑπειρωτικὸν γλωσσάριον Π. Ἀραβαντινοῦ (ἐν Ἀθήναις 1909) τὰ πα γ α ν ᾶ κατὰ δὲ τὸν κ. Ν. Γ. Πολίτην (ἐν Λαογραφίᾳ 1909 σ. 454) τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ οὐ μόνον κατ' οὐδέτερον γένος. ἀλλὰ καὶ κατ' ἀρσενικὸν πα γ α ν οῖ. Τὸ δὲ θηλυκὸν ἢ πα γ ᾶ ν α λέγεται ἐν Ἑπιείρῳ ἐπὶ βοηθείας ἐξερχομένης πρὸς καταδίωξιν τῶν ληστῶν. Κατὰ ταῦτα τὰ συγγενῆ ὀνόματα, πα γ ᾶ ν α, πα γ α ν ᾶ, πα γ α ν οῖ, πα γ α ν ἐ λ λ ε ς, ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἐν τῷ ρήματι ὑ π ᾶ γ ω. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα πα γ α ν ᾶ ἢ πα γ α ν οῖ ἐπὶ τῶν δαιμόνων τοῦ δωδεκαήμερου τῶν Χριστουγέννων εἶν' εὐφωνότατον, δεόν νὰ προτιμηθῆ ἐν τῇ κοινῇ χρήσει ἀντὶ τοῦ χυδαίου κ α ρ κ α ν τ ζ ἔ λ λ ι α, ὡς εἴθιστ' ἐν Ἀλμυρῷ, ἢ κ α λ λ ι κ ᾶ ν τ ζ α ρ ο ι, ὡς ἀλλαχοῦ.

(1) Οὐ μόνον κατὰ τὸ δωδεκάημερον τῶν Χριστουγέννων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ ἐν νυκτὶ ἀλλάξας τὰσπρόρουχα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐξέλθῃ.

7. Ἀπαγόρευσις ἀποκρίσεως κοιμωμένου ἢ ἐξόδου ἐγχειρομένου πρὸ τῆς φωνήσεως ἀλέκτορος.

Ὅταν ἐν τῷ ὕπνῳ ἀκούη τις τὸ ὄνομα του φωνούμενον, ὀφείλει νὰ μὴ ἀποκρίνηται, ἵνα μὴ, λέγουσι, τοῦ πάρη τὴν φωνὴν ὁ διάβολος. Ἐγειρόμενος δ' ἐκ τοῦ ὕπνου δεόν νὰ μὴ ἐξέρχεται πρὶν ἢ ἀκούσῃ τοῦ ἀλέκτορος ὀφωνοῦντος, ἵνα μὴ πάθῃ κακόν τι ἐκ τοῦ διαβόλου. Καὶ τὸ ἔθος τοῦτο ἐπιχωριάζει ἐν Ἑπιείρῳ.

γ'. Ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος.

1. Ἀπαγόρευσις ἀναποίσεως ζύμης τῆ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς ἢ τῆς Πέμπτης τῆς Ἀναλήψεως.

Ἐν Ἑπιείρῳ δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀναποίῃ τις ζύμην τῇ ἐσπέρᾳ τῆς Κυριακῆς, διότι χαλαεῖ, ἢ τῆς Πέμπτης τῆς Ἀναλήψεως, διότι ἀ ν α λ ῆ φ ε τ α ι, ὡς λέγουσιν.

2. Ἀπαγόρευσις τῆς εἰς τὴν Δευτέραν χρήσεως ὕδατος τῆ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς ἀνελθέντος.

Ἐνεκα τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἀπαγορεύεται ἐν Ἑπιείρῳ ἢ εἰς τὴν Δευτέραν χρήσις ὕδατος τῇ ἐσπέρᾳ τῆς Κυριακῆς ἐκ τῆς βρύσεως κομισθέντος· ὅθεν τὸ ὑπολειφθὲν ἐκχέεται εἰς τὴν αὐλήν.

3. Ἡμέρα ἀποφράς. Ἀποχὴ ἀρχῆς ἔργου.

Ἡ Τρίτη, ἡμέρα τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι νομιζέται ἡμέρα ἀποφράς· ὅθεν κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν οὐδενὸς ἔργου ἀρχονται, ἵνα μὴ ἀτυχία τις γένηται.

4. Ἡμέραι ἀποχῆς, καθαριότητος μελῶν σώματος.

Πρὸς τὴν καθαριότητα δὲ τοῦ σώ-

ματος ἀπαγορεύεται ἐν Ἑπιείρῳ τὸ τε ἀποκόπτειν τοὺς ὄνυχας ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν Παθῶν τοῦ Σωτῆρος, Τετάρτη καὶ Παρασκευῇ, τὸ τε λούεσθ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναστάσεως, τῇ Κυριακῇ, δι' αἰτίαν ἣν ἀσεβὲς ἐστὶ καὶ λέγειν. Καὶ ρήτρα ἐποιήθη ἐπὶ τούτῳ.

«Τετράδῃ καὶ Παρασκευῇ τὰ νύχια σου [μὴν κόβης].
τὴν Κυριακῇ μὴ λούζησαι, ἂν θέλῃς νὰ [προκόψης.»

Ἐν Κρήτῃ δὲ ἡ ρήτρα φέρεται δλίγον παρηλλαγμένη (Δελτ. Ἱστορ. καὶ ἐθνολ. ἐτ. τῆς Ἑλλάδος Β' σ. 300).

Ποτὲ Τετραδοπάρασια τὰ νύχια σου μὴ [κόψης]
καὶ Κυριακῇ μὴ χτενιστῆς, ἂν θέλῃς νὰ [προκόψης.

Ὡσαύτως κατὰ πᾶν Ψυχασάββατον δὲν λούοντ' ἐν Ἑπιείρῳ, ἵνα μὴ παρέχωσιν ἀκαθαρσίας ταῖς ψυχαῖς τῶν κεκοιμημένων. Ἐπι δὲ καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα τὴν Τυρινὴν ἀπέχονται τοῦ λούεσθαι, ἵνα μὴ πέσωσιν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς, ὡς πίπτουσιν αἱ τρίχες τῶν τιναζομένων ἀσκῶν τυροῦ.

5. Δρύμες, ἀποχὴ λούσεως καὶ πλύσεως.

Δρύμες, αἵτινες πιθανῶς ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὰς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δ ρ υ ᾶ δ α ι ς, λέγονται ὅτι πάρεσι κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας ἀρχομένου τε καὶ μεσοῦντος καὶ φθίνοντος Μαρτίου καὶ Αὐγούστου, καθ' ἃς οὔτε λούονται, ἵνα μὴ κοπῶσιν αἱ τρίχες, οὔτε πλύνουσιν ἀσπρόρουχα, ἵνα μὴ δ ρ υ μ ι ᾶ σ ω σ ι (κοπῶσιν). Καὶ τὸ ἔθος τοῦτο ἐν Ἑπιείρῳ ἐπικρατεῖ.

6. Ὡδὴ εἰς τὴν ἐξαήμερον ἐν Ἀθῶ.

Ὁ ἐκ Μακρόνου χωρίου τοῦ Ζαγορίου Ἰωάννης Γαβάνης ζῶν ἔλεγε μοι ὅτι οἱ ἐν Ἀθῶ καλόγηροι ἄδουσιν εἰς τὴν ἐξαήμερον τὴν ἐπομένην ὧδὴν, ἧς τρεῖς στίχοι ὁμοιοκατάλητοι ἀναφέρονται εἰς ἐκάστην τῶν ἑξ ἡμερῶν, τῶν δὲ εἰς τὸ Σάββατον ἀναφερομένων ἀτυχῶς ἐπελαθόμενον.

Ἄιδεται δὲ κατὰ τὸ «Αἱ γενεαὶ πᾶσαι» ..

1. Μισσεύω τὴ Δευτέρα,
πάνω ἔστην Ἰγγλετέρα
γυρίζω ὅλ' ἡμέρα.
2. Μισσεύω καὶ τὴν Τρίτην,
πάνω μέσ' ἔς τὴν Κρήτην
γυρίζω πάλι ἴσπιτι.
3. Μισσεύω τὴν Τετράδην,
πάνω ἔς τὸ Βελιγράδι
γυρίζω πάλι βράδην.
4. Μισσεύω καὶ τὴν Πέφτην,
πάνω μέσ' ἔς τὸ Χαλέπι
πῖνω καὶ τὸ σαλέπι.
5. Παρασκευῇ μισσεύω.
πάνω μέσ' ἔς τὴ Λέσβο
γυρίζω πάλι δεῦρο.
6. Μισσεύω τὸ Σαββάτον,
πάνω.....

δ'. Νουμηναίαι καὶ ἄλλαι ἡμέραι μηνῶν.
1. Νουμηναία καὶ ἐπίδρασις τοῦ πρώτου ὀφθέντος.

Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκάστου μηνὸς προσέχουσι νὰ ἴδωσι τὸν πρῶτον ἀνθρώπον ὕγιᾶ, ἵνα ὕγιεῖς ὅλον τὸν μῆνα διέλθωσι· τοῦναντίον δὲ νομίζουσιν ὅτι θὰ πάθωσιν, ἐὰν συναντήσωσιν ἀνθρώπῳ μὴ ὕγιεῖ.

Σημ. Ὅταν δύο λεχθὶ τὸ πρῶτον συναντήσωσιν ἀλλήλαις ἀνταλλάσσουν ἐν Ἑπιείρῳ μὲν τὰ μανδύλιά των, ἐν Θεσσαλίᾳ δὲ ἀργυρᾶ νομίσματα.

2. Ἀρχὴ τοῦ ἔτους. Ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. βασιλοπῆγία καὶ σύμβολα κληρονομίας.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου συμπίπτει τῇ νουμηναίᾳ τοῦ Ἰανουαρίου· ὅθεν φέρεται ἐν Μακρόνῳ μονόστιχον πολιτικόν, ὅπερ ἀδελφὸν ἂν εἶναι ἀρχὴ ἄσματος μὴ σφζομένου.

Ἁγιοβασίλειος ἔρχεται, Γενάρης ἔξημερώνει.
Ἐπὶ τῇ μνήμῃ δὲ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου κατασκευάζουσιν ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ πῆπταν ἐξ ἀλεύρου ἀραβοσίτου, ἐπώνυμον τοῦ ἑορταζομένου ἁγίου.

Πλάσσουσαι δ' αἱ γυναῖκες τὴν βασιλό-
πητταν τιθέασιν ἐν αὐτῇ δύο ἀργυρᾶ νο-
μίσματα, σύμβολα τῆς οἰκίας καὶ τοῦ
χρηματοθυλακίου κλαδίσκους κρανέας, ἀμ-
πέλου, σύμβολα τῶν ἄλλων κτημάτων,
ζώων, ἀμπέλων, ἀγρῶν, κήπων. Ὅπτη-
θείσης δὲ τῆς βασιλοπήττας καὶ παρατε-
θείσης ἐν τῇ τραπέζῃ, ἕκαστος ἐπιθυμεῖ
νὰ τύχῃ τοῦ καλλιτέρου κληρονομικοῦ
συμβόλου, τοῦ ἐτέρου τῶν ἀργυρῶν νομισ-
μάτων. Καὶ ὁ μὲν τυγχάνει τοῦ τῆς οἰ-
κίας, ὁ δὲ τοῦ χρηματοθυλακίου, ὁ δὲ τοῦ
τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων, ὁ δὲ τοῦ
τῶν ὀρνίθων, ἄλλος τοῦ τῶν ἀμπέλων,
ἄλλος τοῦ τῶν ἀγρῶν, ἄλλος τοῦ τῶν
κήπων. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κατασκευά-
ζουσι τὴν βασιλόπητταν εἰς τὴν μεσημ-
βρίαν, οἱ δ' ἄγοντες ὀνομαστικὴν ἑορτὴν
μέλους οἰκογενείας εἰς τὴν ἑσπέραν.

*Ῥωδαὶ ἐν Πτελεῶ τῇ παραμονῇ
τῶν Φώτων.*

(Κατ' ἀντιγραφὴν τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἐν
Ἀλμυρῶ Ἑλληνικοῦ σχολείου Ι. Χ. Πα-
πασευαγγέλου).

Ἐν Πτελεῶ περιερχόμενοι τὰς οἰκίας
τῇ παραμονῇ τῶν Φώτων ἔδουσιν.

1.

Ἀρχὸς μὲ τὴν ἀρχόντισσα ἔς τὴ σκάλα π'
[ἀναβαίνεις
κάθε σκαλί τῆς ῥώτας, κάθε σκαλί τῆς
[λέγει
«Κόρη μ'. δὲν εἶσαι ροδινὴ, κόρη μ' δὲν
[εἶσαι ἄσπρη»
— «Ἄν θέλῃς νὰ γείνω ροδινὴ, ἂν θέλῃς
[νὰ γείνω ἄσπρη
καὶ σῦρε ἔστὴν Ἀνδριανούπολι κ' ἔλα ἔστὴν
[Θεσσαλονίκη,
νὰ μ' ἀγοράσῃς κάμποχα κ' ἕνα κομμάτι
[ροῦχα»
τότε νὰ γένω ροδινὴ, τότε νὰ γένω ἄσπρη,
νὰ γένω καὶ καλλίτερη ἀπὸ τὲς ἄλλες ὄλες»

2.

Ἀφέντη μ' κι' ἀφεντίτση μου, πέντε βοιές
[ἀφέντη,
δὲν σ' ἔπρεπε, δὲν σ' ἔμοιαζε ἐδῶ σὲ τούτ'
[τῇ χώρᾳ

μόν' σ' ἔπρεπε καὶ σ' ἔμοιαζε ἔστῃς Πό-
[λης τὰργαστήρια,
νὰ κάθῃσαι ἔστο πάπλωμα, νὰ τριακκουμ-
[πῆς ἔστο γονα,
καὶ νὰ κοσκινίζῃς τὰ φλωριά, νὰ δρυμω-
[νίζῃς τὰσπρα.
καὶ τὰποκοσκινίσματα κέρνα τὰ παλλη-
[κάρια.

3

Κι' ἐν εἶσαι νιὸς καὶ νιούτσικος, νὰ ἔπῃ
[ν' ἀρραβωνιάσῃ.
ἔστὴ στράτα ὅπου ἔπῃγαίνε, ἔστὴ στράτα
[ποῦ πακίνει,
ἔβρίσκει παιδιὰ ποῦ παίζανε καὶ ῥήχναν
[τὸ λιθάρι,
καὶ κόπῃ ἢ φοῦντα τέσσερα καὶ τὸ γαι-
[τᾶνι πέντε.
καὶ Λίτρα βάν' ἢ μάννα του, λίτρα καὶ ἢ
[ἀδελφὴ του,
λίτρα καὶ ἢ ἑξαδέλφη του νὰ πλέξουν τὸ
[τὸ γαιτᾶνι.
ἔστους οὐρανοὺς τὸ διάζανε, ἔστους κάμ-
[πους τὸ ὑφαίνουν,
καὶ ἔς τὸν ἀφρόν τοῦ γαλατιοῦ βαροῦν καὶ
[τὸ κρουσταίνουν.

4.

Γερακινίτσα πλουμιστὴ μὲ τὰ ἐννιά κου-
[δούνια,
τὰ τρία χρυσᾶ, τὰ τρία ἀργυρᾶ, τὰ τρία
[μαλαματένια.
Τὰ τρία ἔπαίνουν κ' ἔρχονται, συμπεθεριά
[νὰ φκιάσουν,
συμπεθεριά καὶ προξενιά ἀπὸ καλοὺς ἀν-
[θρώπους.

5

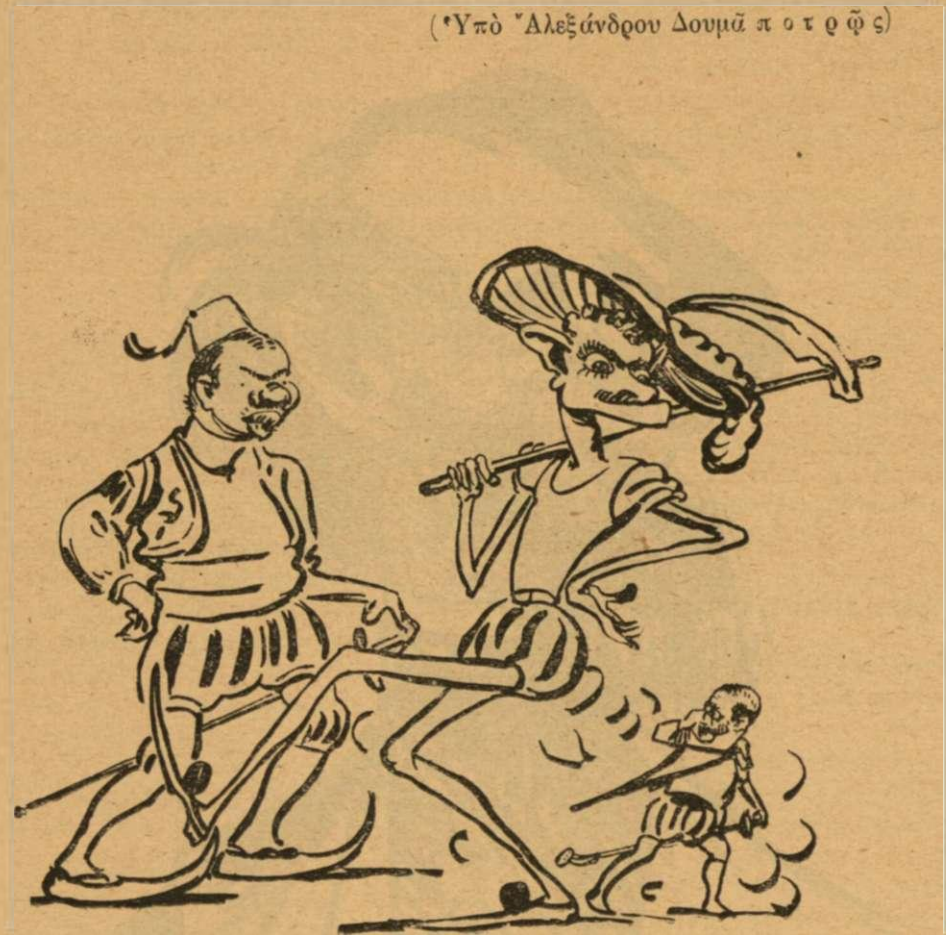
Γραμματικὴ καὶ ψαλτικὴ καὶ ψάλτη, ἀνα-
[γνώστη,
ἔστο φεγγαράκι κάθῃσαι καὶ γράφεις κι'
[ἀναγνώνεις,
κι' ἄπ' τὸ πολὺ τὸ γράψιμον χύθηκεν ἢ
[μελάνη,

4. Ἐπίκλησις Ἁγίου Τρύφωνος ὑπὲρ
εὐφορίας ἀμπέλων.

Τῇ νομηνίᾳ Φεβρουαρίου, ἐπετείω ἑορ-
τῇ τοῦ προστάτου τῶν ἀμπέλων Ἁγίου
Τρύφωνος, οἱ ἐν Ἡπείρῳ ἀμπελοκτήμενες

Οἱ Τρεῖς Ψωματοφύλακες

(Ἔργο Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ π ο τ ρ ῶ ς)



Ὁ Ἀρτιανὴν

Ὁ Ἀθωνίς

καὶ ὁ Πόρθος

(ἀπὸ τὴν Ἀρταν)

(ἀπὸ τὴν Κύπρον)

(ἀπὸ ἑκεῖ ποῦ ξέρετε)

ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

(Σχεδιάγραμμα τοῦ κ. Γ. Ροῦλου)



Ο ποιητής τῶν Ἀγιδῶν κ. Ἀχιλλεύς Νέης

μεταβαίνουσι εἰς τὰς ἀμπέλους καὶ χέοντες οἶνον σταυροειδῶς ἐν τρισὶ κλήμασιν ἐπικαλοῦνται τὸν ἄγιον ὑπὲρ εὐφορίας, σίτου καὶ οἴνου, λέγοντες τὴν δὲ τὴν εὐχὴν.

Τρύφωνε πολὺκρπε,
ἔλα'στάμπελάκρια μου
καί'στὰ χωραφάκια μου
ἓνα κλήμα ἔν' ἀσκή,
ἓνα στάχυ ἓνα σακί.

Ἐν τῇ εὐχῇ ταύτῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου ἕνεκα τῆς ὁμοιοκαταληξίας τῶν μερῶν τοῦ ἀ' στίχου μετεσχηματίσθη ἀπὸ τριτοκλίτου εἰς δευτερόκλιτον, Τ ρ ὕ φ ω ν ε.

5. Τοικιοπέφτη

Δὲν ἐνθυμούμεθα ἀκριβῶς τίνας πρὸ τῶν Ἀπόκρεων ἐβδομάδος ἢ Πέμπτη εορτάζεται ἐν Ἰωαννίνοις ὑπὸ τῆς τάξεως τῶν σανδαλοποιῶν διὰ συμποσίων, ἁσμάτων καὶ μεταμφιέσεων, αἵτινες καταλέγοντ' ἐν ταῖς προνομίαις ταῖς χορηγηθείσαις τοῖς Ἰωαννίταις ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ. Ἐκ δὲ τῆς κνίσσης τῶν ἀφθόνων ἐδεσμάτων Τ σ ι - κ ν ο π έ φ τ η ἐπονομάζεται ἡ ἡμέρα. Καὶ αὐτὰ τὰ σχολεῖα ἐπόμενα τῷ ἔθιμῳ τῆς μνημονευθείσης τάξεως τῶν σανδαλοποιῶν ἀργοῦσι μετὰ μεσημβρίαν τῇ κνίσσῃ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ.

6. Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς.

Τῇ μὲν πρώτῃ τῆς Κυριακῆς ταύτης μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν διανέμουσιν αἱ Ἠπειρώτιδες πλακοῦντας ὑπὲρ τῶν κεκαμημένων ἐν τοῖς νάρθηξι τῶν ναῶν· μετὰ δὲ τὴν ἑσπερινὸν ἀσπάζονται πάντες τὴν δεξιὰν τῶν ἱερέων συγχωρούντων αὐτοῖς τὰς ἁμαρτίας. Περὶ δὲ λύχνων ἀφᾶς ἀνάπτουσι ἐν τῇ κατὰ μέσον τὸ χωρίον πλατεῖα, μ ε σ ο χ ω ρ ί φ τοῦπικλην, π υ ρ ἄ ν μ ε γ ἄ λ η ν ἐκ δεμάτων κλημάτων καὶ δρυῖνων κλάδων, κομισθέντων ἐκ τῶν ἀλλῶν τῶν οἰκιῶν ὑπὸ τῶν παίδων. Αἱ φλόγες ἀνυψοῦνται μέχρι οὐρανοῦ καὶ τὸ θεᾶμα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς εἶναι λαμπρότατον. Συντελεσθείσης δὲ τῆς καύσεως τῶν κλάδων

χορεύουσι περὶ τὴν πυρὰν ἢ πηδῶσιν ὑπὲρ αὐτήν. Καὶ τίς μὲν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔθιμου τούτου τῆς πυρᾶς; Μὴ τοῦτο εἶναι λείψανον τοῦ ἐν τοῖς ἡρωικοῖς χρόνοις ἔθιμου, καθ' ὃ ἐπὶ πυρᾶς μεγάλης ἔκαιον τοὺς νεκρούς; Οὐδεμία ἀμφιβολία. Πρὸς δὲ τὸ ὄνομα ἐν μὲν τοῖς περὶ τὸ Μ α κ ρ ὕ ν ο ν χωρίοις τοῦ Ζαγορίου ἀπαντᾷ τὸ κοινὸν Ἑλληνικὸν φ ω τ ι ἄ· ἀλλαχοῦ δέ, καθ' ὃ ἱστορεῖ ὁ Ἰωάννης Λαμπριδῆς (ἐν Ζαγοριανοῖς 1889, Α' σ. 35), τὸ βλαχικὸν γ κ ρ ι - τ ζ ι ἄ λ α (κυριολεκτικῶς ὕψος μέγας).

Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον αἰωροῦντες διὰ κλωστῆς ὡς ὀπτά, ἀποκαθαρθέντες τοῦ κελύφους, προτείνουσι τοῖς παισίν, οἵτινες χάσκοντες πειρῶνται νὰ συλλάβωσι τὰ αἰωρούμενα ὡς διὰ τῶν ὀδόντων· ἐπειδὴ δὲ συνήθως ἀποτυγχάνουσι, οἱ ἄλλοι ἐκρήγνυνται εἰς γέλωτας. Τὸ ἔθιμον δὲ τούτου τῆς αἰωρήσεως ὧν ἀπαντᾷ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τὸν κ. Α. Κωνσταντίνου (ἐν Παραρτήματι «Ἀθηναῶν» Ἰουνίου 1911).

7. Ἀρχὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς

Ἀρχομένης τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς νηστεύουσι ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν μάλιστα αἱ γραῖαι νηστεῖαν τ ρ ι ἡ μ ε ρ ο ν, τῇ Δευτέρᾳ, τῇ Τρίτῃ καὶ τῇ Πέμπτῃ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ παιδιά αἰτοῦσιν ἄρτον, ἀποτρέπουσι αὐτὰ τοῦ φαγεῖν λέγοντες ὅτι ἔ ρ χ ε τ α ι ἡ μ ἄ ῖ α μ ε τ ὀ ρ ο ὕ γ γ ο ν. Τὰ δὲ παιδιά φοβούμενα μὴ ἔλθῃ ἡ γραῦς καὶ τὰ ἀπαγγάγῃ, παύοντ' αἰτοῦντα.

8. Ἐπίκλησις τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ὑπὲρ τῆς μοίρας.

Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς Παρασκευῆς τῆς ἀ' ἐβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἢτοι τῆς παραμονῆς τῆς εορτῆς τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, αἱ νεάνιδες λαμβάνουσαι σῖτον ἐψητὸν ἐν Ἄ λ μ υ ρ ῶ μὲν παρὰ τριῶν π ρ ω τ ο σ τ ε φ ἄ ν ω ν γυναικῶν, ἐν Ἐ η ρ ο χ ω ρ ί φ δὲ εὐλογηθέντα ὑπὸ ἱ ε ρ έ ω ς, τιθέασιν ὑπὸ τὸ προσ-

κεφάλαιον και επικαλούμεναι τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου νὰ ἴδωσι καθ' ἕ-
πνον τὸν μέλλοντα σύζυγον (πιστεύσι δὲ
ὅτι οὗτος ἔσται ὃν ἂν ἴδωσι) λέγουσι τήν-
δε τὴν εὐχὴν.

Ἄγιε Θεόδωρε καλέ,
καὶ καλέ και φοβερέ,
ἐκεῖς τὴν ἔρημο ποῦ περνᾷς
καὶ τὲς μοῖρες χαιρετᾷς,
κτ' ἂν εὕρῃς και τὴ δίκη μου,
ἴπες της νὰ ἔρθῃ τὸ βράδυ,
νὰ θερίνωμε μαζί τὸ στᾶρι.

9. Μαρίτσια.

Τῇ πρώτῃ Μαρτίου περιβάλλουσι τοὺς
καρπούς τῶν χειρῶν τῶν παιδῶν διὰ ποι-
κιλόχρων κλωστῶν, ἅτινα ἐν Ἡπειρῷ μὲν
καλοῦνται **μ α ρ τ ῖ σ ι α**, ἐπώνυμα τοῦ
μηνὸς Μαρτίου, ἀλλαχού δὲ **μ ἄ ρ τ ι ς**
ὁμωνύμως τῷ μηνί. Τελευτῶντος δὲ τοῦ
μηνὸς Μαρτίου ἐν τοῖς ἐπὶ τῆς Ὀθρυος
χωρίοις δένοντες τὸν μάρτιν ἀπὸ τινος δέν-
δρου λέγουσι:

ἴπᾳρε μαυρίλα,
καὶ δός μου ἀσπρίλα.

Ἐκ τούτου δὴλον ὅτι τὸ ἔθιμον συμ-
βολίζει τὴν κτῆσιν λευκότητος. Καὶ οἱ
Ἀρβανιτόβλαχοι δὲ τῇ πρώτῃ τῆς νομη-
νίας Μαρτίου ἐγειρόμενα ἐκ τοῦ ὕπνου νί-
πτονται πρῶτον οἴνω εἶτα ὕδατι, νυφθέν-
τες δὲ βλέπουσι πρῶτον πρὸς βάμβακα,
εἶτα πρὸς τὸν ἥλιον, ἵνα ὄσι, φαίνεται, ἔ-
ρυθροὶ και ὠρατοί.

10. Κῶδωνοκρονοία.

α') Κατὰ τῶν ψύλλων και τῶν κορέων
καὶ τῶν ποτικῶν.

Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς παραμονῆς τοῦ Μαρ-
τίου οἱ παῖδες ἐν Ἀλμυρῷ περιέρχονται
τὴν πόλιν κρούοντες κώδωνας και φω-
νοῦντες.

1

Ὁξω ψύλλοι, ὄξω κοριοί·
μέσα γειὰ και καλοσύνη.
Νὰ ρθ' ἡ Πασκαλιά
μὲ τὰ κόκκινα ταυγά,

και με τὴν τσίτσα τὸ κρασί,
μὲ τὸ τρυφερὸ τ' ἄρνι.

2

Ὁξω ψύλλοι, ὄξω ποτικία.
μέσα γειὰ, μέσα χαρὰ
και Μεγάλη Πασκαλιά
μὲ τὰ κόκκινα ταυγά,
και με τὴν τσίτσα τὸ κρασί,
μὲ τὸ τρυφερὸ τ' ἄρνι.

3

Μέσα Μάρτις, ὄξω ψύλλοι·
μέσα γειὰ και καλοσύνη.
Νὰ ρθ' ἡ Πασκαλιά
μὲ τὰ κόκκινα ταυγά,
και με τὴν τσίτσα τὸ κρασί,
μὲ τὸ τρυφερὸ τ' ἄρνι.

Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἀναρτῶσιν ὀπισθεν
τῆς θύρας χαλκᾷ σκευή, ἅτινα εἰσερχο-
μένου τινὸς κροτοῦσιν.

β') Κατὰ τῶν ὄφρων.

Ἐν Ἡπειρῷ δὲ τῇ παραμονῇ τῆς
εορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ οἱ παῖδες περι-
έρχονται τοὺς κήπους κρούοντες κώδωνας
και βοῶντες:

Φεγᾶστε, φεῖδια μὲ φτερά,
τ' ἔφτασεν ὁ ἄγγελος
και σᾶς κόφτει μὲ τὴν κόρδα.

Ἐν Μακεδονίᾳ δὲ τὸ ἔθιμον τῆς κω-
δωνοκρονοίας κατὰ τὸν κ. Α. Κωνσταντι-
νίδην (ἐν Παραρτήματι α' Ἀθηνῶν μηνὸς
Ἰουνίου 1911) ἀγεται τῇ πρώτῃ Μαΐου,
ὡς δηλοῖ και τὸ ἐπίφθεγμα, ὅπερ, κρού-
οντες τοὺς κώδωνας ἐν πάσαις ταῖς γωνί-
αις τῆς οἰκίας, φθέγγονται:

Ἀκούσατε, φεῖδια·
ἀκούσατε, γουστερίτσες.
Αὔριον εἶναι Πρωτομαγιά.

11. Ὁδαὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν
τοῦ Λαζάρου.

α') Ἐν Δελβίῳ α' Ἡπειρος» ἐν Ἰωαν-
νίνοις 1911, ἀρ. 94).

Τώρα ἔρχεται Λάζαρος, τώρα ἔρχεται τὸ
[Πάσχα]
τώρα κι' ὁ ξένος βούλεται ἔσθ' ὅσπιτι του
[νὰ πάγη,

Νύχτα τοιμάζει τ' ἄλογο, νύχτα τὸ καλυ-
[βώνει]
και νύχτα ἀτός του ἴψωνιζε καθένα για τὸ
[σπίτι.

5. Τώρα και σύ, ἀρχόντισσα, κυρὰ χαρι-
[τωμένη,
για νὰ δεχθῆς τὸν ἄνδρα σου, τὰ μοναχὰ
[παιδιά σου.
Ἀπὸ τὴν Πόλιν ἔρχονται κι' ἀπὸ τὸ Σα-
[λονίκι·
φέρουν μουλάρια δώδεκα και μουλές δέκα
[πέντε,
φέρουν και για τὴν ἐκκλησιά μιὰ ὄμορφη
λαμπάδα.

β') Ἐν Ἀλμυρῷ

1.

Ἦρθες, Λάζαρε, ἦρθαν τὰ Βάγια·
ἦρθ' ἡ Κυριακὴ ποῦ τρῶν τὰ ψάρια.
Σήκου, Λάζαρε, και μὴν κοιμᾶσαι·
ἦρθ' ἡ μάννα σου ἀπὸ τὴν Πόλι,
5. σ' ἔφερε χαρτί και κομπολόγι.
Γράψε Θεόδωρε, γράψε Δημητρί,
γράψε Λεῖμονά και Κυπαρίσση.
Ἦ κοττίτσες σας αὐγὰ γεννοῦνε
κ' ἡ φωλίτσες σας δὲν τὰ χωροῦνε.

2.

Καλὴ μέρα σας, καλὴ χρονιά σας,
τώρα ποῦ ῥθ' ἀρχοῦν τὴν ἀφεντιά σας.
Ἦρθε Λάζαρος, ἦρθαν τὰ Βάγια,
κορασίτσες μας, σταυροσταθίτσες.
5. Ἐύπνα, Λάζαρε, και μὴν κοιμᾶσαι·
ἦρθ' ἡ μάννα σου ἀπὸ τὴν Πόλι,
σ' ἔφερε χαρτί και κομπολόγι.
Γράψε Θεόδωρε, γράψε Δημητρί,
γράψε Λεῖμονά και Κυπαρίσση.
10. Τὸ κοφινάκι μας θέλει αὐγούτσικα,
ἡ τζεπίτσες μας θέλουν κοκκόσιες
και τὸ χέρι μου λεπτούτσικα.

3.

Καλῶς σᾶς ἦρ' ὁ Λάζαρος κ' ἐφέτος κι'
[ὄλο ἔνα,
μὲ τᾶσπρα, μὲ τὰ κόκκινα (1) και με τὰ
[λουλουδάκια,
μὲ τὴν καλὴ τὴν Πασκαλιά, μὲ τὸν καλὸν
[τὸ χρόνο.

(1) Ἄσπρα μὲν τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα, κόκ-
κινα δὲ τὰ ἐρθρὰ φά.

Κυρὰ μ', ἄνταν στολίζησαι νὰ πᾶς νὰ
[πάρης βάγια,
5. βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο και τὸ φεγ-
[γάρ' ἀστῆθι,

και τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ βάλλεις καμα-
[ροφροῦδι,
και τὴν ὀχιά τὴν πλουμιστὴ πλεξάνα ἔσθ' ἄ
[μαλλιά σου.
Κυρὰ μ' τὴ θυγατέρα σου, κυρὰ μ' τὴν
[ἀκριβή σου,
τὴν ἔλουζες, τὴ χτένιζες, ἔσθ' δάσκαλο τὴ
[στέλλεις.

10. Κι' ὁ δάσκαλος τὴν ἔδερνε μὲ μιὰ
[χρυσὴ βεργούλλα,
δασκάλισσα τὴν ἔδερνε μὲ δυὸ κλωνάρια
[μύσχο.

Κυρὰ μ', τὸ γυιόκασου, κυρὰ μ' τὸν ἀκρι-
[βό σου,
τὸν ἔλουζες, τὸν χτένιζες, ἔσθ' δάσκαλο
[τὸν στέλλεις.

Κι' ὁ δάσκαλος τὸν ἔδερνε μὲ μιὰ χρυσὴ
[βεργούλλα,
15 δασκάλισσα τὸν ἔδερνε μὲ δυὸ κλωνάρια
[μύσχο.

12. Αἱ ψυχαὶ τῶν κεκοιμημένων.

Ἐν Ἡπειρῷ πιστεύεται ὅτι αἱ ψυχαὶ
τῶν κεκοιμημένων ἀφίεντ' ἐλευθεραὶ ἀπὸ
τῆς μεγάλῃς Μέμπτης μέχρι τῆς Κυριακῆς
τῆς Πεντηκοστῆς, καθ' ἣν συναγοῦνται πά-
λιν, και ἦτις Ῥεσάλια (1) κοινῶς
καλεῖται. Ὅθεν κατὰ ταύτην διανέμουσιν
ἐν τοῖς νάρθηξιν Ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων
πλακοῦντας, εὐχονται δ' εὐχὴν ἀνεκπλή-
ρωτον.

Μεγάλη Πέφτη νὰ ἔρχονταν πέντε φορές
[τὸ χρόνο,
κι' αὐτὰ τὰ ἔρμα τὰ Ῥσαλιά καμμιά φορά
[τὸ χρόνο.

Ὁ Ἰωάννης Λαμπρίδης (ἐν Ζαγορια-
κοῖς 1889, Α' σ. 35 ὑποσ. 2) μνημονεύει
τῆς δοξασίας και παρατιθεῖς τὴν ἀνωτέ-
ρω εὐχὴν ὀλίγον παρηλλαγμένην:

(1) Ῥσαλία ὠνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ Λατι-
νικοῦ rosaria (= ῥόδινα), ἄθλον διὰ τίνα αἰτίαν.

Μεγάλη Πέφτη γὰ ῥηται πέντε φορές
[τὸ χρόνο,
κι' αὐτὸ τὸ ἔρμω τ' Ἀρσαλιῶ καμμιά φο-
[ρὰ τὸ χρόνο.
ἐπάγεται: «Ἡ δοξασία δ' αὕτη εἶ-
ναι λείψανον τῆς ἐν Ἡπείρῳ διαμονῆς
Ῥωμαίων, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι αἱ ψυχαὶ
τῶν τεθνεώτων τρεῖς τοῦ ἔτους ἀνῆρχοντο
ἐκ τοῦ Ἄδου, ἢ τῶν Βλάχων, οἵτινες τὴν
παράδοσιν ταύτην ἐδανείσθησαν παρὰ τῶν
ἀποίκων τοῦ Τραιανῶ ἐν Ῥωμανίᾳ;»

13. Ἐπίνοδος πιηῶν.

Ὅσας μὲν χελιδόνας ἐν ἔαρι ἂν ἴδῃ
τὸ πρῶτον ὁ παῖς ἐν Ἡπείρῳ, τόσα ὑπο-
κάμισα λέγει ὅτι θὰ φορέσῃ ὅταν δὲ τὸ
πρῶτον ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τοῦ κόκκυγος,
προσέχει γὰ μὴ εἶναι νῆστις, ἵνα μὴ τὸν
τ σ α κ κ ἰ σ η ὁ κοῦκκος, ὡς λέγουσιν ἐν
Ἡπείρῳ, ἢ τὸν κ ο υ μ π ὠ σ η, ὡς λέ-
γουσιν ἐν Ὄθρῳ; ἐὰν δὲ ἔχη φάγη τις, ὅτε
τὸ πρῶτον ἀκούει τῆς φωνῆς τοῦ πτηνοῦ
τούτου, λέγουσι ὅτι τσακκίζει αὐτὸς τὸν
κοῦκκον. Σημ. Ἐν ταῖς ἐπὶ τῆς Ὄθρου
χωρίοις τῆ νομηνίᾳ Μαΐου προσέχουσιν ἵνα
μὴ ἀκούσωσιν ἄσιτοι τοῦ ὄνου ὀγκωμένου,
ὅπως μὴ τοὺς κουμπώσῃ.

Ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανόδῳ τῶν πελαργῶν
οἱ παῖδες ἐν Ἄλμυρῷ ἄδουσι.

Λέλεκα πασιᾶ πασιᾶ,
βάρ' τὸν κῶλό σ' μιὰ μπατσιᾶ.
γὰ χορέψουν τὰ παιδιὰ
μὲ τὰ κόκκινα βρακιὰ.
ἦ, γὰ χορέψουν τὰ κορίτσια
μὲ τὰ κόκκινα μανίκια.
γὰ χορέψουν ἢ γρηῆς
μὲ τὰς κόκκινες ποδιές.
γὰ χορέψουν κ' οἱ παπᾶδες
10. μὲ τὰς κόκκινες λαμπάδες.

14. Ὁδὴ εἰς κοχλίαν ἐν Μακρόνῳ.

Σιάλιαρε μάλλιαρε, ἔγᾳλ' τὰ κέρατά σου.
'πέθαν' ἢ κυρὰ σου, σκουζουν τὰ παιδιὰ
[σου.

15. Κλήδων ἐν Ἄλμυρῳ.

Τῇ ἑσπέρῳ τῆς παραμονῆς τῆς Συλλή-

ψεως τοῦ Προδρόμου τιθέασιν ἐν ἀγγεῖῳ
πλήρει ὕδατος δακτυλίδια, ἐνώτια κ.τ.τ.
καὶ κληδώσαντες τὸ ἀγγεῖον κρύπτουσιν
ἐξω. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετὰ τὴν ἐκάστοτε
ὥδῃν ἄσματός τινος ἐξάγουσιν ἀνά ἐν τὰ
ἐκ τοῦ ἀγγείου ἀντικείμενα, καὶ κατὰ
τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄσματος μαντεύονται τὴν
τύχην τοῦ ἢ τῆς κτήτορος τοῦ ἐξαχθέντος
ἀντικειμένου, παιδὸς ἢ κόρης. Ἡ δὲ μαν-
τεία αὕτη ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν παρὰ
τοῖς ἀρχαίοις κ λ η δ ὄ ν ω ν, ὧν καὶ ἱερὸν
ἦν κατὰ Παυσανίαν Σμυρναίοις ὑπὲρ τὴν
πόλιν κατὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ τείχους.

Ἐτερον δ' ἔθιμον εἶν' ἐν Ἄλμυρῷ καὶ
ἐν Ξηροχωρίῳ, καθ' ὃ τῇ μεσημβρίᾳ τῆς
24 Ἰουνίου αἱ νεάνιδες ἀντανκλιῶσι διὰ
κατόπρων τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἐν φρέατι,
πιστεύουσαι ὅτι ἐμφανίζεται ἐπὶ τοῦ ὕδατος
τρὶς εἰκὼν τοῦ μέλλοντος συζύγου.

16. Ἀιθριλούσια ἐν Ζαγορίῳ.

Τῇ ἑσπέρῳ τῆς παραμονῆς τοῦ Δεκεμ-
βρίου μηνός, τοῦ καινῶς Ἀ ν δ ρ ι ᾶ ἐπω-
νυμουμένου ἐκ τῆς προηγουμένης ἑορτῆς
τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἐν Ζα-
γορίῳ βράζουσιν ὄσπρια ἐρεβίνθου, τὰ δὲ
Ἀ ν δ ρ ι λ ο ὄ σ ι α καλούμενα. Ἀναμ-
φιβόλως δὲ τὸ ἔθος τοῦτο ἔχει τὴν ἀρχὴν
ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Π υ α ν ε -
ψ ῖ ω ν, ἐν οἷς ἔβραζον π υ ἄ ν ο υ ς, ὃ
ἔστι κυάμους καὶ ἄλλα ὄσπρια, τοσούτω
μᾶλλον, ὅσῳ ἡ ἑορτὴ αὕτη ἤγετο περὶ τὸν
αὐτὸν σχεδὸν χρόνον.

17. Τὰ Κόλινδα ἐν Ζαγορίῳ καὶ παρὰ
τοῖς Ἀρβανιοβλάχοις.

Τῇ παραμονῇ τῶν Χριστουγέννων, ἣτις
ἐν Ζαγορίῳ καλεῖται κοινῶς τὰ Κ ὀ -
λ ι ν δ α ἀπὸ τοῦ Λατινικοῦ calendae,
ὃ ἔστι νομηνία, οἱ παῖδες περιεργόμενοι
τὰς οἰκίας ἤδον τὴν ἐπομένην ὥδῃν, λαμ-
βάνοντες εἰς ἀμοιβὴν κολλύρας, τὰ δὲ
κ ο λ λ ᾶ κ α καλούμεν ἀπὸ τοῦ ἀρ-
χαιοῦ ὀνόματος, κ ὀ λ λ ι ξ, ὃς ἦν ἄρ-
τος κρίθινος.

Κόλινδα: μέλινδα.
Δύ μ', θειά, κολλούρα.

Σοῦ κλωτσῶ τὴ θύρα
καὶ τὴν παραθύρα.
ἔξειδι ἔς τὸ βαένι,
π... ἢ ἔστὸ κολοκύθι.

Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν ὅτι ἐν ᾧ τὸ
κοινὸν ὄνομα τῆς παραμονῆς τῶν Χριστου-
γέννων, τὰ Κ ὀ λ ι ν δ α, μετέβαλε τὸ
γένος τοῦ πρωτοτύπου, calendae, μόνον
ἐν τῇ ὥδῃ διετετήρησεν αὐτό, Κ ὀ λ ι ν -
δ α ἰ τὸ δ' ἐπόμενον ὄνομα, μ ἔ λ ι ν -
δ α, εἶναι πλαστόν κατὰ παρήρησιν πρὸς
τὸ ἡγούμενον, Κ ὀ λ ι ν δ α ι.

Παραλλαγή δὲ τῆς ὥδῆς φέρεται παρὰ
τοῖς Ἀρβανιοβλάχοις ἠδὲ (κατ' ἀνακρί-
ωσιν τοῦ κ. Χρ. Λούπου).

Colindae melindae.
Cince decaca,

da, maia. collaca.
Va s'acats' cocottu,
va s'ul faeu phyllie phyllie,
va s'u'bagu pi trei tipsie,
va s' ul mucn pi Sti Mirie.

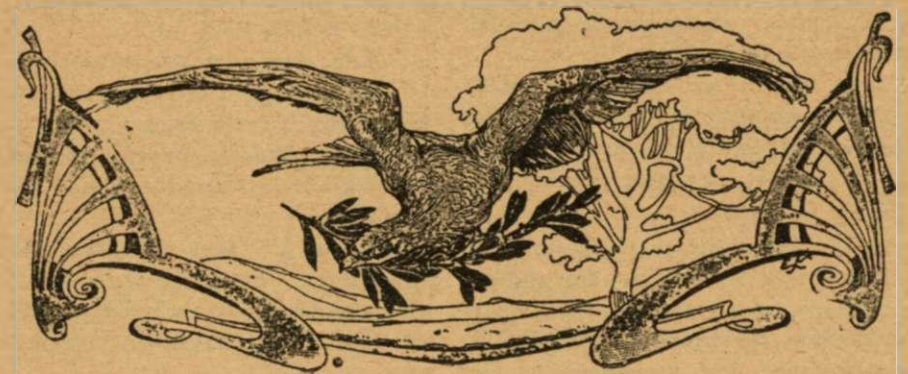
ἣτις ἔστι μεθερμηνευομένη.

Κόλινδα: μέλινδα.
Πέντε (δεκάκα)
δός, μαῖα, κολλάκα
Θὲ γὰ πιάσω τὸν πετεινόν,
θὲ γὰ τὸν κάμω φυλλιά φυλλιά,
θὲ γὰ τὸν βάλω εἰς τρία ταψιά.
θὲ γὰ τὸν φάγω εἰς τὴν Παναγιά.

(ἔπεται συνέχεια)

Ἐν Ἄλμυρῳ τῇ 6 Ἰανουαρίου 1912

Ἄθ. Ι. Σπυριδάκης





ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΒΑΓΙΑ

ΠΟΝΟΙ ΨΥΧΩΝ

ΕΙΚΩΝ Α'.

Ἑσπέρα Σεπτεμβρίου 19...

Ὡς αἰθὴρ ἐλαφρὸς ἢ ἀτμόσφαιρα, μονήρης ἢ σιγὴ περιβάλλει τὰ πάντα καὶ μόνον τοῦ μικροῦ, πέραν ἐκεῖ ρύακος τὸ μορμύρισμα καὶ τῶν πτηνῶν, τῶν εἰς τοὺς κλάδους καὶ τὰ πυκνά φυλλώματα ἐρχομένων νὰ ὑπνώσῃ τὸ γλυκὺ ὕστατον τερέτισμα ἀκούεται.

Πεύκη ὑψηλὴ καὶ υπερήφανος γλυκυτάτην καὶ παρήγορον ὑπὸ τὸ λυκίφως τὴν σκιάν αὐτῆς ρίπτει ἐπὶ μικροῦ, ἐρημικοῦ, ποιητικοῦ, μονήρους ἐκκλησιδίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Ἄπλοῦν καὶ ἀπέριττον τὸ ἐρημοκκλησάκι· οὔτε σταυρὸν καὶ ἔχει διὰ τῆς μικρᾶς, ξυλίνης, πτωχικῆς του θύρας κύπτει ὁ εὐλαθὴς διαβάτης, διὰ νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰσερχόμενος πρὸ πτωχικωτέρων εὐρίσκειται εἰκόνων, πρὸ περιβάλλοντος πενιχροῦ.

Καὶ δμως! Ὅποσον μεγαλοπρεπῆ γαλήνην, ὅποιαν ἀνακούφισιν διὰ ψυχᾶς πονούσας, ὅποιον ἀρρητον, θέλητρον ἐγκλείει τὸ πτωχὸν ἐρημοκκλησάκι!

Ἐκεῖ, ἐν τῇ μονώσει καὶ τῇ σιγῇ ἡ ψυχὴ ἐλαφροτέρα πρὸς Ἐκεῖνον ἀνίσταται καὶ τὸν πλησιάζει, καὶ τὸν ἰκετεύει καὶ τὸν δοξάζει.

Ἄλλὰ.... διατὶ τὸ μορμύρισμα τοῦ πλησίον εἰσέγησε ρύακος καὶ τῶν εἰς τὰ φυλλώματα πτηνῶν τὸ ὕστατον τῆς ἡμέρας δὲν ἀκούεται λάλημα;

Καὶ τὸ γλυκὺ, παραπονετικόν, μαγεῦον λάλημα τίνας εἶναι;

Ποῖος στόνους τόσον ἐπιφέρει γλυκεῖς; Ποία ψυχὴ πονοῦσα τοιαύτην τῶν πόνων τῆς λύραν ἐτόνισε;

Ὅποια ὑπαρξὶς εὐγενῆς τοιοῦτον ἀφίνει κελάδημα, κελάδημα εἰς ἔκστασιν ὠθοῦν;

Εἰς μέχρι ἐκεῖ πλανηθεὶς ὀδοιπόρος τῆς ζωῆς, καταναγεί τὴν ψυχὴν, πρὸς τὸ ἐρημοκκλησάκι πλησιάζει ἀθορύβως καὶ ἐκεῖ πρὸ παναγίου εὐρίσκειται εἰκόνος.

Ἐκεῖ, ἔμπροσθεν τῶν πτωχικῶν ἐκείνων εἰκόνων, ἐν τῇ μέσῃ τοῦ πενιχροῦ περιβάλλοντος, ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν καὶ γλυκὺ μόλις ἀναφθέντος κηρίου φῶς νεᾶνις σιμνῆ, γονυκλινῆς προσεύχεται.

Φαίνεται ὡς κάλυξ ρόδου μόλις τῆς μητρὸς του ἀποχωρισθέν, χρυσοῦ κέμη γλυκὺ περιβάλλει τὸ πρόσωπον καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς οἱ τὸ γλυκὺ τοῦ ὠραίου τῆς πατρίδος τῆς οὐρανοῦ τὸ χρῶμα δα-

νειοθέντες ἐν ἰκεσίᾳ ἀρρήτῳ πρὸς τὰ μικρὰ προσβλέπουσιν εἰκονίσματα.

Καθηλοῦται ὁ εὐγενὴς ὀδοιπόρος, ὅπου εὐρέθη, καὶ πλήρης θαυμασμοῦ καὶ γοητείας, μηχανικῶς πως, ὡσεὶ δυνάμεις τις ἀγνωστὸς ὦθει αὐτόν, τὰς χεῖρας ὡς ἐν προσευχῇ συνδέει καὶ ἄφωνος τὴν πρὸ αὐτοῦ καταμαγεύουσαν ἀτενίζει εἰκόνα.

Ἄγνοεῖ ἂν πραγματικότης εἶναι ἡ ἔνδειρον,

Καὶ ἰδοὺ. Τὸ ἐρημοκκλησάκι ἄρμονίας πληροῦται καὶ μέχρι τοῦ ὀδοιπόρου γλυκύτατοι καταφθάνουσι στόνοι:

— «Ἁγίε μου, δέξου δέησι βγαλμένη ἀπ' τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου, δέξου δέησι θερμὴ καὶ χάρισέ μου τὴν μόνη μου ἐλπίδα, τὴν μόνη μου χαρὰ. Τάμμα σοῦ κἀνω νὰ γυρίσῃ τοῦ Ρέννου μου τὸ καράδι. Ὀλονυκτὶς θὰ παρακαλῶ γονατιστὴ ἐμπρὸς Σου, νὰ μὴ μἀφήσῃς νὰ χαθῶ. Τὸν Ρέννο μου νὰράξῃς καὶ μόνον αὐτόν εἰς τὸ λιμάνι τῆς ζωῆς μου. Κι' ἂν ἴσως καὶ ἡ χάρι Σου μεγαλοργήσῃ, λαμπάδα σὰν τὸ μπῆι του στὴ χάρι Σου θανάψω. Στὰ κύματα Ἁγίε μου παλεύω τῆς ἀπελπισίας, θὰ μὲ λυπηθῆς, θὰ μὲ σώσῃς.»

Ἐγείρεται ἡ παρθένος ἡ ἀγνή καὶ τώρα ὡς τόσοι μικροὶ ἀδάμαντες τὰ δάκρυα τῶν γλυκυτάτων τῆς ρέουσιν ὀφθαλμῶν· εἶναι γλυκύτεροι· τώρα τὸ ἅγιον τοῦ σταυροῦ ποιεῖ σημεῖον καὶ βραδύτατα πρὸς τὴν θύραν πλησιάζει· στρέφεται καὶ πάλιν καὶ διὰ σταυροῦ καὶ δακρύων ἀποχαιρετᾷ τὸ ἀγαπημένο τῆς ἐρημοκκλησίαι. Ὁ ὀδοιπόρος διὰ ταχείας κινήσεως ὀπισθεν τῆς ὑψηλῆς κρύπτεται πεύκης, ποθῶν νὰ μὴ ταράξῃ τὰς ἱεράς τῆς παρθένου στιγμάς.

Ἐξέρχεται ἡ παρθένος καὶ περίξ ἀτενίζουσα ψιθυρίζει ὡς ἐν προσευχῇ:

«Τὸ ὠραῖον οὐρανὸν χρῶμα μ' εὐχαριστεῖ μόνον, ὅταν τοὺς ὀφθαλμούς του ἀναπολώ.

Τὸ μυρωμένο ἀέρι μὲ ζωογονεῖ, διότι νομίζω, πῶς αἰσθάνομαι τὴν ἀναπνοήν του.

Τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς Φύσεως

θαυμάζω, μόνον διότι τὴν παρομοιάζω μετὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ ψυχὴν του.

Οὐδὲν γλυκύτερον τῆς ἀναμνήσεως ἐκείνου. Ζῶ, διότι ζῆ.»

Κλαίει ὁ ὀδοιπόρος καὶ τὰ δάκρυά του ὡς θυμίσματα πρὸς τὴν λατρείαν προσφέρονται τῆς παρθένου. Βραδύποροῦσα μετ' ὀλίγον κατέρχεται ἡ κόρη τοῦ μικροῦ λόφου.

Ὁ ὀδοιπόρος τότε μόνον ἐπιφαίνεται καὶ πλήρη ἄλγους ἀφίνει φωνήν: «Δι' ἐμὲ κανεῖς. Κόσμε τιποτένιε!» καὶ φεύγει καὶ εἰς τὰ σκοτὴ ἐξαφανίζεται τῆς νυκτός.

Εἰκὼν Β'.

Δωμάτιον μικρὸν· παρὰ τὸ παράθυρον αὐτοῦ τὸ πρὸς τὸν ἔναντι μικρὸν βλέπον λόφον, νέος τις καθήμενος ἤσυχον, ὡς πνοὴν βρέφους κοιμωμένου, ἀφίνει ἄσμα εἶτα δὲ λέγει:

«Ναί, πρὸς Σὲ τὸν Ἅγιον τῶν πτωχῶν, τὸν εἰς πτωχικὸν ἐρημοκκλησίαι τὴν Παναγίαν Σου κλείσαντα Εἰκόνα, πρὸς σὲ τὸν προστάτην τῶν πονούντων Ἁγίε μου Νικόλαε δέσμοι.

Φέρε ἀρωγὸν τὴν πάνσεπτόν Σου χεῖρα καὶ ὀδηγήσόν με ἔξω τοῦ χέρσου τούτου ἀγροῦ, ὅπου ἀκανθαὶ σκληραὶ τῶν γυμνῶν μου ποδῶν τὸ αἷμα ροφῶσαι, μικροῦ δειν καὶ τὴν ἀθλίαν μου νὰ ροφήσωσι ζωὴν. Ὄδηγήσόν με μακρὰν τοῦ ἀγροῦ τούτου εἰς πεδίον ἐν ᾧ τῆς δάφνης καὶ τῆς μυρσίνης τὸ ἄρωμα μετὰ τῶν ρόδων καὶ ἴων καὶ κρίνων θέλει ἐνοῦσθαι τὴν εὐωδίαν. Ἐλθέ Ἁγίε ἀρωγὸς καὶ δώρησόν μοι στιγμὰς εὐτυχίας· πρὸ πολλοῦ ἤδει τὸ μεῖδιμα τὰ χεῖλη μου κατέλειψε καὶ μόνον πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεως στόνοι ἐξ αὐτῶν ἐξέρχονται. Ἐκεῖ, εἰς τὸν ἀνθίζοντα λειμῶνα θέλω ὀδηγήσῃ τότε καὶ ἐγὼ ἐκείνην.

Λόφε μου μικρὸν· ποσάκις τὰ βήματά της ἐπὶ σοῦ ἔφερε; ποσάκις ἐπὶ σοῦ ἀνεπαύθη, ποσάκις ἡ ἀρωματώδης ἐκ τῶν θύμων σου αὖρα δὲν ἐθώπευσε τὴν κόμην αὐτῆς τὴν ξανθὴν! Λόφε μου πονῶ,

χαίρε και διά εὐώδους σου αὔρας γλυκὺν πέμφον και πρὸς ἐκείνην χαιρετισμόν.

Εἰκὼν Γ'.

— «Πυρέσσει, μοῦ εἶπον· πονεῖ και εἶναι μόνος, κατάμονος, ἄνευ τῆς παραμικρᾶς βοήθειας, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου συντρόφου. Θεέ μου, διατί; διατί τόσο δι' ἡμᾶς ὁ βίος σκληρός; Εἰς ἔγκλημα ἔρριφθῆμεν; Ναί Δημιουργέ μου, ναί, ἂν ἔγκλημα εἶναι ἡ ἄγνή λατρεία, ἄγνή ὡς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, τὰ ὁποῖα Σὺ ἐδημιούργησας»

Τὸς ἀνωτέρω λόγους μονολογοῦσα προφέρει ἡ κόρη, ἐν μικρῷ, ἀπερρίτω κεκλεισμένη δωμάτιῳ μετ' ὀλίγον ὁμως ἐν ταραχῇ ἐνδύεται και διὰ πέπλου καλύπτουσα τὴν ὠραίαν κεφαλὴν τῆς, πησιάζει τὴν θύραν ἐτοίμη νὰ ἐξέλθῃ.

— Θά ὑπάγω — μονολογεῖ. Ἄλλὰ δὲν προχωρεῖ· κατὶ τὴν καθηλῶναι ἐκεῖ, πρὸ τῆς θύρας· σκέψεις ἀλγεινᾶι φαίνονται σκιαζούσαι τὸ δροσερὸν τῆς πρόσωπον ὀργὴν ἤδη ἀπεικονίζουσι· τὰ ἄλλοτε ἀγάπην μόνον και ἀγνότητα ἀπεικονίζονται βλέμματα αὐτῆς· σφίγγει τὰς πυγμᾶς και ἐκσπῶσα εἰς ὀργὴν, πόνου ἀφίνει κραυγὴν: «Κόσμε τιποτένιε πῶς νὰ ὑπάγω.»

Και ἐπιστρέφει εἰς τὸ δωμάτιον και τὸν πέπλον ἐπὶ τῆς παρθενικῆς τῆς ρίπτουσα κλίνης ἐπὶ τῆς ἰδίας και αὐτὴ ρίπτεται θρήνους ἀφίνουσα σπαρακτικούς.

Εἰκὼν Δ'.

Ὁχρὸς και τρέμων ἐπὶ τῆς πτωχικῆς τοῦ ὁ Ρέννος κατάκειται κλίνης· πόνοι τοῦ σώματος μετὰ πόνων τῆς ψυχῆς ἐνούμενοι κυριεύουσιν αὐτόν· ἀλλὰ πόσον δριμύτεροι οἱ πόνοι τῆς ψυχῆς!

Γαλήνιον τώρα τὸ βλέμμα του και γλυκὺ τὸ μειδίημα ἐπὶ τῶν πικρῶν του ἐπανθεῖ χειλέων διατί; τὸ βλέμμα τὸ ἐν τῷ κενῷ τοῦ δωματίου πλανώμενον ἐπὶ προσφιλεστάτης ἔπεσεν εἰκόνας, εἰκόνας λατρευτῆς, ἀνακαλύσσης εἰς τὴν μνήμην γλυκυτάτας στιγμᾶς, περιπαθεῖς λόγους ἔνειρα τερπνά.

Και εὐτυχῆς τώρα τὰ βλέφαρα κλείει και εἰς ὕπνον παραδίδεται γλυκύν.

Εἰκὼν Ε'.

Καταιγὶς φοβερά· ἄνεμος σφοδρὸς τὰ μικρὰ οἰκήματα τοῦ χωρίου νὰ καταρρίψῃ ἀπειλεῖ· ἡ βροντὴ μακρῶθεν ἀκούεται ἐντὸς τῶν μελανῶν νεφῶν κυλισμένη και μετ' ὀλίγον ὄγκοι ὕδατος και χάλαζα και ψῦχος δριμύ. Οἱ πάντες ἐκρύβθησαν νεκρικὴ ἡ σιγὴ βασιλεύει και περίφοβα τὰ πτηνὰ πετώσι ζητοῦντα καταφύγιον.

Και μόνη ἡ κόρη παρὰ τὸ παράθυρόν τῆς ἰσταμένη, μειδιῶσα ψιθυρίζει: «Φύσα κακὲ ἄνεμε, θραύσε τὰ πάντα, κρήμμισε καλύβας, σκόρπισε δριμὺ τὸ ψῦχος και τὰς ψυχὰς τῶν πτηνῶν νέρωνε ἐκ φόβου. Πνίξε θύελλα τὰ πάντα, μόνον ἐμὲ εἰσθε ἀνίσχυρος νὰ βλάψετε. Δὲν σὰς φοβοῦμαι, σὰς περιφρονῶ.

Εἰς τὴν ἰσχύν σου ἄνεμε, τοῦ ἐρωτῶς μου προτάσσω τὴν ἰσχύν, εἰς τὸ δριμύ σου ψῦχος, τὴν θερμότητα τῆς λατρείας μου, εἰς τὴν ἀπαισίαν σου βροντὴν φωνῆν, τὴν γλυκυτάτην τοῦ Ρέννου μου προτάσσω φωνῆν.

Και ἰδοὺ ἐγὼ νικήτρια τῶν στοιχείων τῆς Φύσεως, δὲν πτοῦμαι.

Τὶ μαίνεσθε; τί πρὸς ἐμὲ; οὐδένα ὁ λατρεύων φοβεῖται, εἰ μὴ τὸν Θεόν του.

Πρὸ Αὐτοῦ γονατιστὴ ἡ ψυχὴ μου δέεται και ἐλπίζουσα πολὺ, ἐγείρεται ἐν ἀφθάστῳ δυνάμει. Μαίνεσθε, μαίνεσθε, κλονίζετε τὴν γῆν, συντρίβετε τὰ πάντα.

Μόνον τὸν ἔρωτά μου δὲν κλονίζετε.

Εἰκὼν ΣΤ'.

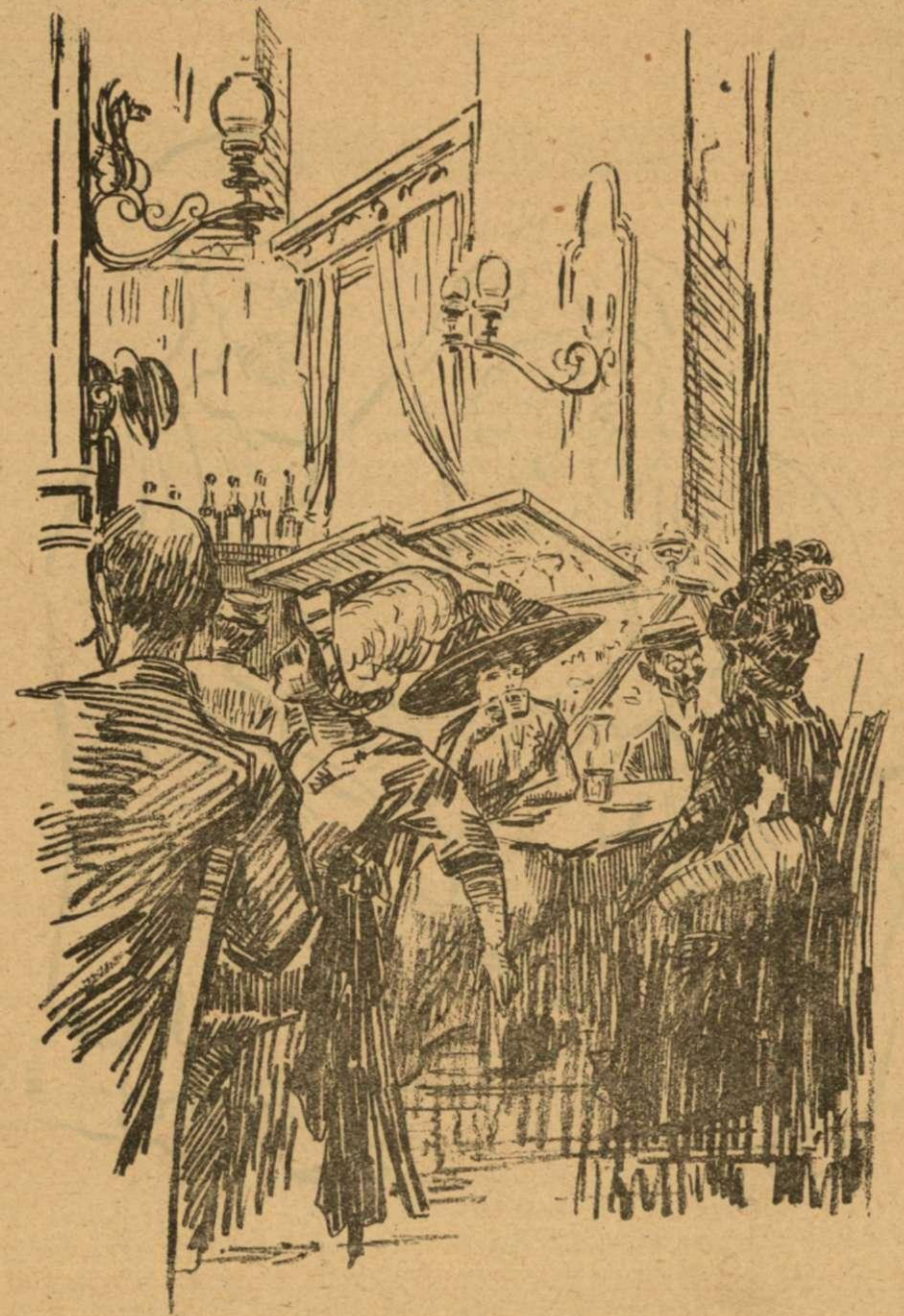
Πέραν ἐκεῖ, ὅπου τὸ γλαυκὸν τοῦ Ἰονίου κύμα φιλεῖ τὴν ἀκτὴν, ὅπου τῶν πορτοκαλιῶνων και λεμονεῶνων τὸ ἄρωμα μετὰ τὴν ζωογόνον τῆς θαλάσσης ἐνοῦται αὔραν, παρὰ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης ἐπὶ μικροῦ καθήμενος ὁ Ρέννος, βράχου, προσβλέπει ἐρχομένην νέαν, μικρὸν τῆς χειρὸς κρατοῦσαν ἄγγελον.

— Σὲ περιμένω κακιὰ μου πολὺ.

— Ἄπὸ τὸ σεπτὸν τῆς νήσου ἐρχομαι λείψανον, ἀπὸ τὸν Μέγαν αὐτῆς προστάτην· γονυκλινῆς πρὸ τῆς ἱεῤῃς Του λάρνακος θερμὴν εὐχαριστίας ἀφήμα δέησιν, διότι μοὶ ἐδώρησε τὸν Ρέννον μου.

ΑΘΗΝΑ'Ι ΚΑΙ ΓΩΝΙΑΙ

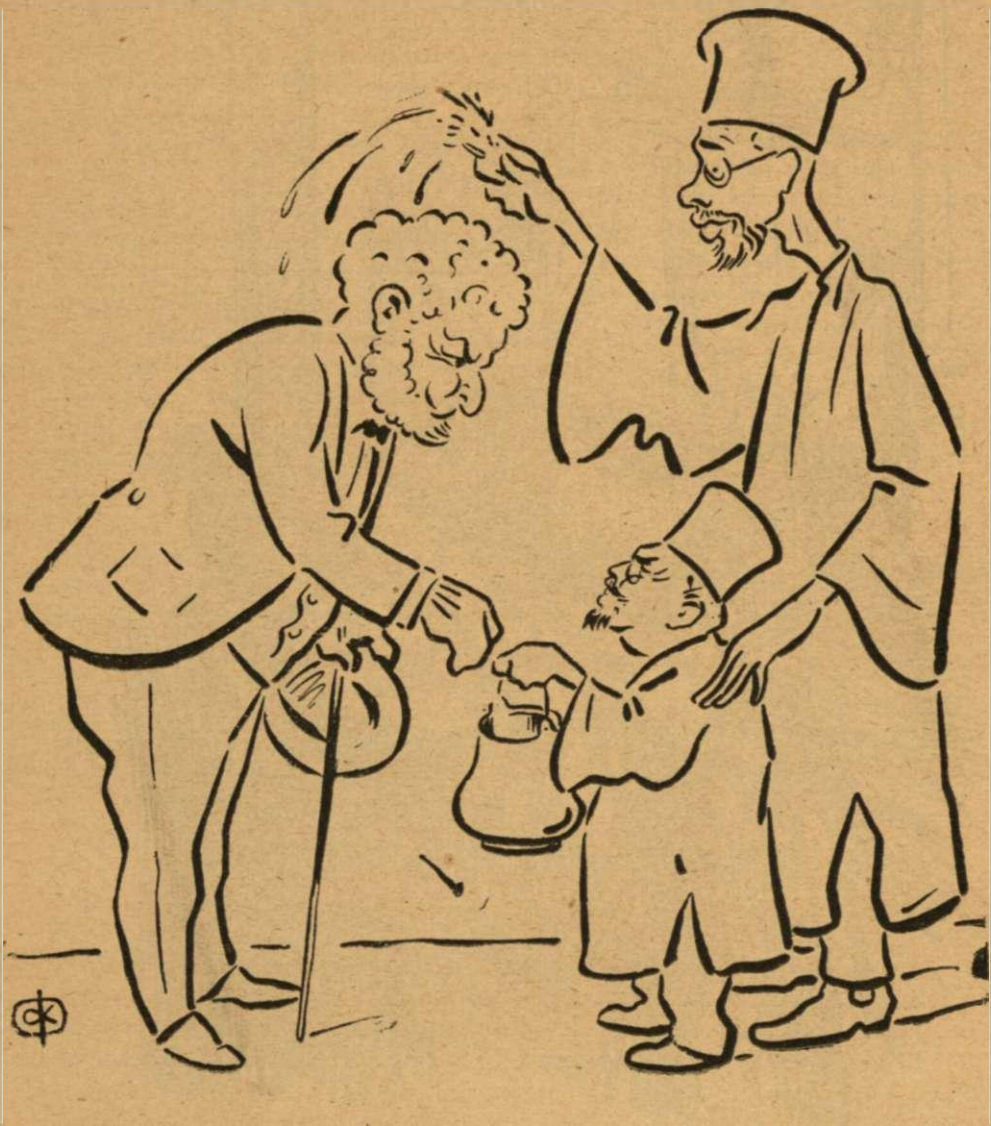
(Πρόχειρον σχεδιαγράφημα τοῦ κ. Γ. Ροῖλου)



Ἡ ὥρα τοῦ Ζαχαροπλαστείου

ΟΙ ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΦΑΝΙΩΝ

Ἰπὸ τοῦ κ. Φρίξου Ἀριστέως



— Λάβε λοιπὸν Ἐμμανουὴλ τὰ φῶτα τοῦ ἀνθρωπίνου ἀγῶνος καὶ δεῖξε φῶς καὶ πάλιν τῇ Διακονίᾳ μου . . .



ΥΑΚΙΝΘΟΣ ΛΟΥΑΖΩΝ

Ὁ τηλεγράφος ἀνήγγειλεν ἡμῖν τὴν λυπηρὰν εἰδησιν τοῦ θανάτου τοῦ διασημοῦ Γάλλου θεολόγου καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ρήτορος Ὑακίνθου Λουαζῶν, ὅστις ἦτο εἰς τῶν κορυφαίων παλαιοκαθολικῶν θεολόγων, εἶχε δὲ ἀποκτήσει διὰ τὴν μεγάλην παιδείαν του, τὴν σπανίαν εὐγλωττίαν του καὶ τὴν ἔξοχον ὑπὲρ τῶν φιλελευθέρων χριστιανικῶν ἰδεῶν δρασίν του, παγκόσμιον φήμην. Ὁ πατὴρ Ὑακίνθος δὲν ἦτο, ἄγνωστος ἐν Ἀθήναις, δι' ὧν εἶχε διέλθει πρὸ τινῶν ἐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο ὀλίγα λέξεις περὶ αὐτοῦ πιστεύομεν ὅτι θ' ἀναγνωσθῶσι μετ' ἐνδιαφέροντος ὑπὸ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Παραρτήματος τῶν «Ἀθηνῶν».

**

Ὁ Ὑακίνθος Λουαζῶν προοριζόμενος ἵνα γίνῃ κληρικὸς ἐσπούδασε τὴν θεολογίαν ἐν ταῖς καθολικαῖς γαλλικαῖς σχολαῖς, ἔπειτα δὲ εἰσῆλθε, εἰς τὸ τάγμα τῶν Καρμηλιτῶν μοναχῶν. Ἀποκτήσας δὲ ταχέως μεγάλην θεολογικὴν καὶ ἄλλην πολυμαθεῖαν καὶ ὧν ἐκ φύσεως εὐγλωττος, ἤρξατο κηρύττων εἰς τὴν Notre Dame τῶν Παρισίων νὰ φημίξῃται μεγάλως καὶ νὰ καταπλήττει πάντας διὰ τῆς ἐκτάκτου εὐφραδίας του. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κηρύγματα του δὲν ἦσαν ξηρὰ ὡς τὰ συνήθη τῶν ἱεροκηρύκων, ἀλλὰ ἐπραγματεύοντο θέματα ἐνδιαφέροντα καὶ εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἡμέρας ἀναφερόμενα καὶ μετὰ ἐπιστημονικῆς ἐμβριθείας μάλιστα ἀσυνήθους, εἴλκυον πολλὸν λόγιον κόσμον. Μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν του, ἐβλεπέ τις καθηγητὰς,

ἀκαδημαϊκοῦς, λογίους ἐν γένει καὶ δημοσιογράφους. Ὁ Ὑακίνθος εἴλκυε τοιοῦτον ἐκλεκτὸν καινὸν καὶ διέτι ἦτο φιλελευθέρων ἀρχῶν καὶ συνίστα συνδιαλλαγὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῶν νεωτέρων φιλελευθέρων προοδευτικῶν ἰδεῶν. Ἦτο δὲ κατὰ τῶν θρησκευτικῶν διωγμῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρως ἐρεύνης, καὶ ἤθελεν ἢ ἐκκλησία νὰ μὴν ἀπαιτῇ νὰ εἶναι κράτος ἐν κράτει, καὶ νὰ σέβωνται τὴν ἐπιστήμην, διὰ μόνης τῆς συζητήσεως καὶ οὐχὶ δι' ἀπαγορεύσεων καὶ διωγμῶν ἀπεκρούουσα τὰς ἀντιθέτους ἰδέας. Εἶχε λοιπὸν τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας κατὰ τῷ 1830 εἶχον ὑπερασπίσει εἰς τὴν Γαλλίαν ὁ περίφημος Λαμμεναίς, ὁ Μονταλαμβέρτος καὶ ὁ Λακροδαίρος διὰ τοῦ περιοδικοῦ «Μέλλοντος» (L' Avenir) τοῦ ἔχοντος σύνθημα «Θεὸς καὶ ἐλευθερία», Ἐφεγε δὲ διὰ ταῦτα ἀπὸ τοῦ ἀμέσους πικρότατα τοὺς ὀπισθοδρομικοὺς Γάλλους κληρικοὺς καὶ μάλιστα τοὺς Ἰησοῦϊτας, οἵτινες ἦσαν πάντοτε καὶ εἶναι εἰ κυριώτεροι σωμαιοφόροι τῶν ἀντιδραστικῶν ἰδεῶν καὶ ἀκολουθοῦντες τὴν ἀρχὴν «ἢ ὄλα ἢ τίποτε» κατεπεσέμενον πάντοτε καὶ καταπολεμοῦσι πᾶσαν μεταρρυθμίον καὶ πᾶσαν μετακίνησιν τῶν θρησκευτικῶν καθεστώτων, ἀπαιτουμένην ὑπὸ τῆς προόδου τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἐξ ἑκα τῶν ἀρχῶν του τούτων ταχέως περιήλθεν ὁ Ὑακίνθος εἰς σύγκρουσιν καὶ πρὸς τοὺς Καρμηλίτας καὶ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν ἐξηκολούθει δὲ νὰ κηρύττῃ καὶ μετὰ ταῦτα μετὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε εὐδοκίμησιν καὶ τὴν αὐτὴν φήμην εἰς τὴν Notre Dame.

“Οτε μικρόν πρό τοῦ 1870 ἐμελε-
τάτο ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Πάπαν καὶ μάλι-
στα τῶν Ἰησουϊτῶν ἢ διὰ Οἰκουμενικῆς
Συνόδου ἀνακήρυξις τοῦ ἀλανθάστου τοῦ
Πάπα ὡς δόγματος τῆς καθολικῆς Ἐκ-
κλησίας (ἐνῶ ἕως τότε τὸ τοιοῦτο ἐθεω-
ρεῖτο ἀπλή γνῶμη τινῶν θεολόγων) μὲ
τὸν σκοπὸν νὰ ἐνισχύσῃ τὸν παπισμὸν
ἐπιπερισσότερον, ὥστε νὰ ἐπιβάλληται
πανταχοῦ τοῦ καθολικοῦ κόσμου ἡ θέλη-
σις τοῦ ἄνευ ἀντιρρήσεως καὶ μηδεὶς νὰ
τολμᾷ νὰ ἀντιτάσσεται αὐτῷ καὶ οὕτω
ἀντιπράξῃσι κατὰ τῶν προσβαλλόντων
τὸν παπισμὸν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ζητούντων
τὴν κατάργησιν μὲν τῆς κοσμικῆς ἐξου-
σίας τοῦ Πάπα, τὴν κατάληψιν δὲ τῆς
Ῥώμης καὶ τὴν κήρυξιν αὐτῆς ὡς πρω-
τευσῆς τῆς Ἰταλίας καὶ ἐν γένει κατὰ
τῶν πανταχοῦ φιλελευθέρων πολιτικῶν
καὶ θεολόγων, ἐν πάσαις ταῖς καθολικαῖς
χώραις, ὁ Ἰάκινθος μετὰ ἄλλων προσ-
δευτικῶν γάλλων κληρικῶν, τοῦ Μισχῶ,
τοῦ Γρατρῦ καὶ τοῦ Δουπανλοῦ ἀπέτρε-
πον ἐπιμόνως ἀπὸ τῆς ἀτόπου ταύτης ἰ-
δέας, ἣτις τείνουσα ν’ ἀποθεώσῃ τὸν Πά-
παν θὰ συνεπλήρῃ τὸν παπικὸν δεσποτι-
σμὸν ἐν τῷ καθολικῷ ἐκκλησίᾳ καὶ θὰ
ἤγειρε θύελλαν διαμαρτυριῶν ὄλων τῶν
ἀνεπτυγμένων τάξεων τοῦ καθολικοῦ κό-
σμου καὶ ἤθελεν ἀναστατώσει τὴν καθο-
λικὴν ἐκκλησίαν. Τὸ δόγμα τοῦ ἀλαν-
θάστου, ἀπεδείκνυσεν αὐτοὶ, ἀντιβαίνει εἰς
τὴν Γραφήν, εἰς τὴν παράδοσιν καὶ εἰς
τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀντιβαίνει εἰς τὴν Γρα-
φήν, ἣτις οὐδὲν λέγει περὶ Πάπα ἀλαν-
θάστου· ἀντιβαίνει εἰς τὴν παράδοσιν, διότι
ἡ ἱστορία γνωρίζει πάπας αἱρετικούς καὶ
αἰὼν τὸν Ὀνώριον, οὐχὶ δὲ Πάπας ἀλαν-
θάστου· ἀντιβαίνει δὲ καὶ εἰς τὸν ὀρθὸν
λόγον, ὅστις λέγει ὅτι ὁ πεπερασμένος καὶ
ἀτελής ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀλάνθαστος.
Δυστυχῶς αἱ σκεφαὶ καὶ σοφαὶ αὐταὶ συμ-
βουλαὶ τῶν πεφωτισμένων τούτων φιλε-
λευθέρων καθολικῶν θεολόγων δὲν ἤκου-
σθησαν. Οἱ Ἰησουῖται εἶχον πείσει τὸν
Πάπαν Πίον τὸν Θ’ νὰ ψηφισθῇ διὰ παν-
τὸς τρόπου τοῦτο τὸ δόγμα καὶ νὰ συγ-
κροτηθῇ διὰ τοῦτο ἡ Βατικανὴ Σύνοδος

τῇ 1870. Τὸ κακὸν ἐγένετο καὶ πραγ-
ματικῶς μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ ἀλανθά-
στου ἀνεστατώθη, ὡς ἐκείνοι προέλεγον,
ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἄλλου ἡ
καθολικὴ ἐκκλησία. Αἱ κυβερνήσεις τῶν
διαφόρων Κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀ-
μερικῆς ἐταράχθησαν, διότι προέβλεπον
ὅτι αἱ σχέσεις τῶν καὶ διαπραγματεύσεις
τῶν πρὸς τὸν ἀλάνθαστον Πάπαν θὰ ἐ-
δυσχεραίνοντο, ἡ δὲ ἰσχυρογνωμοσύνη καὶ
αἱ ἀπαιτήσεις τῆς Ῥώμης δὲν θὰ εἶχαν
τοῦ λοιποῦ ἕσια. Ἐν Γερμανίᾳ οἱ λόγιοι
καθολικοὶ καὶ φιλελεύθεροι θεολόγοι εἰς
συνέδρια συνερχόμενοι διεμαρτύροντο· ἐν
Ἑλβετίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ ἄλλαις καθολικαῖς
χώραις ἡ κοινὴ γνώμη ἐξηγέρθη. 500
χιλιάδες καθολικῶν τὸ ἄνθος τοῦ καθολι-
κοῦ κόσμου ἀπεσπάρθησαν τότε ἀπὸ τοῦ
Παπισμοῦ καὶ ἀπέτελεσαν τὰς παλαιοκα-
θολικὰς λεγομένας ἐκκλησίας, αἵτινες οὐ
μόνον τὸ ἀλάνθαστον ἀλλὰ καὶ ἄλλα νεώ-
τερα δόγματα τοῦ καθολισμοῦ ἀπέριψαν,
ἀπέκρουσαν τὰς παπικὰς, ἐπανήλθον δὲ
εἰς τὰς πρώτας ἐπτὰ Οἰκουμενικὰς συνό-
δους, τῶν ἀρχαίων αἰώνων, ἃς ἀποδέχον-
ται καὶ οἱ ὀρθόδοξοι, εἰσήγαγον τὴν ἐθني-
κὴν γλῶσσαν εἰς τὴν λατρείαν ἀντὶ τῆς
λατινικῆς, κατήργησαν τὴν ἀγαμίαν τοῦ
κλήρου καὶ ἐδέχθησαν μετάληψιν ἐν τῇ
Εὐχαριστίᾳ ὑπὸ τὰ δύο εἶδη, δὲ διαρρῦθμι-
σιν ἐν γένει τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα
κατὰ τὸν τύπον τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας. Διὰ
τοῦτο δὲ ἐζήτησαν καὶ διὰ τῶν Συνεδρίων
τῆς Βόννης τῇ 1874 καὶ 1875 τὴν
ἐνωσιν μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν.

* *

Εἰς τῶν κορυφαίων τοῦ Παλαιοκαθο-
λικοῦ τούτου κινήματος ἐν Γαλλίᾳ καὶ τῇ
γαλλικῇ Ἑλβετίᾳ, ὑπῆρξεν ὁ Ἰάκινθος,
ὅστις μετὰ τοῦ Μισχῶ ἀνέλαβε τότε σφο-
δρότατον πόλεμον ἐναντίον τοῦ ἀλανθά-
στου παπισμοῦ καὶ τῶν Ἰησουϊτῶν τὸ ὁ-
ποῖον ἐξηκολούθησε μέχρι τέλους τοῦ βίου
του. Καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν εἰργάσθη ὡς ἰ-
εροκλήρυξ ἐν τῇ Παλαιοκαθολικῇ ἐκκλη-
σίᾳ τῆς Γενεύης ἔπειτα δὲ ἱδρυσεν ἰδίαν

παλαιοκαθολικὴν ἐκκλησίαν ἐν Παρισίοις,
ἔπου πάλιν τὰ εὐγλωττα κηρύγματα του
εἴλκυον τὸ ἄνθος τῆς παρισίνης κοινωρίας.
Δὲν ἠδυνήθη ὁμοῦ ἐπὶ πολὺ νὰ ἐργασθῇ
ἐν Παρισίοις, διότι ἡ ἐκεῖ ἐνέργειά του
θεωρηθεῖσα ἐπίφθορος καὶ ἐπικίνδυνος εἰς
τὸν καθολικισμὸν ἀπηγορεύθη ὑπὸ τοῦ συν-
τηρητικοῦ Ἰπουργεῖου Broglie. Τότε ἀ-
πῆλθεν ὁ Ἰάκινθος εἰς Ἀμερικὴν καὶ διὰ
τῶν ἐλκυστικωτάτων διαλέξεων αὐτοῦ με-
ταξὺ τοῦ καθολικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Νέου
Κόσμου, συγκροτεῖ ἐκεῖ πολλὰς παλαιο-
καθολικὰς Ἀμερικανικὰς κοινότητας. Οἱ
ἐκεῖ Παλαιοκαθολικοὶ ἠβύθησαν ταχέως εἰς
διακονίας χιλιάδας. Ὁ Ἰάκινθος εἰσήγα-
γε πρῶτος μετὰ πολλῆς τόλμης καὶ ἀπο-
φασιστικότητος τὰς μεταρρυθμίσεις τὰς ὑπὸ
τῶν παλαιοκαθολικῶν συνεδρίων ἀποφασι-
σθείσας. Μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτὸς πρῶτος
εἰσήγαγε τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν εἰς τὴν
λατρείαν ἀντὶ τῆς λατινικῆς καὶ τὸν γά-
μον τῶν ἱερέων. Τῆς τελευταίας μάλιστα
μεταρρυθμίσεως ἔδωκε πρῶτος τὸ παράδειγ-
μα νυμφευθεὶς εὐσεβεστάτην καὶ λογίαν
Ἀμερικανίδα, ἣτις ὑπῆρξε δι’ ὄλου τοῦ
βίου του ἀριστος σύντροφος αὐτοῦ, ἀπέθαν
μετὰ συζυγικὸν εὐτυχῆ βίον τριάκοντα πε-
ρίπου ἐτῶν, μόλις πρὸ μικροῦ εἰς προθεση-
κυῖαν ἡλικίαν ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐν τούτοις διέσω-
ζε πάντοτε τὴν χάριν καὶ εὐφυΐαν, ἣτις
διέκρινεν αὐτὴν δι’ ὄλου τοῦ βίου της.

* *

Ὁ Ἰάκινθος ἐτίμα μεγάλως τὴν ἀνα-
τολικὴν ἐκκλησίαν, (Πρὸς ἀρθροῦ τοῦ ἐν
τῷ 1908 τῆς Μαρτίου 1908 καὶ ἐν τῇ
Ἐφημερίδι τῆς Γενεύης Les droits de l’
homme τῆς 2 Ἰαν. 1911) ἐνόμιζε δὲ ὅτι
αὕτη μόνη διέσωσε ἀκραιφνῆ τὸν ἀρχαῖον
Χριστιανισμὸν. Κατὰ τὸν Ἰάκινθον ἡ
ἀνατολικὴ ἐκκλησία εἶναι καθολικὴ ἀλλὰ
φιλελευθέρα ἐκκλησία, ἄνευ τῶν ἀτόπων
τῆς Παπικῆς, ἄνευ δηλ. τοῦ παπικοῦ
δεσποτισμοῦ, ἄνευ Ἰησουϊτῶν, ἄνευ Ἰερᾶς
ἐξετάσεως (ἣτις καὶ σήμερον ὑπάρχει, ἂν
καὶ δὲν καίει πλέον ἐπὶ πυρᾶς, φυλακίζει
ὅμως, παύει, καταδιώκει καὶ μυριοτρόπως

πιέζει τοὺς κληρικούς) ἄνευ ὑπερβολικῆς
αὐστηρᾶς λογοκρισίας, ἄνευ τοῦ Index
ἄνευ ἐν γένει τῶν ἀντιδραστικῶν τάσεων
τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ὥστε ἐν τῇ ἀνα-
τολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀνεύρισκεν ὁ Ἰάκινθος
τὸν φιλελευθέρων καθολικισμὸν, τὸν ὁποῖον
ὠνειρεύετο καὶ ἐπέθει. Ἐφρῶνει δὲ ὅτι ἴσως
ἡμέραν τινά, ἐπειδὴ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλη-
σία ἴσταται μέση μεταξὺ τοῦ καθολικισ-
μοῦ καὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ, καὶ δὲν ἔχει
π.χ. οὔτε τὸν καθολικὸν διοικητικὸν δε-
σποτισμὸν, οὔτε τὴν προτεσταντικὴν διοικη-
τικὴν ἀναρχίαν, οὔτε τὴν ὑπεράγαν πομ-
πώδη καθολικὴν λατρείαν, οὔτε τὴν γυ-
μνότητα τῆς προτεσταντικῆς λατρείας, οὔτε
εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἔργα δίδει ὑπερβολικὴν
σημασίαν, ὅσῃν ἡ καθολικὴ, οὔτε μόνην
τὴν πίστιν ἀπαιτεῖ, ὡς ἡ προτεσταντικὴ
οὔτε ὑπερβολικῶς ἐξαιρεῖ τὰς ἐκκλησια-
στικὰς παραδόσεις, ὅπως πράττουσιν οἱ κα-
θολικοὶ, δι’ οὗς τὸ πᾶν εἶναι αἱ διατάξεις
τῶν παπῶν, οὔτε εἰς μόνην τὴν Γραφήν
περιορίζεται ὡς πράττει ἡ διαμαρτυρομένη
ἐκκλησία, θέλει συντελέσει εἰς τὴν Ἐνω-
σιν ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ κόσμου. Ἴνα
γνωρίσῃ δὲ κάλλιον τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν
ἐπισκέφθη τὴν Ἀνατολήν καὶ ἐγνωρίσθη
μετὰ τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν ἄλλων κο-
ρυφαίων τῆς ὀρθοδόξου ἱεραρχίας καὶ μετὰ
τῶν θεολόγων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.
Τῇ 1901 εἶχμεν τὸ εὐτύχημα νὰ ἴδωμεν
αὐτὸν καὶ γνωρίσωμεν καὶ ἐν Ἀθήναις
καὶ νὰ ἀκούσωμεν αὐτὸν ἐν τῇ Παρνασ-
σῷ, ἔπου ἐποίησε θαυμασίας τινὰς διαλέ-
ξεις περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου ἐν
Ἀθήναις. Τὸ λόγιον κοινὸν τῆς Πρωτευ-
ούσης ἡμῶν, τὸ σπεῦσαν εἰς τὰς διαλέξεις
ταύτας, ἔμεινεν ἀληθῶς κατὰπληκτον ἐκ
τῆς σπανίας εὐγλωττίας τοῦ Ἰακίνθου. Ὁ
λόγος του δὲν ἦτο συνήθης εὐγλωττου ἄν-
δρος λόγος· ἦτο χεῖμαρρος ἀκατάσχετος
εὐφραδείας παρασύρων τελείως τὸ ἀκρο-
ατήριον. Ἐνόμιζε τις ὅτι ἐβλεπεν ἐνώπιόν
του καὶ ἤκουεν ἕνα τῶν μεγίστων ρητόρων
τοῦς ὁποίους ἡ ἱστορία ἀναφέρει. Ἡ Ἑλ-
λὰς ἐνεποίησε τότε εἰς τὸν ἔξοχον γάλλον
ἱεροκλήρυκα μεγάλην ἐντύπωσιν, ἠγάπησε
δὲ αὐτὴν, καὶ πολλάκις ἔγραφε ἀπὸ Γαλ-

λίας, ότι, ἐνδύμυχος πέθος αὐτοῦ ἦτο νὰ ἴδῃ πάλιν μιαν φοράν τὴν ὠραίαν Ἑλλάδα, τὰς ὠραίας Ἀθήνας, τὸν ὠραῖον Παρθενῶνα.

Ο Ἰάκινθος διὰ τὴν ἐλευθεροφροσύνην αὐτοῦ, τὴν μεγάλην αὐτοῦ θεολογικὴν παιδείαν καὶ τὴν ἔκτακτον εὐγλωττίαν, δι' ἣν δικαίως συναριθμῆται μετὰ τῶν ἐξοχωτέρων γάλλων ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων τῶν νεωτέρων χρόνων οἷοι, ὑπῆρξαν ὁ Λακροδαίρος, ὁ Φηλιξ, ὁ Διδῶν καὶ ἄλλοι, ἐτιμᾶτο μεγάλως καὶ μετὰ τῶν διαμαρτυρομένων ἐν Γαλλίᾳ, διατηρῶν φιλικώτατας σχέσεις μετὰ τῶν κορυφαίων ἐξ αὐτῶν τοῦ Σαβατιέ, τοῦ Μονόδ, τῶν δύο Ρεβίλλ καὶ τῶν ἄλλων. Ἐγγραφε δὲ πολλάκις εἰς τὰ περιοδικὰ τῶν καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐφημερίδας τῶν, τελευταῖον δὲ ἐκλήθη διὰ τοῦτο νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ πρὸ ἐνὸς ἔτους ἐν Βερολίνῳ γενόμενον παγκόσμιον Συνέδριον τῶν φιλελευθέρων διαμαρτυρομένων θεολόγων, εἰς τὸ ὅποσον ἐνώπιον 700 μελῶν αὐτοῦ καὶ ὠμίλησε μὲ τὴν συνήθη αὐτοῦ ἔκτακτον εὐφράδειαν ἂν καὶ πλησιάζων τὸ 85 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ο Ἰάκινθος ἐτίμα τοὺς διαμαρτυρομένους φιλελευθέρους θεολόγους διὰ τὰς φιλελευθέρους ἀρχὰς τῶν, τοῦτέστι διὰ τὸ ἀνεξίθρησκον πνεῦμα τῶν, διὰ τὴν ἐλευθέραν ἔρευναν αὐτῶν καὶ διὰ τὰς ἀμερολήπτους κριτικὰς αὐτῶν θεολογικὰς ἐργασίας. Ἐμενεν ὅμως μεθ' ἑλα ταῦτα καθολικός, διότι δὲν εὕρισκε καὶ πάντα ὀρθὰ παρὰ τοῖς διαμαρτυρομένοις. Ἰδίως ἀπέκρουσε αὐτῶν τὴν ἄρνησιν τῆς ἐλευθέρως θελήσεως, τὴν ἀπόλυτον προορισμὸν, τὴν παραγνώρισιν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ὧν ἄνευ δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν ἢ πίστις, τὴν γυμνότητα τῆς λατρείας τῶν καὶ πρὸ πάντων τὰς ἀενάους διαιρέσεις τῶν καὶ τὰ ἀναριθμητὰ σχίσματά τῶν. Ο Ἰάκινθος συνεφώνει μετὰ τῶν διαμαρτυρομένων καθόσον ἦτο ὑπὲρ τῆς τελείας θρησκευτικῆς ἀνοχῆς κατὰ τῶν θρησκευτικῶν διωγμῶν, ὑπὲρ ὧν εἶναι οἱ φανατικοὶ καὶ συντηρητικοὶ καθολικοί. Διὰ τοῦτο δτε πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐγεννήθη ἐν Γαλλίᾳ, παρὰ τοῖς φανατικοῖς κληρικοῖς γάλλοις,

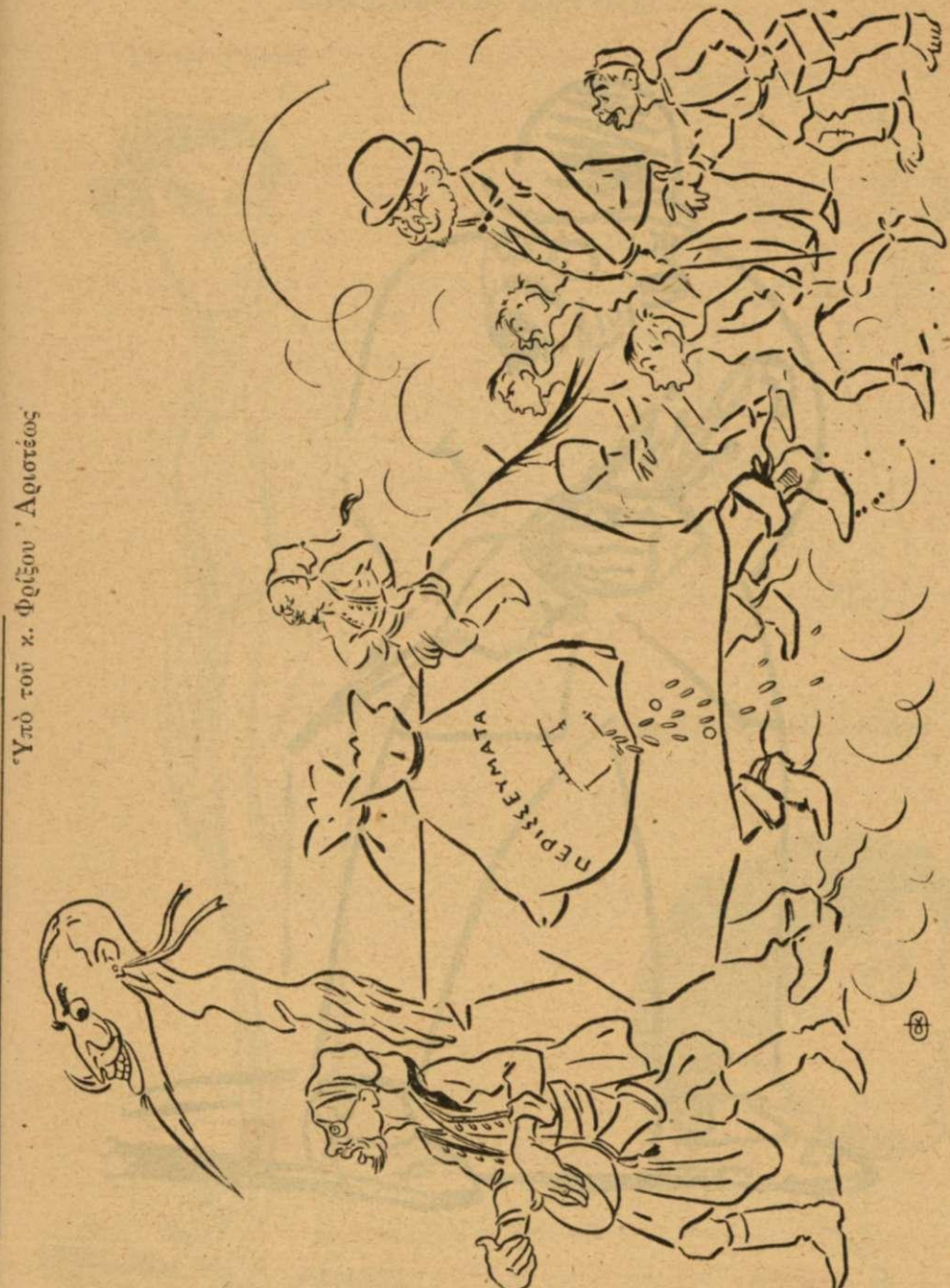
καταφορὰ ἀφοδρότατη κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ κατὰ τῶν ἐν Ἀλγερίᾳ Μωαμεθανῶν ἐγχωρίων, οἵτινες εἶναι γάλλοι πολλοί, συμπροσῶνται δὲ εἰς 30 περίπου ἑκατομμύρια, ἐστηλίτευσε πικρότατα τὰ θρησκευτικὰ ταῦτα μίσση κατὰ τῶν ἑτεροθρήσκων ὡς ἀτιμᾶζοντα τοὺς χριστιανούς, ὑποστηρίζας τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνεξίθρησκείας, ἣτις καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι σύμφωνος καὶ ἀπαίτησις εἶναι σήμερον ὅλον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ο Ἰάκινθος διέπρεψε καὶ ὡς συγγραφεὺς ἐκκλησιαστικῆς, γράφας ἀπειρίαν δια τριῶν καὶ ἄρθρων εἰς θεολογικὰ περιοδικὰ εἰς τε τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ πολιτικὸν τύπον. Ἐξέδωκε δὲ καὶ τινὰ θεολογικὰ ἔργα, τὰ ἐξῆς: Περὶ τῆς καθολικῆς μεταρρυθμίσεως, Κατὰ τῶν Ὑπερ-αλπειῶν (Παπικῶν), Ἡ Κυριακὴ, Αἱ Ἀρχαὶ τῆς καθολικῆς μεταρρυθμίσεως, Τίς εἶναι ὁ Χριστός, Ἡ θρησκευτικὴ ἔνωσις, Ἡ Διαθήκη μου, καὶ λόγους καὶ ἄλλα. Καὶ τὰ ἔργα ταῦτα δεικνύουσι τὴν εὐρυτάτην θεολογικὴν μόρφωσιν καὶ τὴν σπανίαν αὐτοῦ ἐμβρίθειαν καὶ κρίσιν. Εἶναι δὲ γεγραμμένα τὰ ἔργα ταῦτα εἰς ὕψος γραφικώτατον. Ἡ γλῶσσά του ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν τοῦ Λακροδαίρου καὶ τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων τῆς ἐποχῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ πρὸ μικροῦ ἀποθανὼν Ἰάκινθος. Διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἀπώλεσαν οἱ παλαιοκαθολικοὶ ἓνα τῶν κυριωτέρων ὑπερμάχων τῶν ἀρχῶν τῶν ἢ Γαλλία τὸν ἐξοχώτερον ἐκκλησιαστικὸν ρήτορα τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ὅλος ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἓνα τῶν μᾶλλον διακεκριμένων Χριστιανῶν θεολόγων. Αἱ φιλελευθέραι καὶ προοδευτικαὶ Χριστιανικαὶ ἰδέαι τὸν ἐνθουσιωδέστερον συνήγορον αὐτῶν ἢ ἑλληνικὴ ὀρθόδοθος ἐκκλησία τὸν θερμότερον θαυμαστήν της καὶ ἡ Ἑλλάς ἓνα τῶν εὐλικρινεστέρων φιλελλήνων ἐν τῇ Δύσει.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Ἰανουαρίου 1912.
Α. Διομήδης Κυριακός.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΤΡΙΩΔΙΟΝ



Ἰσὸς τοῦ κ. Φοῦξου Ἀριστέος

—Τὸ νοῦ σου κύριος Ἐμμανουὴλ καὶ εἰς τὴν τσέπη σου!..

Ἡ Γκαμψὴ ἔξεσέ!

ΣΥΝΟΜΩΣΙΑΙ

(Υπό Ίαφευ)



Ὁ ἰδιαιτερος . . . φόβος

ΕΞΕΛΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΔΕΣ

ΣΩΣΑΝΝΑ ΔΕΠΡΕ

Εἰς τὸν «Κρίνον»



(Σχεδιαγράφημα τοῦ κ. Γ. Ροῖλου)



(Σχεδιαγράφημα Φούτς Βόλφ)



(Σχεδιαγράφημα τοῦ κ. Γ. Ροῖλου)



ΘΑΥΜΑ Αον

Ἡ γυμνὴ ἀλήθεια τῆς ἀνορθώσιως, δ κ. Κοιλέαρχος



ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΖΗΤΗΝΑΤΑ

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΣΑΚΧΑΡΟΠΟΙΪΑΣ

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐλαττώσεως τοῦ δασμοῦ τοῦ σακχάρου, καλὸν νομίζομεν νὰ παραθέσωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς βιομηχανίας ταύτης καὶ τῶν διαφορῶν οικονομικῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας συνήντησε καὶ ὑπερεπήδησε διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημερινὸν σημεῖον τῆς ἀναπτύξεώς της.

Πρὶν ἀνακαλυφθῆ τὸ σάκχαρον ἐγένετο χρήσις τοῦ μέλιτος εἰς εὐρείαν κλίμακα, τόσον εὐρείαν μάλιστα, ὥστε νὰ ἀμφιβάλωμεν ἂν τὰ γλυκὰ φαγητά, τὰ ὁποία παρετίθεντο εἰς τὰ τόσον φημιζόμενα δεῖπνα τῶν πλουσίων τοῦ μεσαιῶνος ἀστῶν καὶ τῶν πατρικίων τῆς Ρώμης, θὰ μᾶς ἤρρασαν καθόλου, ἔνεκα τῆς γεύσεως τοῦ μέλιτος ἢ ὁποία τὰ ἐχαρακτήριζεν.

Τὸ καλαμοσάκχαρον, ἢ κοινὴ Ζάχαρι, καθὼς καὶ τὸ ὄνομά του ἀποκαλύπτει, προέρχεται ἐκ τοῦ σακχαροκαλάμου, φυομένου μόνον εἰς τὰ τροπικὰ κλίματα ἢ, τοῦλάχιστον, τὰ λίαν μεσημβρινά. Τὸ σάκχαρον κατὰ πρῶτον ἐγένετο γνωστὸν ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ Βενετῶν ἐμπόρων, οἵτινες τὸ μετέφερον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τὸ διέδωσαν εἰς τὴν Εὐρώπῃν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὁμοῦς ἐκείνην περιωρίζοντο εἰς τὸ νὰ ἀπολαμβάνωσιν ἐκ τοῦ σακχαροκαλάμου μόνον πλούσιόν τι εἰς σάκχαρον ὑγρὸν, τὸ σιρώπιον, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν μορφήν αὐτὴν μετεχειρίσθησαν ἐπὶ λίαν μακρὸν χρόνον.

Μόνον περὶ τὰ 1400 κατωρθώθη νὰ

ληφθῆ ἐκ τοῦ σιρωπίου αὐτοῦ στερεὸν σάκχαρον. Ἐνα δὲ ὀλόκληρον αἰῶνα βραδύτερον κατώρθωσαν τὴν ἀποκάθαρσιν, τὸ θραφινάρισμα, τούτου. Πρὸς τοῦτο διέλυον τὸ σάκχαρον εἰς τὸ ὕδωρ, τὸ διάλυμα αὐτὸ διηύγαζον μὲ λεύκωμα φῶν ἢ αἵματος τὸ συνεπίκτανον διὰ τῆς θερμάνσεως καὶ ἐξατμίσεως καὶ ἔπειτα τὸ ἐκρυστάλλωνον ἀφίνοντες τὸ ὑγρὸν ἐν ἡρεμίᾳ.

Τὸ ἀλίτικοον, τὸ ὑγρὸν δηλ. τὸ ὁποῖον ἀπέμενε μετὰ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τοῦ σακχάρου, περιεῖχεν ἀκόμη ἀρκετὴν ποσότητα ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο τὸ κρυσταλλώσωσιν, ἂν καὶ ἔχη εὐάρεστον γλυκεῖαν γεῦσιν. Τὸ ὑγρὸν αὐτὸ καὶ σήμερον ἀκόμη ἀπομένει ἐκ τῆς κρυσταλλώσεως τοῦ σακχάρου, πολὺ πλεόν ὅμως ἀκάθαρτον, κακῆς καὶ δυσαρέστου γεύσεως, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα μελάσσα καὶ τὸ χρησιμοποιοῦσιν ἢ πρὸς τροφήν χοίρων, πρὸς παρασκευὴν οἴνοπνεύματος καὶ ποικίλας ἄλλας χρήσεις διὰ βερνίκια ὑποδημάτων κτλ. ἢ εὐγενεστέρα μορφή τὴν ὁποίαν λαμβάνει ἢ μελάσσα ἢ προερχομένη ἐκ σακχαροκαλάμου εἶνε τὸ ροῦμι.

Ὅταν πλεόν διὰ τῆς ἀποκαθάρσεως ἀπέκτισε τὸ σάκχαρον τὴν προκλητικὴν του ὄψιν, ἢ βιομηχανία αὐτοῦ ἔλαβε μεγάλην ἐξάπλωσιν καὶ ὁποῦδήποτε αἱ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι τὸ ἐπέτρεπον, ἢ καλλιέργεια τοῦ σακχαροκαλάμου ἀνεπτύχθη μεγάλως.

Οὕτω εἰς τὴν κεντρῶσαν Ἀμερικὴν καὶ

είδικώτερον εἰς τὰς Ἀντίλλας ὅπου εἰσήχθη τὸ σακχαροκάλαμον περὶ τὸ 1506 ἦτοι μόλις παρήλθε δεκαπενταετία σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, ἤρχισαν νὰ παράγῃσι τόσον μεγάλης ποσότητος σακχάρου, κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον καὶ δέκατον ἑβδόμον αἰῶνα διὰ τῶν ἐξ Ἀφρικῆς μεταφερομένων σκλάβων, ὥστε ἡ καλλιέργεια ἠλαττώθη προσωρινῶς ἢ καὶ ἀνεστάλη ἔντελῶς εἰς ἄλλας χώρας καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ἂν καὶ τὸ κλίμα ἐξαιρετικῶς ἠνθόει τὴν καλλιέργειαν ταύτην.

Τὸ μεσημβρινώτερον μέρος τῆς Εὐρώπης ἔνθα καλλιεργήθη ἐπιμελῶς τὸ σακχαροκάλαμον, εἶπε ἡ Σικελία, ὅπου τοῦτο εἰσήχθη ὑπὸ τῶν νικητῶν Ἀράβων, ἀλλ' ἐξηφανίσθη ἢ καλλιέργεια αὕτη ἀφ' ἧς ἤρχισεν ἡ Ἀμερικανικὴ ὑπερλαραγωγία.

Τὴν σήμερον τὸ σακχαροκάλαμον σχεδὸν καλλιεργεῖται πλέον ἐν Εὐρώπῃ ἔκτος μεσημβρινῶν τινῶν μερῶν τῆς Ἰσπανίας προφυλασσομένων ἀπὸ τῆς ὄρουσειρᾶς Σιέρρα—Νεβάδα, καὶ τινῶν μερῶν τῆς Πορτογαλλίας.

Ἐν ἔτει 1747 ὁ ἐκ Βερολίνου χημικὸς Warggraf παρειήρησεν ὅτι τὸ τεύτλον περιεῖχε σάκχαρον ἔντελῶς ὁμοιον πρὸς τὸ σάκχαρον τοῦ σακχαροκαλάμου. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἐπέφερε κολοσσιαίαν μεταβολὴν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν γεωργίαν, ἥτις ἀπέκτησεν οὕτω νέαν καλλιέργειαν τὴν ὁποίαν ἐπὶ λίαν μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἐξεμεταλλεύθη ἐπιμελῶς, ἀφ' οὗ ἀπέκτησε φυτόν ἀναπτυσσόμενον εἰς ὅλα τὰ κλίματα καὶ παρέχον τὸ αὐτὸ προϊόν τὸ ὁποῖον παρῆγεν ἕτερον τοιοῦτον, ἀπαιτοῦν θερμοκρασίαν τῶν τροπικῶν μόνον διὰ ν' ἀναπτυχθῆ.

Συγγενὴς τοῦ Warggraf ὁ Achard ἀμέσως ἐπεχείρησε τὴν ἐν μεγάλῳ ἐξαγωγὴν τοῦ σακχάρου ἐκ τῶν τεύτλων εἰς τὰ ἐν Kaulsdorf πλησίον τοῦ Βερολίνου κτήματα του. Ἀπέτυχεν ὁμως, διότι αἱ μικραὶ τιμαὶ τοῦ σακχάρου τῶν ἀποικιῶν, ἡμπόδιζον τὴν ἐπιμελῆ ἐκμετάλλευσίν του. Πολιτικαὶ ὁμως περιστάσεις ἠλλοίωσαν τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν πραγμάτων. Ἐκεκα

τοῦ κατὰ τὸ 1806 ἠπειρωτικῶν ἀποκλεισμοῦ (ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α') ἡ ἀγοραία ἀξία τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων, εἰσαγομένων μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, ὑψώθη καταπληκτικῶς, ἢ δὲ τιμὴ τοῦ σακχάρου ἔφθασε σχεδὸν τὰ 7 φρ. ἢ λίβρα. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἢ ἐκ τεύτλων παρασκευῆ τοῦ σακχάρου καθίστατο ἐπιμελῆς καὶ ἀμέσως ἤρχισεν εἰς μεγάλην κλίμακα, εἰσαχθεῖσα καὶ εἰς Γαλλίαν κατὰ τὸ 1810 ὑπὸ τοῦ Chaptal. — Μ' ὅλα ταῦτα μετὰ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, τῷ 1812 τὰ περισσότερα τῶν Εὐρωπαϊκῶν σακχαροποιεῖων δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιμετωπίσωσι τὸν συναγωνισμὸν πρὸς τὸ σάκχαρον τῶν ἀποικιῶν καὶ ἔπαυσαν τὰς ἐργασίας των.

Κατὰ τὴν ὀλιγόχρονον ὁμως περίοδον ταύτην ἀπεκίθη πείρα τῶν κατασκευῶν τοῦ ἐκ τεύτλων σακχάρου, ὥστε νὰ διατηρηθῆ ἢ βιομηχανία αὕτη ἀπέναντι τοῦ συναγωνισμοῦ τῆς, τοῦ ἐκ σακχαροκαλάμου σακχάρου, ἐνισχύθη δὲ σημαντικῶς ὅταν τὸ τελευταῖον τοῦτο κριθὲν ὡς φορολογήσιμον κατ' ἐξοχὴν εἶδος ὑπέστη κατὰ τὴν εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη εἰσοδὸν του δασμοῦς τελωνιακῶς ὑπερόγκους.

Κατὰ τὰ ἀκολουθήσαντα ἔτη ἢ βιομηχανία τοῦ ἐκ τεύτλων σακχάρου προήχθη καταπληκτικῶς ἀφ' ἧς μάλιστα ἡ ἐπιστήμη συναδελφωθεῖσα μετὰ τὴν πρακτικὴν πείραν ἐβοηθοῦντο ἀμοιβαίως, ἐπραγματοποίησαν τεραστίαν τελειοποίησιν, τῆς ὁποίας ἀμυδρὰν ιδέαν παρέχουν οἱ ἀκόλουθοι ἀριθμοὶ :

Διὰ τὴν κατασκευὴν 100 χιλιογράμμων σακχάρου ἀπαιτοῦντο :

Ἐν ἔτει 1836—1.800 χιλιόγραμ. τεύτλων
 » 1842—1.600 » »
 » 1857—1.200 » »
 » 1871—1.100 » »
 » 1900—750 » »

Ὁ Warggraf κατὰ τὴν ἐποχὴν του εὗρεν ὅτι ἡ περιεκτικότης τῶν τεύτλων εἰς σάκχαρον ἔφθανεν τὰ 6 % περίπου. Ἐκτοτε ὁμως διὰ τῆς καταλλήλου διαλογῆς τοῦ σπόρου καὶ τῆς χρήσεως τῶν λιπασμάτων κατορθώθη ὅπως ἡ περιεκτικότης

τῆς οὐτῶν φθάσῃ τὰ 14 καὶ 16 % κατὰ μέσον ὄρον, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις μέχρι 20 % ὅπως ἐν Σικελίᾳ, ὅπου ἡ βιομηχανία αὕτη ἤρχισε τῷ 1899, ἐν Ἑλλάδι δὲ εἰς τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ κτήματα τοῦ κ. Γ. Χρ. Ζωγράφου συνέπεσεν εἰς τινὰς περιπτώσεις νὰ εὗρωμεν ἡμεῖς περιεκτικότητα 21 % ἀπεδόκαμεν ὁμως τὸν καταπληκτικὸν αὐτὸν ἀριθμὸν εἰς μερικὴν ἐξάτμισιν τοῦ ὕδατος τοῦ τεύτλου λόγῳ τῆς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐπικρατησάσης μεγίστης ξηρασίας.

Ἡ διάδοσις τῆς βιομηχανίας ταύτης τῆς κατ' ἐξοχὴν πλουτοπαραγωγῆς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος κατέκτησε τὴν Ἰσπανίαν συγχρόνως δὲ καὶ αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον, ἔνθα ἐφαρμόζεται ἐκ παραλλήλου μετὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σακχαροκαλάμου τοιαύτην δὲ ἀνάπτυξιν ἔλαβεν, ὥστε ἤρχισε πλέον ἢ ἐκ τεύτλων σακχαροποιεῖα νὰ ὑπερφαλαγγίξῃ τὴν ἐκ σακχαροκαλάμου, ὅπως οἱ ἀκόλουθοι ἀριθμοὶ καταδεικνύουσι :

Ἔτος	Παραγωγή εἰς τόννους	
	Ἐκ σακχαροκαλάμου	Ἐκ τεύτλων
1840	1.100.000	51.000
1860	1.510.000	389.000
1880	1.852.000	1.402.000
1890	2.069.000	3.633.000
1900	2.862.000	5.575.000

Σύνολον	Παραγωγή Σακχάρου ἐκ τεύτλων ἐπὶ % καὶ ὅλης παραγωγῆς	
	Ποσότης	Ποσοστὸν
1.150.000	4.35 %	
1.899.000	20.43 »	
3.254.000	43.08 »	
5.702.000	63.70 »	
8.437.000	65.08 »	

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἤρχισε συναγωνισμὸς φοβερὸς μεταξὺ τῶν ἑτεροθαλῶν αὐτῶν ἀδελφῶν, ἀγῶν γιγάντων ἐκ τοῦ ὁποῖου ὁμως ἐνικήθη ὁ πρεσβύτερος, ἂν δὲ τὴν σήμερον ὑφίσταται ἀκόμη τὸ ἐκ σακχαροκαλάμου σάκχαρον, ὀφείλεται, (καὶ ἐδῶ ὑπάρχουν δάκτυλοι) εἰς δάκτυλον τῆς Ἀγγλίας τὴν ὁποίαν ὁμως νομίζω ὅτι ἔχω καθήκον νὰ προστατεύσω ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν συμπατριωτῶν μου δηλῶν ὅτι αὕτη κατ' οὐδὲν ἀπολύτως συνετέλεσεν εἰς παῦσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἰδικῆς μας σακχαροποιείου.

Περὶ τούτων καὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι σακχαροποιίας θὰ πραγματευθῶμεν ἄλλοτε.

Κ. Ε. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ
 ΧΗΜΙΚΟΣ



ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΗ

ΔΡΑΣΙΣ¹⁾

*Εγραψα εσχάτως μερικάς ιδέας μου διά τὰ θεμελιώδη ζητήματα τῆς σκέψεώς μας. Φρονῶ ὅτι τὰ γραφέντα μου ἔκαμην τὴν ἰδίαν ἐντύπωσιν εἰς ὅλους τοὺς ἀναγνώστας των, ἂν καὶ βέβαια εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους κύκλους τῶν διὰ διαφόρους λόγους ἐναντίων τῶν ιδεῶν αὐτῶν ἐκρίθησαν ἀνάλογα μὲ τὰς διαθέσεις τῶν κριτῶν. Κάθε ἐνέργεια εἰλικρινῆς φυσικᾶ προκύπτει ἀπὸ γενικὰς ἀρχὰς καὶ ὀρισμένον σύμπλεγμα ιδεῶν καὶ ἀκολουθεῖ ὀρισμένην μέθοδον ἐνεργείας. Τὰς γενικὰς γραμμὰς τούτων πρόκειται νὰ ἐκθέσω ἐδῶ δι' ὀλίγων.

Εἶναι μία μεγάλη ἐπιστημονικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀλήθεια ὅτι εὐκολώτερα καὶ ἀποτελεσματικώτερα ἐργάζεται κανεὶς ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκει ἐντελῶς ἀκατέργαστον πρῶτον ὑλικόν, παρὰ ἐκεῖ ὅπου προὔπηρξε μία δρᾶσις ὅχι καθ' ὅλα ὀρθή. Διότι εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἐκτὸς τῆς θετικῆς του δρᾶσεως ἔχει κανεὶς ἀνάγκην νὰ ἀναπτύξῃ προκαταβολικῶς μίαν δρᾶσιν ἀρνητικὴν διὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἀντίδρασιν τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν εἰς τὴν θετικὴν δρᾶσιν του τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐσφαλμένης δρᾶσεως καὶ οἱ φορεῖς των. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον μὲ ἀσάφειαν ἐκφράσεως ὁ μακαρίτης Krumbacher ἐτρόμαξε διὰ τὴν μεγάλην μας παράδοσιν. Δὲν ἠθέλησεν ὁ σοφὸς Γερμανὸς νὰ ψεῖξῃ τὴν παράδοσιν μας καὶ νὰ ἐπαι-

νήσῃ τοὺς λαοὺς οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν μεγάλαις παραδόσεις, ἀλλὰ ἠθέλησε νὰ τονίσῃ ὅτι αἱ μεγάλαις παραδόσεις ἀπαιτοῦν καὶ μεγάλα πνεύματα διὰ νὰ ἐφαρμόσουν προγράμματα προοδευτικά, χωρὶς νὰ περιπέσουν εἰς λάθη μὲ ἀποτελέσματα δυσκολοθεράπευτα, ἐνῶ οἱ ὀλιγωτέραις παραδόσεις ἔχοντες λαοὶ υπολείπονται μὲν εἰς πολλὰ ἄλλα ζητήματα, ἀλλ' εἶναι ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὴν φροντίδα αὐτήν.

Δι' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀλήθειαν θὰ ἤμπορούσε βέβαια κανεὶς καὶ ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ προηγήθῃ εἰς ἡμᾶς κάποια ἐσφαλμένη δρᾶσις ἄλλοτε. Ἄλλ' ὁ ἐκ τῶν προτέρων αὐτὸς ἰσχυρισμὸς οφείλει καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ ἀναγνωρισθῇ ἀπὸ κάθε εἰλικρινῆ παρατηρητὴν τῶν πραγμάτων μας καὶ δὲν ἔχουν διόλου δίκαιον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ εἰποῦν ὅτι ὅχι μόνον τώρα ὅλα εἶναι ἐν τάξει, ἀλλὰ ὅτι καὶ εἰς ὅλους τοὺς προηγουμένους αἰῶνας τοῦ βίου τοῦ Ἔθνους τίποτε ἐσφαλμένον δὲν ἔγινε. Διὰ νὰ ἐνισχύσουν τὴν γνώμην των οἱ ἰσχυριζόμενοι τοῦτο μᾶς φέρουν καὶ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι θὰ ἦτο ἀσέβεια νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι ἀπατάται ἢ ἠπατήθη Ἔθνος ὀλόκληρον, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνονται ὅμως ὅτι κάμνουν ἐδῶ μίαν χονδροειδεστάτην σύγχυσιν τῆς οὐσίας, ἢ ὁποῖα εἶναι ἐξέλιξις καὶ κτήμα ὅλου τοῦ Ἔθνους καὶ ἐπομένως ὀρθή, καὶ τοῦ συστήματος τῆς ἐνεργείας πρὸς ἀρμονικὴν ἐξέλιξιν, τὸ ὁποῖον φυσικᾶ εἶναι μία προσωρινὴ ἐκάστοτε διοίκησις τοῦ κτήματος τοῦ

Ἔθνους ἀπὸ ὀρισμένον πρόσωπα λογίων ἢ ἐπιστημόνων. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ φυσικᾶ ἦτο πολὺ δυνατόν παρὰ τὰς ἐμφύτους διαθέσεις τοῦ Ἔθνους νὰ ἔκαμην καὶ μερικὰ σφάλματα εἰς τὰς ἐνεργείας των, ἂν μάλιστα συλλογισθῇ κανεὶς ὅτι εἰς τὰς ἐποχὰς ὅπου ἔζων δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη ἡ ἐπιστήμη, ἢ ὁποῖα μᾶς ἔφερε θεωρητικῶς εἰς τὸν ὀρθὸν δρόμον.

Δὲν παρατηροῦν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζονται αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὅτι περιπίπτουν εἰς μίαν φανεράν ἀντίφασιν τῶν σκέψεών των πρὸς τὰ πρακτικὰ μας ἀποτελέσματα. Κάθε διαίρεσις πρέπει βέβαια νὰ ἔχῃ τὰς ρίζας τῆς εἰς κάποιο προηγούμενον κακόν, τοῦ ὁποῖου πρέπει νὰ γίνῃ καλὴ διάγνωσις διὰ νὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ ταχεῖα θεραπεία του. Καὶ ἡ διαίρεσις αὐτὴ ὑπάρχει εἰς ἡμᾶς καὶ μάλιστα ὑπάρχει ὑπὸ τύπον παλυμορῆ. Μία μερικωτέρα διαίρεσις εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ, ἄλλη διαίρεσις εἶναι ἡ κοινωνικὴ, ἄλλη ἡ γλωσσικὴ. Ἦμπορεῖ μάλιστα νὰ ἰσχυρισθῇ κανεὶς ὅτι κάθε μερικωτέρα διαίρεσις μας εἶναι διπλῆ. Ἐπιστημονικὴ διαίρεσις διπλῆ ὑπάρχει, καὶ οὐσιαστικὴ δηλαδὴ καὶ τυπικὴ. Οὐσιαστικὴ μὲν διότι συχνὰ συμβαίνει ἡ ἐπιστημονικὴ μας κίνησις νὰ μὴ ἔχῃ τίποτε κοινόν μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν πράξιν, τυπικὴ δὲ διότι μερικοὶ ἐπιστημόνες μας συχνὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπαρχοῦν ὑπὸ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης. Κοινωνικὴ διαίρεσις διπλῆ ὑπάρχει. Διότι ἐνῶ ὁ μὲν λαὸς μας κατὰ τὴν σοφὴν παρατήρησιν πολλῶν ξένων λογίων εἶναι ἄριστον πρῶτον ὑλικόν, ἢ μορφωμένη μας κοινωνία πάσχει κατὰ μέρος ἀπὸ μίαν ἀσθενικότητα εὐκολοπαρατήρητον, ἢ ὁποῖα ἀκριβῶς τὴν διαιρεῖ εἰς δύο στρώματα. Γλωσσικὴ διαίρεσις διπλῆ ὑπάρχει. Διότι καὶ χάσμα μέγα ὑπάρχει μεταξὺ τῆς σημερινῆς ζωῆς καὶ ἐκείνης ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦν τὰ ἐπιχειρήματά των πολλοὶ συζητηταὶ τοῦ πνευματικοῦ μας ζητήματος καὶ ἐκτὸς τούτου μεταξὺ τῶν μελετητῶν τῆς σημερινῆς μας ζωῆς ὑπάρχουν σοβαραὶ ἀντιθέσεις περὶ τῶν σχετικῶν λεπτομερειῶν,

Ἐχων αὐτὰ τὰ πράγματα ὑπ' ὄψιν μου, ἐπροσπάθησα ὅταν ἀπεφάσισα νὰ ἐκθέσω τὰς ιδέας μου, νὰ ἀντιληφθῶ καλὰ τὸ κακόν ἀπὸ τὸ ὁποῖον προκύπτουν τὰ ἀντικωνονικά μας ἀποτελέσματα. Τὸ ἀντελήφθην ὡς ἓνα κυκεῶνα, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον δυσκολευόμεθα νὰ σχηματίσωμεν ὀρθὴν ιδέαν καὶ διὰ τὴν ἀκριβῆ θέσιν πολλῶν ἐνοιῶν καὶ διὰ τὴν μέθοδον, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ μία προοδευτικὴ ἐνέργεια. Ἰενικαὶ ἀρχαί, τύποι κενοὶ, ἀγῶνες κοινωνικοὶ καὶ ἀτομικὰ συναισθήματα συχνὰ ἀνακατώνονται ὅλα μαζί εἰς μίαν μάζαν ἢ ὁποῖα μᾶς ἐθυμίζει τὸ ἀρχαῖον ῥητὸν «λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ κεραμοὶ ἀτάκτως ἐρριμένα». Ἀφοῦ ἐσχημάτισα τὴν ἀντίληψίν μου αὐτήν, εὗρηκα ὅτι συχνὰ ἤρχιζεν ἕως τώρα ἡ ἐνέργειά μας ἀπὸ ἐσφαλμένον σημεῖον καὶ μὲ ἓνα φυλλάδιόν μου Φιλολογίᾳ — ἐκπαίδευσις — κοινωνικὴ μόρφωσις ἠθέλησα νὰ ὑποδηλώσω τὸν τρόπον ἀπὸ τὸν ὁποῖον μὲ τὴν διάδοσιν ὁμοίων ιδεῶν πρέπει νὰ περιμένωμεν καὶ ἀσφαλῆ προοδευτικὰ ἀποτελέσματα.

Ἐχομεν ἀντιμέτωπα ἐπὶ τοῦ παρόντος δύο στρώματα τῆς μορφωμένης κοινωνίας μας, ἓνα προοδευτικόν καὶ ἓνα ἀντιδραστικόν. Τὸ ἀντιδραστικόν ἀντιπροσωπεύει τὸ καθεστὼς μὲ τὰς ἐλλείψεις του καὶ κάθε ἀντίθετον προσπάθειαν τὴν θεωρεῖ ἀπλούστατα ἀναξίαν λόγον. Αἱ ἰδέαι του εἶναι ὅλα ἐκδηλωμένα εἰς τὰς κοινὰς ἀντιλήψεις καὶ μωραῖα κορυφώνονται εἰς τὸ γλωσσικόν ζήτημα, ὅπου μονομερῶς ἐγένετο σχεδὸν ὁ ἀγὼν ἕως τώρα. Ἐχομεν λοιπὸν ἀμέσως ἓνα μεθοδικόν σφάλμα τῆς μέχρι τοῦδε προοδευτικῆς κινήσεως, ἢ ὁποῖα χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀκόμη ἐκδηλωμένας ὅλας τὰς ιδέας τῆς ἀφήκε νὰ παρασυρθῇ εἰς ἓνα ἄνισον καὶ πρωθύστερον ἀγῶνα. Καὶ ἀμέσως φαίνεται ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιστημονικῆς ὀρθότητος τοῦ δημοτικιστικοῦ ἀγῶνος, δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ θέσις ὅτι ἡ ἄμεσος γλωσσικὴ μεταρρυθμισις θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ κοινωνικὴν μας ἀναγέννησιν, ἀλ-

1) Περίληψις ἐκ τῆς ὁμωνύμου διαλέξεως.

λά τούτων τῶν ὀρθῶν εἶναι ἡ θέσις ὅτι ἡ προσπάθεια πρὸς ἐπιστημονικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνακαίνισιν θὰ φέρῃ ὡς ἀποτέλεσμα μαζί με ἄλλας καὶ τὴν γλωσσικὴν μεταρρυθμίσειν. Δὲν αποκλείεται βέβαια ἡ σύγχρονος ἐνεργεία ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα διὰ τὰ ἐπέλθῃ ταχύτερα τὸ ἀποτέλεσμα, δὲν πρέπει ὅμως νὰ μᾶς διαφεύγῃ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν πλέον τὸ κύριον σημεῖον τῆς ἐνεργείας. Εἶναι ἐντελῶς ἄσχοπος ἀερολογία ἢ συζήτησις περὶ τοῦ ἂν ἢ γραφομένη ἢ ἡ δημοτικὴ γλῶσσα θὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὴν πρόοδον καὶ πρέπει νὰ μετατραπῇ εἰς συζήτησιν περὶ τοῦ πῶς θὰ κατορθωθῇ νὰ συμφωνήσωμεν ὥστε ἀντὶ διαιρέσεων νὰ ἐπέλθῃ ἐνότης ἐνεργείας, ἀντὶ ὀρέξεων νὰ διοικῶν αἱ γενικαὶ ἀρχαί, ἀντὶ ἀσυναρτησιῶν τῆς παιδείας νὰ προκύψῃ σύστημα. Τὸ γλωσσικὸν μᾶς ζήτημα δηλαδὴ πρέπει νὰ τεθῇ ὡς τελευταῖον μέλος σειρᾶς ἰδεῶν ἀπορροευσῶν ἀπὸ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνιολογίας.

Ὅταν ὑποβιβάσθῃ τοιουτοτρόπως τὸ φλέγον ζήτημά μας εἰς εἶδος ἐνὸς γένους ἰδεῶν, εὐρίσκειται ἀμέσως ὁ ὀρθὸς τύπος ὅλων τῶν σχετικῶν συλλογισμῶν. Ἀπὸ μίαν πλουσιωτάτην παράδοσιν μας ἀνεπτύχθησαν, ὅπως ἀνεπτύχθησαν, οἱ διάφοροι πνευματικοὶ κύκλοι τοῦ κοινωνικοῦ μας καθεστώτος, ὁ κύκλος τῶν κλασσικῶν μελετῶν, ὁ κύκλος τῶν νεωτέρων μελετῶν, ὁ λογοτεχνικὸς κύκλος, ὁ ἐκπαιδευτικὸς κύκλος κλπ. κλπ. Τὰ μέλη καθὲς τοιοῦτου κύκλου φυσικὰ ἔχουν σαφεστέρως ἀντιλήψεις ἀπὸ καθὲς ἄλλον διὰ τὸν ἰδικόν των κύκλον καὶ συχνὰ καὶ μίαν ἐπικίνδυνον προκατάληψιν δι' αὐτόν. Ὅσον εὐρύτερα κατορθώσουν νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὸν κύκλον αὐτόν καὶ νὰ ἀντιληφθοῦν καὶ τοὺς ἄλλους, τόσον ἀξιώτερα γίνονται νὰ εὐρουν ἢ νὰ ἐννοήσουν τὴν γενικὴν ἐνωτικὴν γραμμὴν τῆς συγχρόνου ἀρμονικῆς καὶ συστηματικῆς κινήσεως πρὸς τὴν πρόοδον ὅλων μαζί τῶν κύκλων. Ἡ εὐρεσις αὐτῆς τῆς γενικῆς ἐνωτικῆς γραμμῆς περιλαμβάνει καὶ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα. Ἐχομεν τώρα τὸ γεγονός τῆς σημερινῆς δυσαρμο-

νίας τῆς πνευματικῆς μας κινήσεως καὶ ἀντικανονικότητος τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς. Πρέπει λοιπὸν πρὸ παντός ἄλλου νὰ προσέξωμεν μήπως μερικοὶ ἀπὸ τοὺς διοικήσαντας ἢ διοικοῦντας τὴν πνευματικὴν μας κίνησιν δὲν εὐρῆκαν τὴν ὀρθὴν γενικὴν γραμμὴν τῆς προόδου, ἀλλὰ ἐζήτησαν νὰ βιάσων ἄλλους κύκλους νὰ προσαρμωθοῦν εἰς ἐκεῖνον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον περιορισμένοι ἐστάθησαν ἢ στέκονται αὐτοί, εἴτε ἀσυναίσθητα εἴτε καὶ συνειδητά. Καὶ πράγματι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα συμβαίνει. Το νόσημά μας λοιπὸν εἶναι πνευματικὴ τυραννία. Αὐτὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξουδετερωθῇ με δρασιν ἀρηνητικὴν διὰ νὰ κατορθωθῇ νὰ ἐπέλθῃ ταχύτερον ἐνότης πρὸς ἐκτεταμένην θετικὴν δρᾶσιν.

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ τυραννία, ἐκδηλουμένη ὡς στασιμότης τοῦ καθεστώτος καὶ ἀντιδράσεις κατὰ τῆς προόδου καὶ παραδεχομένη, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, τὰ πάντα ἐν τάξει, θεωρεῖ τὸ ζήτημά της «ἐθνικὸν» καὶ ἐνδιαφέρον ὅλους τοὺς Ἕλληνας καὶ νομίζει ὅτι ἡ κοινωνία ὀφείλει ὡς ὅλον νὰ ἀντιδράσῃ πρὸς τοὺς ἀντιπρονοῦντας πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἰδεῶν τῆς. Τὸ ἐπιχείρημα ὅμως τοῦτο μόνον κατὰ μέρος εἶναι ὀρθόν καὶ περιέχει δύο χονδροειδεῖς συγχύσεις. Πρῶτον ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ τῆς κοινωνίας δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ θεωρῆται ὡς δύναμις ἢ δικαίωμα αὐτῆς νὰ διοικῇ τὸ ζήτημα με ἀναξιοπρεπεῖ ὀχλοκρατίαν καὶ δεύτερον ὅτι τὸ βᾶρος τοῦ ζητήματος δὲν πρέπει νὰ τίθεται εἰς τὸ παρόν, πῶς δηλαδὴ θὰ ἰκανοποιηθῇ ἡ σύγχρονος γενεὰ καὶ αἱ ἰδέαι τῆς, ἀλλὰ πρέπει νὰ τίθεται εἰς τὸ μέλλον, πῶς δηλαδὴ θὰ συμφωνήσουν οἱ ἄξιοι νὰ ἀντιληφθοῦν τὰ ζητήματα καὶ ἔχοντες ἀρμοδιότητα δράσεως διὰ νὰ προβοῦν συστηματικὰ εἰς διαμόρφωσιν τῆς νέας γενεᾶς θέτοντες κατὰ μέρος τὰ ἐμπόδια. Καὶ ἐδῶ δυστυχῶς παρεσύρθη κατὰ μέρος εἰς ἀνίσον καὶ πρωθύστερον ἀγῶνα ἢ προγενεστέρα προοδευτικὴ κίνησις, πολλὰ μέλη τῆς ὁποίας ἐνόμισαν ὅτι με τρόπον ὅμοιον πρὸς τὸν τῆς ἀντιδράσεως θὰ ἐπέλθῃ βελτίωσις. Ἡ ὀρθὴ μέθοδος λοιπὸν εἶναι νὰ

χωρισθοῦν τὰ ζητήματα. Ἡ κοινωνία δὲν ἔχει βέβαια νὰ ἔχῃ ἄλλην γνώμην ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν λαμβάνει ἀπὸ τὰς ἐγκαταστάσεις τῆς καὶ πρὸς αὐτὰς ὀφείλεται σεβασμὸς ἀπὸ ὅλους. Κανεὶς ὅμως δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μεταχειρίζεται τὴν γνώμην τῆς κοινωνίας ὡς μέσον διὰ νὰ ἐμποδίξῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως τῶν ἄλλων, τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἀτομικὴν ἰδιοφυίαν, ἀπὸ τὰς ὁποίας παντοῦ φωτίζεται ἡ κοινωνία καὶ μεταρρυθμίζεται ἐπὶ τὸ προοδευτικώτερον ἢ Κοινὴ γνώμη. Καθένας ἔχει νὰ διαφωνήσῃ με ἄλλον, ἔχει νὰ ψέξῃ τὰς γνώμας του, ἔχει νὰ τὰς περιφρονήσῃ, ἀλλὰ νὰ καταδιώξῃ τὸν μὴ συμφωνοῦντα με αὐτὸν δὲν τὸ κάμνει ὁ ἀνηθῶπος ὁ ἔχων τὴν στοιχειώδη ἐπιστημονικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀγωγὴν.

Πῶς συμβαίνει ὅμως νὰ μὴ γίνωνται ἀκόμη ἀντιληπτὰ εἰς τὴν κοινωνίαν τὰ ζητήματα τῶν παραβάσεων τῶν στοιχειωδῶν ἀρχῶν; Αὐτὸ ἐξηγεῖται ὡς ἐξῆς. Καὶ ὁ μέτριος ἀκόμη παρατηρητὴς ἔχει νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἕως τώρα ὑπῆρξεν ἀπὸ τὰς διαρκεῖς ὕμνους ἕνας κοινωνικὸς ὀργανισμὸς ἐν τῇ γενέσει του, ὅπου τὰ περισσότερα πράγματα διηύθυνεν ἡ ἀτομικὴ ὀρεξις καὶ βία, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ σημαντικὴ βᾶσις κατευθυνουσῶν ἰδεῶν, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν εὐδιάκριτοι κοινωνικαὶ τάξεις ἀρχῶν, χωρὶς νὰ εἶναι σημαντικῶς ἀνεπτυγμένη αὐτὴ ἡ ἔννοια τοῦ Κράτους. Ὅπως ὅλα ἔτσι φυσικὰ καὶ ἡ ἐπιστήμη μας κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν ἦτο ἡ γενικὴ ἐκείνη ἔννοια ἢ ἐνώνοια τὰ μέλη τῆς ὑπὸ τὰς γενικὰς ἀρχὰς εἰς μίαν δημοκρατίαν τῶν γραμμάτων, ἀλλ' ἦτο κατὰ μέρος ἐπιστήμη ἱεραρχίας ἀτόμων καὶ τὰ περισσότερα πράγματα ἐδιοικούντο με φυσικὰ διαφόρων ἀναλόγων ἀνέμων χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡ ναυτικὴ πυξίς. Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν πολλοὶ ἐσυνέθισαν νὰ θεωροῦν ὡς ὀρθὸν μόνον ὅ,τι ἀρέσει εἰς αὐτοὺς καὶ φυσικὰ νὰ προσβάλλουν τὸ ἔργον τῶν ἄλλων χωρὶς αἰτίαν καὶ ἀδικῶς. Ἀμέσως λοιπὸν ὡς στοιχειῶδες μέτρον προκύπτει ἡ προσπάθεια πρὸς ἀναστήλω-

σιν τῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐπιστήμης διὰ τοῦ κοινωνικοῦ περιορισμοῦ τῶν παρεκτροπομένων καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς κριτικῆς.

Ὁ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀτομιστικὸς αὐτὸς χαρακτὴρ τῆς μέχρι τοῦδε ἐπιστήμης μας φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν σοβαρώτερον ἀπὸ ὅλας σύγχυσιν, ἡ ὁποία παραδόξως δὲν ἐτοπίσθη ἕως τώρα. Πολλοὶ δηλαδὴ νομίζουν ὅτι ἄτομα ὀρισμένα θὰ λύσουν (!) προνομιακῶς τὸ πνευματικὸν ἢ γλωσσικὸν μᾶς ζήτημα καὶ μάλιστα ἡ γνώμη αὐτὴ ἐγράφη ἐσχάτως καὶ ἀπὸ Γερμανόν τινα καθηγητὴν. Δὲν θὰ λύσουν τὰ ἄτομα κανὲν ζήτημα, διότι κατ' οὐσίαν τὸ ζήτημα εἶναι λυμένον ἀπὸ τὸ Ἔθνος, ἀλλὰ μόνον θὰ διοικήσουν μερικοὶ τὸν ὀρθόν καὶ ταχύτερον δρόμον διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐνότης τῆς ἐνεργείας ἐπιστημονικῶς καὶ κοινωνικῶς. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐνότης εἶναι ἡ ἐξῆς. ἕως τώρα ὑπῆρχεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν μία θεωρητικὴ διαίρεσις διότι μεταξὺ τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς σημερινῆς ἀφήνετο ἕνα κενόν, τὸ ὁποῖον ἀντιπροσώπευε τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Τὸ θεωρητικὸν αὐτὸ κενόν ἔφερε τὴν διαίρεσιν εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων ἐπιστήμονας, οἱ ὁποῖοι τοιουτοτρόπως ἔγιναν αἰτίαι τῶν κοινωνικῶν διαίρεσεων. Ὅταν πληρωθῇ τὸ θεωρητικὸν κενόν, θὰ πληρωθῇ βέβαια καὶ τὸ πρακτικόν καὶ ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ σπουδαιότης τῶν περὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐρευνῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐνώσουν θεωρητικῶς τὰ διεσπῶτα καὶ θὰ φέρουν τὴν ἐνότητα τῶν ἐπιστημόνων. Κοινωνικὴ ἐνότης θὰ ἐπέλθῃ ὡς ἐξῆς. Οἱ ἐπιστήμονες οἱ ἔχοντες τὴν ἔννοιαν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον καὶ φυσικὰ καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης θὰ μεταγγίσουν τὰς γενικὰς γραμμάς τούτων εἰς τὴν κοινωνίαν, θὰ σχηματίσουν ἐνιαίαν τὴν Κοινὴν γνώμην τοῦ μέλους καὶ θὰ κινήσουν αὐτὴν ταχύτερον καὶ ὡς ἀρμονικὸν σύνολον πλέον εἰς δρασιν ἄνευ διαίρεσεων. Ἐτσι ἐξηγεῖται ἡ

σπουδαιότης τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τῶν νεωτέρων μελετῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Ἄν αὐτὰ τὰ πράγματα ἐγίνοντο ἕως τώρα, θὰ ἐπερίττειε βεβαίως ἢ ὑπὸ τύπον διαιρέσεως ἐμφανιζομένη προσδευτική κίνησις ἢ διὰ τὰ μεταχειρισθῶ καλύτερον τρόπον ἐκφράσεως θὰ ἐγίνετο αὐτὴ ἀσυναίσθητα, σύμφωνα μὲ τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης. Τὰ ἀποτελέσματά μας ὁμῶς δεικνύουν ὅτι δὲν ἐγίνοντο. Ἐχομεν γενικὴν πρακτικὴν διαίρεσιν, ἐνῶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης εἶναι ἐνότης. Ἐχομεν διαρκεῖς πολέμους, ἐνῶ τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης εἶναι ὁμόνοια καὶ ἀγάπη. Αὐτὰ δεικνύουν φαιερὰ ὅτι αἱ βάσεις τῶν ἐνεργειῶν μας εἶναι ἀτομιστικαὶ καὶ ὄχι συστήματα ἰδεῶν. Αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς ἐπιστήμης ὑποφέρουν, διότι ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως συχνὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ προφάσεις δῆθεν ἐθνικῶν λόγων, ἐνῶ βεβαίως ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν δὲν ἔχομεν τίποτε νὰ φοβώμεθα καὶ οὐδεμία ἄλλη ἰδέα ἤμπορεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν παράβασιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν. Αἱ γενικαὶ γραμμαὶ τῆς Κοινωνίας γνώμης δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη ἐν ὅλη τῇ ἐκτάσει των, ἀφοῦ λέγονται ἀκόμη δημοσίᾳ καὶ πιστεύονται οἱ ἰσχυρισμοὶ ὅτι ἡ δημοτικὴ ἡμῶν γλώσσα εἶναι πτωχὴ καὶ γεμάτη ἀπὸ ξενισμούς, ἐνῶ ἔχει αὐτὴ λεξιλογικὸν ὕλικόν πολὺ πλουσιώτερον τοῦ συγκεντρωμένου εἰς τὸν Ἰησαυρὸν τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου καὶ ἴσως ὑπερβαίνοντα τὸ ἐν ἑκατομῦριον, ἐλαχίστας δὲ ἐπιδράσεις ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας νεωτέρας γλώσσας ὑπέστη ἐκ ξένων γλωσσῶν διὰ τὸν φύσει συντηρητικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τὸν στηριζόμενον εἰς ἱστορικοὺς λόγους.

Αὐτὰ καὶ τὰ ὅμοια καθιστοῦν ἐνδειξιμένην τὴν καθ' ὅλα τὰ σημεῖα προσδευτικὴν κίνησιν διὰ τὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ τέλος ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον καὶ νὰ παρακολουθήσωμεν τὰς ἀλματικές προ-

όδους τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων λαῶν. Εἶναι ὀδυνηρὸν εἰς χρόνους ὅπου ἀλλοῦ ἀναπτύσσονται συστήματα ὀλόκληρα ἀρχῶν νὰ τρέπη ἐδῶ εἰς φυγὴν κάθε φιλότιμον ἀνθρώπον ἕνας κενὸς ἄρος «μ α λ λ ι α ρ ὀ ς», εἰς τὸν ὅποτον ἐδόθη ἐπικινδυνότης ἔκτασις. Εἶναι ἀνάμυστος νὰ τίθεται ὡς ἀσπίδες κενοὶ τύποι ἰδεῶν διὰ τὰ γίνονται ὑπισθεν αὐτῶν προσβολαὶ κατὰ τῶν πολυτιμοτάτων ἀγαθῶν τοῦ ἀνθρώπου. Πρέπει νὰ διδασθῇ τάχιστα μὲ κάθε τρόπον ἡ κοινωνία νὰ θεωρῇ τὰ ἔξω τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ κοινωνικῶν προσόντων τοῦ ἀτόμου κρίσεις ὑπὸ πρῶτον σχημα δῆθεν ἰδεῶν ὡς φενακίαν ὑποκρύπτουσαν ἀνόμους ὀρέξεις τῶν κρινόντων τοιοῦτρόπως.

Διερχόμεθα τώρα κατ' ἐξοχὴν τὸ στάδιον τῆς ἀρνητικῆς δράσεως, τὸ ὅποτον καλῶς διοικούμενον δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ στάδιον τῆς γενικῆς θετικῆς δράσεως. Τοῦτο θὰ γίνῃ ὅταν κατορθωθῇ νὰ γίνουσι οἱ διοικηταὶ τῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων φορεῖς ἀληθοῦς ἐπιστήμης, ὡς μόνον δεσπότην των ἔχοντες τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης των καὶ ὡς μόνον ὄπλων τὴν ἀπαθῆ ἔκθεσιν τῶν ἰδεῶν των καὶ ἔτοιμοι ὄντες νὰ ἀναγνωρίσουν ἀμέσως τὸ τυχόν σφάλμα των καὶ τὸ δίκαιον τοῦ ἄλλου, πράγμα ἀπαραίτητον διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀμοιβαίαν βοήθειαν πρὸς εὐρεσιν τοῦ ὄρθου. Ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁ μέλλον ἡγήτης τῆς πνευματικῆς μας κινήσεως θὰ εἶναι ὁ ἰδεώδης ἀνθρώπος. Ὁ θὰ εἶναι ὁ ἀνθρώπος ὁ δι' ἀνθρωπιστικῆς μορφώσεως κατορθώσας νὰ καταστείλῃ πᾶσαν ὀρμὴν, ὁ ἀνθρώπος ὁ φιλοσοφικῶς σχηματίσας τὰς ὀρθοτάτας ἐννοίας περὶ Ἐπιστήμης, Κράτους καὶ Ἐθνους, ὁ ἀνθρώπος ὁ μὲ παντοφίαν μορφώσας σύστημα προόδου τῆς πνευματικῆς κινήσεως τοῦ Ἐθνους, τὸ ὅποτον νὰ δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ εἰς γενικὸν κύκλον χωρὶς κινδύνους διαιρέσεων καὶ ἀντιδράσεων.

Ἄθανάσιος Χ. Μπούτουρας.



Συχνὰ γίνεται πολὺς λόγος ἐν τῷ ἡμετέρῳ τύπῳ περὶ ζητήματα σπουδαῖα, οἷον ἡ καταγωγὴ καὶ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, οἱ δὲ ἐνδιαφερόμενοι σχεδὸν πάντοτε ἀρέσκονται εἰς τὴν χρῆσιν διδαγμάτων τῶν ὑλικῶν ἐπιστημῶν. Ἐπειδὴ δὲ κοινὴ ἀξίωσις εἶναι, ἵνα οἱ ἀρμόδιοι ἐκάστοτε γνωματεύωσιν, ἐθεώρησα φρόνιμον νὰ πραγματευθῶ τὸ ζήτημα τοῦτο, συνοπτικῶς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων τῶν ὑλικῶν ἐπιστημῶν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους.

Προσημείωσις. Ὑλικὰς ἐπιστήμας καλοῦμεν τὰς ὀνομαζομένας «φυσικὰς». Ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ τὴν κυριολεξίαν, διότι καὶ τὸ διανοεῖσθαι καὶ τὸ χαίρειν καὶ ἡ βούλησις κ. τ. τ., καίτοι εἶναι ἐπ' ἴσης φυσικὰ φαινόμενα, ὁμῶς ταῦτα ἐξετάζονται χωριστά. Ὑλικά δὲ ἐπιστήματα καλοῦνται αἱ ἐξετάζουσαι τὴν ὕλην καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῆς.

Πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος προὔταθισαν

Αον) Ἡ αὐτόματος γένεσις (Spontanea)

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη διεγράφη πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τὰς δέλτους τῆς Ἐπιστήμης (ἀπὸ τοῦ 1860) διὰ τοῦ ἔργου τοῦ Louis Pasteur (γὰλλου χημικοῦ, 1822—1895), ἀποδείξαντος τὸ ἀσύστατον αὐτῆς. Ἐπομένως πᾶσα ἔμμονη εἰς τὴν συζήτησιν ἐνδιαφέρει τοὺς ποιητάς (Poésie).

Βον) Ἡ χημικὴ κατασκευὴ τῆς ζώσης ὕλης.

Παρὰ τὴν ἀρνησιν τῆς φύσεως, ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν αὐτόματον γένεσιν, ἀναχωροῦντές τινες ἐκ τῆς ὑποθέσεως, ὅτι ἡ

ζωὴ εἶναι φαινόμενον, προερχόμενον ἀπλῶς ἐκ χημικῆς τινος διατάξεως ὀρισμένης τῶν ὑλικῶν ἀτόμων ἐν τῷ μορίῳ, ἐφαντάσθησαν, ὅτι προαγομένης τῆς χημείας ἐν τῷ μέλλοντι καὶ καθισταμένης δυνατῆς τῆς ἐν τῷ χημικῷ ἐργαστηρίῳ κατασκευῆς τῶν λευκωμάτων, ὑποθεθέντων ὡς φορέων τῆς ζωῆς, θὰ κατορθωθῇ ἡ πειραματικὴ ἀπόδειξις, τρόπον τινά, τῆς αὐτομάτου γενέσεως, ἀφ' οὗ αἱ ὕλαι, ἔξω θὰ ἔχη παρασκευασθῇ τὸ λεύκωμα θὰ ἴσθαι εἰλημμένοι ἐκ τοῦ ἀνοργάνου (ἀψύχου) κόσμου. Ἐπελθοῦσα ὁμῶς ἡ τελευταία δεκαετηρὶς ἐστέρησε πάσης ἐλπίδος ἐπιτυχίας τὴν ἐν λόγῳ ὑπόθεσιν, ἀφ' οὗ οἱ ἐπιστήμονες ἔδωκαν προσοχὴν εἰς τὸ ὅτι, ζῶν πρωτόπλασμα ἀδύνατον νὰ ἐρευνηθῇ χημικῶς.

Ἡ χημικὴ ἔρευνα ὕλης παρουσιαζούσης ζωὴν εἶναι ὅλως ἀπρόσιτος εἰς ἡμᾶς. Ἡ ὕλη αὕτη δὲν δύναται νὰ ὑποβληθῇ εἰς χημικὴν βάσανον, διότι εὐθὺς ὡς πειραθῶμεν τοῦτο, αὕτη θνήσκει ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν δυνάμεων, ὧν ἀπαραίτητως γίνεται χρῆσις ἐν ταῖς ἀναλύσεσι (θερμοῦτης, ἀντιδραστήρια κ. τ. τ.)· τὰ δὲ λευκώματα, ἅτινα, καὶ μόνον, κατὰ τὰ εἰρημένα, δύναται νὰ εἶναι ἀντικείμενον τῆς ἐρεύνης ἡμῶν, εἶναι οὐχὶ ἡ (καταχρηστικῶς εἰπεῖν) ζῶσα ὕλη, ἥτοι ὁ φορεὺς τῆς ζωῆς, ἀλλὰ σχετικῶς ἄμεσα προϊόντα ἀποσυνθέσεως τοῦ (ζῶντος) πρωτοπλάσματος, γεννώμενα ἅμα τῷ θανάτῳ (θανατογενῆ). Ἐρευνῶντες λοιπὸν χημικῶς λεύκωμα, ἐρευνῶμεν νεκρὰν ὕλην. Τὰ δ' ἐντεῦθεν πορίσματα περὶ τῆς μηχανικῆς καὶ χημικῆς συστάσεως τῆς ἐρευνηθείσης ὕλης οὐδόλως ἐνδιαφέρουσιν ἡμᾶς, ἄλλο τι ζητοῦντας (διότι θὰ ἀναφέρωνται οὐχὶ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ μορίου τοῦ ζῶντος ὀρ-

γανισμού, αλλά πτώματος). — Απορον δὲ εἶναι πῶς τοῦτο ἐγένετο κἄν θέμα συζητήσεως παρά τισι, καθ' ὅσον ἡ ἀποδοχή τοῦ λευκώματος ὡς φορέως τῆς ζωῆς ἀντίκειται αὐτῇ ταύτῃ τῇ ὑποθέσει τῆς ζωῆς ὡς χημικοῦ φαινομένου.

Διότι, ἐὰν ἡ ζωὴ ἦναι τὸ προῖον ὀρισμένων χημικῶν συνθηκῶν (ἀγνώστων ἡμῖν), ὀρισμένης χημικῆς κατασκευῆς καὶ συνθέσεως τῆς ὕλης, ὁ θάνατος θὰ ἦναι βεβαίως ἀποτέλεσμα τῆς διασπάσεως (ἢτοι καταστροφῆ) τῆς ὀρισμένης ταύτης χημικῆς συντάξεως τῶν ἀτόμων ἐν τῷ μορίῳ, ἐξ ἧς ὑποίθεται ὅτι προκύπτει ἡ ζωὴ ἢτοι ἀποτέλεσμα εἴτε μετασχηματισμοῦ (ἰσομέρεια), εἴτε ἀποσυνθέσεως τῆς ζώσης ὕλης.

Ὡστε καὶ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου ἡ ἐλπὶς τῶν φυσιοδιφῶν τούτων ἐναντιώθησεν, ἀφ' οὗ τῶν λευκώματων οὐτε ὁ χημικὸς συντακτικὸς τύπος (formule de structure) εἶναι εὐκόλον νὰ εὐρεθῆ, ἀλλ' οὐτε καὶ εὐρεθεῖς εἶναι κατὰ τι χρήσιμος, διότι δὲν εἶναι ὁ ζητούμενος.

Τῆς αὐτομάτου γενέσεως ἀπορριφθείσης, καὶ πάσης ὁδοῦ πρὸς ζήτησιν τῆς ἀρχῆς τῶν ἐνοργάνων ὄντων ἀποκλεισθείσης ἑσαεὶ, ἐζητήθησαν τοῦλάχιστον οἱ ἄμμοι πρόγονοι τοῦ ἀνθρώπου, ἢτοι

Γον) Ἡ Ἐξέλιξις.

Πολλοὶ νομίζουσιν, ὅτι αἱ ὕλικαὶ ἐπιστήμαι κατέχουσι δεδομένα ἀνυπολόγιστου ἀξίας, ἐξ ὧν δηλοῦται, ὅτι τὰ ἐνόργανα ὄντα παρήχθησαν τὰ μὲν ἐκ τῶν δέ, ἐκ τῶν ἀτελεστέρων τὰ τελειότερα, καὶ καθέξῃς. Οἱ τοιοῦτοι πρέπει νὰ μάθωσιν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα συμβαίνει τι παρόμοιον πρὸς ὅ,τι συνέβαινε πρὸ τινων ἐτῶν ἐν Παρισίοις καὶ ἀλλαχοῦ ἐξ ἀφορμῆς τῶν συμβολιστῶν κληθέντων (Symbolistes), οἵτινες ἦσαν μέλη ποιητικοῦ τινος συλλόγου, καὶ ὧν ὁ διδάσκαλος Mallarmé συνίστα αὐτοῖς νὰ ἐκφράζωνται πομπωδῶς, ἀναδιφῶντες παλαιὰ λεξικά καὶ ἀνασύροντες γλωσσικὰ ἀρχαιότητος, ὧν ἡ ἐρμηνεία νὰ μὴ ἦναι εὐχερῆς, ἀλλὰ συμβολικῆ, γριφώ-

δης. Τὴν μέθοδον ταύτην συνίστα ὡς τὴν μᾶλλον ἐπιτηδεῖαν, ἵνα τοῖς προσπορίσῃ ὑπόληψιν σοφῶν. Καὶ ἠπαύωντο οἱ ἀφελεῖς. Τὸ ἀστείον ταῦτο συμβαίνει καὶ ἐδῶ. Ἴνα λοιπὸν μὴ φαντάζωνται τινες πλείονα τῶν πραγματικῶν, ἅς ἐξετάσωμεν αὐτὸ τοῦτο τὸ θέμα.

Γνωστόν, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ Darwin δέχεται τὴν γένεσιν τῶν ζῴων διὰ μεταβολῆς τῶν χαρακτηριστῶν αὐτῶν ἐν τῇ παρόδῳ μεγίστου χρόνου. Κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχαν τέσσαρα ἢ πέντε εἶδη, ἐξ ὧν τὰ λοιπὰ.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ζητεῖ ὑποστήριξιν κυρίως παρά τῇ Γεωλογίᾳ καὶ τῇ Βιολογίᾳ (ἐμβρυολογίᾳ). Διὸ θὰ ἐξετάσωμεν τὰ δύο ταῦτα βάρθρα ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν αὐτῶν, ἵνα μορφώσωμεν γνώμην περὶ τῆς ἐπ' αὐτῶν στηριζομένης θεωρίας τῆς ἐξελίξεως.

Πρὸς τοῦτο παραπέμπομεν εἰς συγγράμματα πρόχειρα καὶ εὐεξέλεγκτα. Καὶ πρῶτον ἡ Γεωλογία.

Ὁ πρὸ τινος ἀποθανῶν Κ. Μητσόπουλος ἐν σελ. 279—292 ἰδίως, τοῦ Β' τόμου τῆς Γεωλογίας αὐτοῦ (1896) προσπαθεῖ νὰ στηρίξῃ τὴν θεωρίαν τοῦ Darwin, προσάγων τὰς, κατ' αὐτόν, γεωλογικὰς ἀποδείξεις (ἀπολιθώματα), προλέγων ἐν σελ. 234. «Ἄν ἡ θεωρία τοῦ Darwin ἦναι ἀληθῆς, κατ' ἀνάγκην αὐτῇ πρέπει ἐν τῇ Γεωλογίᾳ νὰ εὐρίσκηται ἡ ν μ ε γ ἰ σ τ ἡ ν αὐτῆς ὑποστήριξις». Ἄλλ' ἵνα μὴ πάντα ἀσκόπως διεξερχώμεθα, ἀρκούμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐκ τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ζητήματος δηλοῦται πᾶν ἄλλο, ἢ τὸ βásiμον τῆς ὑποθέσεως.

Καὶ ἐν γένει, ἐν ᾧ ὁ καθηγητὴς οὗτος ἐδέχετο μέχρις ἐσχάτων τὰς ἰδέας ταύτας καὶ ἐδίδασκεν οὕτως ἀξιωματικῶς πρὸς πίστιν, ἐν τῇ ἀναπτύξει τῇ παρ' αὐτοῦ γινομένη ἀπεδεικνύοντο ἀνάξια πίστεως.

Σημειωτέον δὲ ὅτι σπουδαίας ἐνστάσεις ἐπιμελῶς ἀπέκρυπτεν, ὡς τὸ ἀ μ ε τ ἄ β λ η τ ο ν τ ὶ ν ε ἰ δ ὶ ν, περὶ οὗ γριφωδῶς μόνον λέγει ἐν σελ. 291, ὅτι «ὁ Darwin δέχεται διηνεκῆ τῶν

εἰδῶν σχιμὸν, συνήθως μετὰ φαινομενικῆς τῶν ὀργανισμῶν ὀπισθοδρομήσεως», ἐννοῶν τὴν μὴ γονιμότητα τῶν νόθων καὶ τὸν ἀταβισμόν.

Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς μελέτης βιβλίων εἰδικῶν, φίλα φρονούντων τῇ ἐξελίξει.

Ἡ δ' ἐν τῷ ἐξωτάτῳ τῆς γῆς φλοιῷ διαδοχικῆ τῶν ἀπολιθωμάτων διάταξις μαρτυρεῖ ἀπλῶς τὴν χρονολογικὴν σειρὰν, ἣν ἠκολούθησεν ἡ φύσις ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν, καὶ ὅτι ὁ ἀνθρώπος χρονικῶς εἶναι τὸ ἔσχατον τῶν δημιουργημάτων, ἐν ᾧ περὶ τῆς μεταβολῆς τῶν εἰδῶν δυνάμει τῆς ὑποτιθεμένης φυσικῆς ἐπιλογῆς ἐν τῷ ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνι ἐλλείπουσιν ἀποδείξεις. Ἐξ ἑκατοντάδος χιλιάδων ζωικῶν εἰδῶν, τῶν ἀπαντώντων εἴτε ἐπὶ τῆς σφίρας ἐν ζωῇ, εἴτε ὡς ὄρυκτά (ἀπολιθώματα), οὐδὲν δύναται νὰ προταθῆ ὡς μεταβάσις ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἕτερον. Ἴνα δὲ κατανοηθῆ τούτο, γενέσθω γνωστόν, ὅτι καὶ μετὰ μὲν μορφῶν φαινομενικῶς συγγενεστάτων, οἷον κυνὸς καὶ λύκου, ἵππου καὶ ἵππαριου (εὐρεθέντος ἐν Πικερμίῳ) ἢ Ἐπιστήμη δὲν ἀναγνωρίζει μεταβατικὴν τινα μορφήν. Αἱ μεταβάσεις εἶναι ἐπαρκῶς ἀπότομοι, ὥστε νὰ μὴ συγχωρῆται ὑπόνοια μεταμορφισμοῦ (transformationisme). Τοσοῦτον αὐστηρὰ εἶναι ἡ συγκριτικὴ ἀνατομικῆ. Τούτων ἕνεκεν, καὶ λόγῳ τῆς καταπληκτικῆς ποικιλίας τῶν μορφῶν, ἣτις εἶναι ἀκατανόητος κατὰ τὴν συνήθη ὑπόθεσιν, ἠναγκάσθησαν καὶ οἱ ὑποστηρικταὶ αὐτῆς νὰ ἀναγνωρίσωσι πλείονα ἀρχικὰ εἶδη (τοῦλάχιστον πέντε), διάφορα πρὸς ἄλληλα, ἀντὶ ἐνὸς μόνου κυττάρου, ἵνα ὀπωσδήποτε πιθανολογηθῆ ἡ θεωρία. Ὡστε τὸ ἀμετάβλητον τῶν εἰδῶν καὶ ἡ ἔλλειψις διαμέσων εἶναι δύο ὀγκόλιθοι, ἐφ' ὧν προσκοπτεῖ ἡ θεωρία αὕτη.

Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὴν ὑποστήριξιν, ἣν δύναται νὰ ἔχῃ ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις τῆς καταγωγῆς ἐν τῇ Βιολογίᾳ.

Ὁ Ernst Haeckel ἐνόμισεν, ὅτι μεγάλην ὑποστήριξιν προσφέρει εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Darwin ἐν τῷ βιογονικῷ αὐ-

τοῦ νόμῳ, ὃν ἀπεκάλεσε «θεμέλιον». Ἐστὶ δὲ βιογονικὸς νόμος τὸ ἐξῆς: (1) Haeckel εἶπεν. «Ἡ ὄντογονία εἶναι βραχεῖα ἐπανάληψις τῆς φυλογονίας» (βιογονικὸς νόμος), ὅπερ σημαίνει, ὅτι αἱ ἀλληλοδιάδοχοι μορφαί, ἅς ὑποδύεται τὸ ἔμβρυον ὄντος τινὸς ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ καταβολῆς (ἀπὸ τοῦ φάρου) μέχρι τῆς τελειώσεως αὐτοῦ (παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἐπὶ ἐννεάμηνον) εἶναι ἐπανάληψις βραχεῖα (ἀνακεφαλαίωσις) τῶν μορφῶν τῆς φυλῆς, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ὀργανισμὸς οὗτος. Ἐὰν δηλαδὴ ὁ βάρβαρος προῆλθεν ἀπὸ ἰχθύος, μετασχηματισθέντος ἐν τῇ παρόδῳ πλείστου χρόνου κατὰ πρῶτον εἰς κερκοφόρον ἀμφίβιον καὶ εἶτα εἰς ἄκερκον, τὸ ἔμβρυον αὐτοῦ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ ὄντος (τὴν ὄντογονίαν) θὰ προσλάβῃ κατὰ πρῶτον μορφήν ἰχθύος, εἶτα κερκοφόρου ἀμφίβιου καὶ εἶτα θὰ μεταβῆ εἰς τὴν τελικὴν αὐτοῦ μορφήν, ἣτις ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν φυλὴν τῶν βατράχων (φυλογονία). Ὁ κ. Γ. Σκλαβούνος, παρ' οὗ δανειζόμεθα τὸ προκείμενον, ἐν τῇ Ἀνατομικῇ αὐτοῦ (ἔργῳ τρίτῳ, οὗ ὁ πρῶτος τόμος ἐξεδόθη τῷ 1906), εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης στηριζόμενος συνέθετο τὸ ἑαυτοῦ βιβλίον, ὁμολογεῖ ὅμως ὅτι οὐδεμίαν πίστιν δίδει τῇ ἀρχῇ ταύτῃ, δέχεται δ' αὐτὴν κατὰ συνθήκην, ἵνα βοηθῆται εἰς τὴν ἐξήγησιν π. χ. τῶν ὑποτυπωδῶν ὀργάνων. Συνεχίζει δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος ὡς ἐξῆς (σελ. 2 καὶ 3 τοῦ Α' τόμου). «Ἀλλὰ πρὸς τὸν βιογονικὸν τοῦτον νόμον (Σημ. Ν. Σπ. τὸν προορηθέντα) ἀ ν τ ι φ ἄ σ κ ο υ σ ι π ο λ λ ἄ γ ε γ ο ν ὄ τ α τῆς ὄντογονίας. Οὕτω π. χ. ἐνῶ συμφῶνως τῷ βιογονικῷ νόμῳ τὸ νευρικὸν σύστημα ἔδει νὰ διαπλάσσεται ἔσχατον πάντων (Σημ. Ν. Σπ. διότι τὸ νευρικὸν σύστημα παρουσιάζεται μόνον εἰς τὰ ἀνώτερα τῶν ὄντων), ἐξ ἐναντίας ἡ καταβολὴ αὐτοῦ τίθεται πρῶτα ἐν ᾧ τὸ ἔντερον ἐν τῇ ζωολογικῇ κλίμακῃ ἀνοίγεται εἰς στόμα καὶ εἰς πρῶκτον, κατὰ τὴν ὄντογονίαν διαπλάσσεται τυφλὸν καὶ εἶτα, προοίους τῆς διαπλάσεως διανοίγεται ἐν ᾧ ὁ πρῶκτος εἶναι ἐν τῶν

παλαιωτάτων ὀργάνων (Σημ. Ν. Σπ. διότι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πρωτόζωα εἰσέτι παρατηρεῖται, τὸ σφυγμῶδες χασμάτιον), ἢ καταβολὴ αὐτοῦ κατὰ τὴν ὄντογονίαν ἐπιβραδύνεται. . . Τρίτον ἢ διάπλασις τοῦ πλακοῦντος (Σημ. Ν. Σπ. γινομένη λίαν ἐγκαίρως, ἐνῶ εἶναι τι ἴδιον μόνον τοῖς ἀνωτέροις θηλαστικοῖς) ...».

Προϊὼν δὲ κ. Σκλαβούνος καταλήγει λοιπὸν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς ὑποθέσεως ταύτης (τοῦ βιογονικοῦ νόμου), λέγων οὕτως «Ἰσχυρῶς ἐσεῖσθησαν τὰ θεμέλια αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἔργων τοῦ Herdewig καὶ Keibel» καὶ οὕτως «ὁ εἰρημένος νόμος π ο λ λ α τοιαῦτα φαινόμενα (οἷα τὰ προρηθέντα) ἀδυνατεῖ π α ν τ ἄ π α σ ι ν ἄ ἐρμηνεύσει, οὐ ἔνεκα ὑ π ὸ π ο λ λ ῶ ν θεωρεῖται οὗτος ὡς ἀ π λ ῆ ὑ π ὄ θ ε σ ι ς».

Τοιαύτη καὶ ἡ ἐκ τῆς Βιολογίας ἀπάντησις ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος, καθ' ἣν ἡ ἐμβρυϊκὴ διάπλασις ὄντος τινὸς δὲν ὑποστηρίζει τὴν ἐκ κατωτέρων ὄντων παραγωγὴν ἀνωτέρων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ «νόμου», καλὸν εἶναι νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι οἱ ὑλικοὶ νόμοι δὲν ἐπιδέχονται ἐξαιρέσεις, ἄλλως θὰ ἦναι π.χ. γραμματικοὶ κανόνες. Εἶναι δὲ τόσον ἀνεπίδεκτοι ἐξαιρέσεων οἱ ὑλικοὶ νόμοι, ὥστε καὶ ἂν ἔν καὶ μόνον γεγονὸς ἀρνεῖται τὸν ὑποτεθέντα ὡς νόμον, νόμος δὲν ὑπάρχει. Ὁ νόμος, λόγου χάριν, καθ' ὃν «τὰ σώματα ἐν τῷ κενῷ πίπτουσι μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος» ἰσχύει καὶ πρέπει νὰ ἰσχύῃ ἀπολύτως διὰ τὰ φαινόμενα τὰ ἔχοντα τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς ὕλης καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς. Ἄλλως δὲν πρόκειται περὶ νόμου.

Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ «θεμέλιος βιογονικὸς νόμος», περὶ οὗ ὠμίλησαμεν, στερεῖται φυσικῶς τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπαληθεύσεως, εἶναι δὲ οὗτος συνθήκη, ἣς γίνεταί χρησις, καθ' ὃν τρόπον καὶ τοῦ αἰθέρος, ὅστις ἔχει προικδοτηθῆ διὰ τῶν μᾶλλον ἐναντιουμένων πρὸς ἀλλήλας ἰδιότητων καὶ λύει τὰς ἀπορίας τῶν φυσικοδιφῶν κραδαινόμενος ἐκάστοτε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των.

Καὶ ἐὰν ὁμοῦς ἦτο δυνατόν νὰ γίνη παραδεκτὴ ἡ θεωρία τοῦ Darwin, τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῆς ζωῆς δὲν λύεται, ἀλλ' ἀπλῶς μετατοπίζεται.

Ἔστω εἴτ' οὕτως εἴτ' ἄλλως, φθάνομεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν φύσιν τῆς ζωῆς αἱ θλικαὶ ἐπιστημῆς εἶναι ἀνίκανοι νὰ φωτίσωσι τὸν ἄνθρωπον.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην συναντᾷ τις ἐν τοῖς ἔργοις παντὸς ἐπιθυμήσαντος νὰ ἐγκύψῃ εἰς τὰ ἀκανθώδη ταῦτα προβλήματα ἐξ ἧς ὄψεως προείπομεν. Οὕτως, ὁ παρ' ἡμῶν κ. Διομήδης Παπαβασιλόπουλος (καθηγητῆς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν) ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ «Σύνθεσις καὶ διάλυσις τῆς ζωῆς ὕλης» (1907) ἐν σελ. 30 ποιούμενος λόγον περὶ διαφορᾶς μεταξὺ νεκρῶν καὶ ζωσῶν ζωικῶν μεμβρανῶν, ἐπιλέγει. «Ἡ τοιαύτη ἐκλεκτικὴ ἰδιοφυΐα τῶν ζώντων κυττάρων καὶ ἡ τάσις αὐτῶν πρὸς ἀποβολὴν πάσης βλαπτικῆς ἢ ἀχρήστου οὐσίας εἶναι βεβαίως αἰνίγμα, ὡς αἰνίγμα εἶναι καὶ ὅλη ἡ ζωὴ αὐτῶν, καὶ δὲν ἐξηγεῖται οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον οὔτε διὰ τῶν νόμων τῆς διαπιδύσεως διὰ νεκρῶν ζωικῶν μεμβρανῶν οὔτε δι' οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀρχῆς σιγηριζομένης ἐπὶ χημικῶν ἢ μηχανικῶν φαινομένων».

Ἡ ἐκλεκτικὴ αὕτη τῆς ζωῆς πρωτοπλασματικῆς ὕλης ἰδιοφυΐα καὶ ἡ τάσις αὐτῆς πρὸς ἀποβολὴν παντὸς βλαβεροῦ καὶ ἀχρήστου ἀνατρέπει ἄρδην τὰς θεωρίας τῶν βιολόγων καὶ χημικῶν, οὔτινες τὰ συμπεράσματα, αἵτινα ἐξήγαγον ἐκ τῶν φαινομένων τῆς ἀνοργάνου φύσεως καὶ τῆς νεκρᾶς ὀργανικῆς ὕλης ἠθέλησαν νὰ ἐπεκτείνωσι καὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐξηγήσωσι τὴν ζωὴν διὰ μηχανικῶν καὶ χημικῶν νόμων.» Ὁ κ. Henri Poincaré (μαθηματικὸς, μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν) ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ Ἰπόθεσις» (1908, σελ. 258) λέγει. «Ἐκ πασῶν τούτων τῶν δυνατῶν ἐξηγήσεων (ὑποθέσεων), πῶς νὰ γίνη ἐκλογή τις, ἀφοῦ ἡ βοήθεια τοῦ πειράματος ἐλλείπει; Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα ἴσως, καθ' ἣν οἱ φυσικοδίφαι θὰ παραι-

τηθῶσι τῶν ζητημάτων τούτων, τῶν ἀπροσίτων εἰς τὰς περαματικὰς μεθόδους, καὶ θὰ ἐγκαταλίπωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς μεταφυσικούς» (ἐν τῷ Κεφ. Ὀπτική καὶ Ἡλεκτρισμός).

Ὁ δὲ Κ. Μητσόπουλος ἐν σελ. 262—266 τοῦ Α'. τόμου τῆς Γεωλογίας αὐτοῦ ὁμοίως ρητῶς ἀναγνωρίζει τὴν ἀδυναμίαν ταύτην τῆς Ὑλικῆς Ἐπιστήμης. Καὶ ὁ κ. Ρ. Νικολαΐδης ἐν τῇ «Φυσιολογία τοῦ Ἄνθρώπου» τὰ αὐτὰ λέγει. Ἐν τῷ βιβλίῳ μάλιστα τούτῳ ἀναγράφονται καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἀδυναμιῶν τῆς μηχανικῆς καὶ τῆς χημείας πρὸς ἐρευναν τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου (τόμος Β' σελ. 367—368, «Ὑλὴ καὶ Ψυχὴ», τόμ. Γ' σελ. 367. «Τὰ ψυχικὰ φαινόμενα»). Ὅπου δ' οἱ βιολόγοι ἐξέρχονται τῶν γεγονότων, δολιχοδρομοῦσιν ἀνά τὸ ἄπειρον, τὸ δ' ἔργον αὐτῶν τιτλοφορεῖται «Κενοσπουδία».

Τὰ ἐπιτὰ προβλήματα τοῦ Du—Bois—Reymond (γερμ. φυσιολόγου, 1818—1896), αἵτινα οὗτος καὶ ἐν ἰδίῳ βραδύτερον (1881) ἐπραγματεύθη ὑπὸ ἐπιγραφὴν «Τὰ ἐπιτὰ κοσμικὰ αἰνίγματα» («Die Sieben Weltraetsel»), εἶναι τόσῳ σαφῶς καθωρισμένα, ὥστε ἀξίζει νὰ γνωσθῶσι τοῖς πολλοῖς, ὡς δίδοντα τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ προτεθὲν ζήτημα.

α') Τίς ἡ οὐσία τῆς ὕλης καὶ τῆς δυνάμεως, β') Πόθεν ἡ πρώτη κίνησις, γ'). Πόθεν ἡ ζωὴ, δ') Πόθεν ἡ σκόπιμος διάταξις ἐν τῷ κόσμῳ, ε') Τίς ἡ ἀρχὴ τῆς γλώσσης, ς') Πόθεν ἡ ἐλευθέρη θέλησις (libre arbitre) καὶ ζ') Πόθεν ἡ συνείδησις, ἦτοι τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν (ἀνευ τοῦ ὁποίου ὁ κόσμος οὐδεμίαν ἀξίαν θὰ εἶχεν, ὡς ἀσυνείδητος, ἄνους καὶ ἀδρανῆς, καὶ οὐ ἔνεκεν ὁ Rudolf Lotze (γερμ. φυσιολόγος καὶ φιλόσοφος, 1817—1881) τὸν ἄνθρωπον ἐκάλεσε «μικρόκοσμον»).

«Εἰς ταῦτα ἡ Ἐπιστήμη, ὅσον ἐκ τῆς γνώσεως τῆς ὕλης καὶ τῶν δυνάμεων αὐτῆς, οὐδέποτε θὰ ἀπαντήσῃ. Εἶναι ἑοραεῖ ἅλυστα» (ἐν τῇ «περὶ τῶν ὀρίων τῆς γνώσεως» διατριβῇ αὐτοῦ).

Ταῦτα ἐφιλοπονήσαμεν χάριν τῶν θελούντων νὰ συλλέγωσι γινώσιν τινα ἀπεσταγμένην, ἦτοι ἀπηλλαγμένην ξένων προσμίξεων, ἐπὶ θεμάτων κοσμολογικῶν, ἵνα οὕτω προφυλάσσωνται ἐκ τῆς ἀπάτης. Εἶθε δὲ τὸ ἡμέτερον παράδειγμα νὰ ἀκολουθησῶσι καὶ ἄλλοι.

Νικ. Δ. Σπηλιώτης.

Διδρ τῶν φυσ. ἐπιστημῶν
Χημικός.



Ἡλία Α. Τσιτσέλη, Ἱταλογράφοι Ἴόνιοι. Γραμματολογικὸν σημεῖωμα. Ἐν Ἀθήναις 1912. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου Κ. Φ. Σκόκου. 1912.

— 0 —

Ὁ ἀνάματος ἱστοριοδίφης καὶ λαογράφος κ. Ἡλίας Τσιτσέλης, ὁ γνωστότατος συντάκτης τῶν τριτόμων «Κεφαλληνιακῶν Συμμεϊκτων», ὁ σθεναρὸς ἔρευνητὴς καὶ δεξιότατος ἐρμηνευτὴς—μοναδικὸς νῦν ἐν Ἑλλάδι ἐν τῷ κλάδῳ αὐτοῦ—τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας Κεφαλληνιακῆς ἱστορίας, ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἱταλοῦ Παρνασσοῦ τοὺς Ἴονίους ἐκείνους, οἵτινες ἔγραψαν Ἱταλιστί, καὶ ἐνέγραψαν αὐτοὺς εἰς τὸ Ληξιαρχικὸν βιβλίον τῆς Ἀπολλωνείου περιφερείας. Δὲν εἶναι Ἱταλοὶ οἱ Ἴόνιοι οἱ γράψαντες Ἱταλιστί· εἶναι Ἴόνιοι, εἶναι Ἕλληνες· ἔπος, δὲν εἶναι ἀλλοεθνῆς ὁ ἀλλαχῶ ἐν ξένη γλῶσση διδασκόμενος Σοφοκλῆς· ἀπλοῦστατα, κατ' ἀνάγκην, ἤλλαξαν τὸ ἀέρινον ἔνδυμα τῆς γλῶσσης.

Ὁ συντάκτης εἶναι ἀξίος μεγίστων χαρίτων, διότι ἀπέδωκε τὴν Πατρίδα εἰς τοὺς ἐν τῇ ξένη χειμαζομένους—ἔστω καὶ ἂν ὑμνῶνται—καὶ διὰ τὸ ὅτι ἀπέδωκε τὰς πλανωμένας δόξας εἰς τὴν Πατρίδα.

Κάλλιστον ἔσται, ἂν πάντες οἱ δυνάναμενοι πράξωσι τὸ αὐτὸ διὰ πάντας τοὺς Ἕλληνας λογογράφους, τοὺς ὁποίους ἐξέτισεν ὁ ἥρεμος καὶ ἁρμονικὸς ξενῶν ξένης γλῶσσης, φεύγοντας τὴν τότε κατερρακωμένην ὑπὸ τοῦ ἀθλίου κατακτητοῦ ἡμετέραν, ἀδυνατοῦσαν οὕτω νὰ ζωγραφῆσιν τὰς εἰκόνας, ἰδέας των. (Τοῦτο λέγω μὲ τὴν ἀναγκαίαν ἐπιφύλαξιν διὰ τοὺς μὴ δυνηθέντας νὰ ἐκπαιδευθῶσιν ἐν τοῖς τῆς δουλείας χρόνοις ἐν Ἑλλάδι, ὡς μεγάλοι τινὲς πεζογράφοι μας τῶν τότε χρόνων). Ἄς ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ναὸν αἱ εἰκόνας του· εἰς τοὺς μετενεγκόντας θὰ κατ' ἐπαξίως ὁ λίβανος.

Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα, Ἱστορικὴ περιοδεία Ἑλληνικῶν λέξεων. Ἐκδοσις Χαραυγῆς Λέσβου ἐν Μυτιλήνῃ 1911. Εἰς φύλλον.

Τὸ σπινθηροβόλον πνεῦμα, ὅπερ κατεσκῆνωσεν εἰς τὸ σῶμα ὅπερ ἀναγνωρίζομεν διὰ τοῦ διακριτικοῦ σημείου : Ἀθανάσιος Μπούτουρας ἔγραψε τὰς ὄλγας ἀλλὰ σφωτάτας καὶ εὐφρεστάτας γραμμαῖς ταύτας τῆς Ἱστορικῆς περιοδείας τῶν ἑλληνικῶν λέξεων, ἐκλογὴν ἐκ μεγάλης συγγραφῆς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Μετὰ τὴν ἐκδοσιν ταύτης θὰ γίνῃ ἐνταῦθα ἡ δέουσα κριτικὴ, νῦν δὲ καθήκον νομίζομεν νὰ μνημονεύσωμεν καὶ ἐνταῦθα ταύτης καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν ἀμέριστον τὴν προσοχὴν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, οἵτινες ἐν τῷ ἀνά χειρας θὰ συναντήσωσι τὴν διατριβὴν ταύτην.

Ὁ αὐτὸς συντάκτης ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει (Ἰανουαρίου 1912) τοῦ Δελτίου τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου ἐδημοσίευσεν διατριβὴν «Ἐν βλέμματι εἰς τὸν μαγετικὸν θάλαμον τῶν γλωσσικῶν». Ἡ διατριβὴ εἶναι ἀξία λόγου πολλοῦ, διότι ἀπὸ ὑψηλῆς ἀπόψεως ἐξετάζει ἱστορικῶς κριτικῶς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, κρίνει τὰς διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἐρεῦνας καὶ ἐργασίας πολλῶν καὶ τοῦ Ἐκπ. Ὁμίλου καὶ καταλήγει εἰς τελικὸν συμπέρασμα ἀληθοῦς πατριωτικῆς ἐμπνεύσεως ὅτι ὁ γλωσσικὸς ἀγὼν πρέπει νὰ γίνηται (ἂν πρέπει νὰ γίνηται) τηρουμένων πάντοτε τῶν δρων τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐπρεπειας ἐκατέρωθεν, διότι ὁ ἀγὼν οὗτος εἶναι ἀγὼν ἰδεολογίας καὶ οὐχὶ ἠθικῆς καταπτώσεως καὶ ἀλληλοσπαραγμοῦ, καὶ ἀγὼν ἀποδεικνύων τὴν ὑπάρχουσαν ἀκόμη ἀκμαίαν καὶ ἀναγεννωμένην τῶρα ζωτικότητα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, τῆς μελούσης πάλιν νὰ δράσῃ ποτὲ, ἐπαξίως τῆς ἱστορίας της.

Διὰ δὲ τοὺς ἀντιμαχομένους λέγει

τοῦ ἀληθοῦς ἀγνοῦ ἐπιστήμονος τὰ ζηλευτὰ ῥήματα «ἂν νικήσωσι αἱ ἀντιλήψεις τῶν νεωτεριστῶν, βεβαίως ἕκαστος θὰ τεθῆ ἀναλόγως ἀνεὶ μνησικακίας εἰς τὴν θέσιν του, θὰ ἐπικρατήσῃ πρόγραμμα δι-αλλαγῆς, συστήματος καὶ ἐπιδιώξεως τῶν ἰδεῶν, πράγμα διὰ τὸ ἔποιοι εἶναι ἀνάγκη νὰ διαφωτισθῇ ἡ μεγάλη μᾶζα τῶν... κοινωνικῶν παραγόντων».

Ὁ εὐφυῆς συγγραφεὺς δὲν ἀποδεικνύει διὰ τί τάναντία θὰ πράξωσι (κατ' αὐτὸν) ἂν ἐπικρατήσωσιν οἱ ἀμύντορες τῆς Ἑθνικῆς γλώσσης. Τὸ κάλλιστον διὰ τὸν ἐπιστήμονα εἶναι νὰ μὴ ἐπηρεάζηται καθέλου, ἀλλ' ἀμερολήπτως νὰ κρίνῃ τὰ πρὸ αὐτοῦ ζητήματα. Οὕτω θὰ ὀδηγηθῇ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὅδον ὁ πνευματικὸς πλάτης, ὅστις εἴτε ἀπὸ φύσεως, εἴτε ἀπὸ μαθήσεως, δὲν εἶναι ἱκανὸς εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ζωτικωτάτων αὐτῶν ζητημάτων.

Τοῦ αὐτοῦ. Στοιχειώδης θεωρία περὶ τῶν φιλολογικῶν μας τάσεων. Ἐν Ἀθήναις Τυπογραφεῖον τῆς Β. Ἀύλης Α. Ραφτάνη. 1911 σελ. 39.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ πρὸ μικροῦ λήξαντος ἔτους ὁ ἀκαταπόνητος φιλόλογος κ. Μπούτουρας ἐξέδωκε τὴν Στοιχειώδη Θεωρίαν του, ἣν ἔγραψεν, ὡς ἐν τῷ προλόγῳ λέγει, ὑπὲρ τῆς νεολαίας μας, ἧτις ἀκόμη μανθάνει ὅτι ἡ πολιτεία καταδιώκει τὰ ἀρχαῖα γράμματα, ὅφ' ἂν μόνον ἄρα (κατὰ τὸν συγγραφέα) ἐννοοῦνται ξηραὶ τινες καὶ λυχνίας ὄζουσαι ἀσχολλίαι περὶ λεξίδια καὶ κανόνες καὶ τύπους καὶ κόμπους ῥητορικούς.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ α' τοῦ ἔργου «Γενικὴ Θεωρία» ἐν σαφεῖ ἱστορικῇ ἀφηγήσει ἐκτίθεται ἡ θέσις τῶν νεωτέρων μελετῶν πρὸς τὰς κλασσικὰς σπουδὰς ὑπὸ ἐπιτημονικῆν καὶ πρακτικῆν ἑποψίν, καὶ τίθεται κάλλιστος ὁ ὅρισμός τῆς ἐννοίας Φιλολογία, ὅρισμὸς πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ τοῦ ἀειμνήστου Βοικχίου δὲν δύναται πλέον νὰ ἔχῃ θέσιν. Βεβαίως ὁ ὅρισμὸς δὲν εἶναι σύντομος καὶ μονομερῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐριζόμενον οὐδὲ σύντομον οὐδὲ μονομερῆς

εἶναι. Ἡ δικαιολογία αὕτη εἶναι ἀδιάσειστος καὶ ὁ ὅρισμὸς ἀπαραγράφτος. Ἐκτείνεται περαιτέρω εἰς τὸν ὅρισμόν τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἐν τῇ Δύσει ἀναπτυχθεὶς κλασικισμὸς οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ πνευματικὸς περιορισμὸς καὶ ἐχθρὸς τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν καὶ ἐνεργειῶν. Μὲ τὴν φωτεινὴν τοῦ ἀληθοῦς γνώστου τῆς ἐπιστήμης του κρίσιν ἐκτίθησι καὶ ὑποστηρίζει τὸ ὅτι αἱ Βυζαντιακαὶ καὶ Νεώτεραι φιλολογικαὶ σπουδαὶ ἐξήτμισαν τὴν πλάνην, τὴν γεννήσασαν τὴν σύγχυσιν τοῦ παιοῦ τῶν συγγραμμάτων πρὸς τὴν ζωὴν καὶ ἐξέλιξιν τοῦ ἑλληνικοῦ, καὶ τὴν γνώμην ὅτι τὰ μετὰ τὴν κλασσικὴν περίερον ἔργα ἦσαν ἀνάξια προσοχῆς· εἰτα ἔρχεται εἰς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης, τὸ β' δηλ. ἀξίωμα τοῦ κλασικισμοῦ, καθ' ὃ δηλ. ἦτο διαφορά ὀλη ἢ μετὰ τὴν κλασσικὴν περίερον ἐξέλιξις αὐτῆς καὶ ὑποστηρίζει τὰς ἑαυτοῦ γνώμας δι' ἀδρῶν ἐπιχειρημάτων.

Ἐν τῷ β' μέρει, τῇ εἰδικῇ ἐφαρμογῇ τῆς θεωρίας, ὁ κ. Μπ. μὲ τὴν συνήθη ἐλευθεροστομίαν καὶ λεπτοτάτην αὐτοῦ κριτικὴν ἐκτίθησι τὰ τρία στάδια τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἐπιστήμονος τῆς χρησιμοθηρίας καὶ ἰδίᾳ τὸ τῆς αὐταπάτης ἡμῶν τῆς γλωσσικῆς. Δυστυχῶς, ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνονται πράγματα γνωστὰ ἐκ τῶν «Προλεγομένων» του καὶ τινα ἀνάρμοστα διὰ τὸ βιβλίον καὶ προσωπικά. Τὸ αὐτὸ δύναμαι νὰ ἐπαναλάβω καὶ διὰ τὸ γ' καὶ τὸ τελευταῖον μέρος. Ἐπερίσσειε τελείως ὡς γνωστὸν, νέα ἔφοδος κατὰ γηραιῶν καθηγητῶν, καὶ ἄμυνα κατὰ θρυλουμένων φληναφημάτων περὶ τοῦ συγγρ. Ἀξιοτάτη πολλῆς προσοχῆς ἐν τῷ μέρει τούτῳ εἶναι ἡ ἠδυεπὴς ἀφήγησις περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς ἐξελίξεως τῆς φιλοσοφίας.

Τοῦ αὐτοῦ. Ἀνακοίνωσις περὶ τοῦ παρασιτικοῦ ἔρρενου. Ἀθήναι φυλ. 4.

Ὁ κ. Μπούτουρας φαίνεται ὅτι ἐπλάσθη ἵνα δημιουργῇ καὶ ἀναπτύσῃ νόμους καὶ κανόνες ἐν τῇ γενικῇ ἑλληνικῇ γραμματικῇ.

Ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως περὶ τοῦ παρα-
σιτικοῦ ἔρρινου ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει τῆς
ἑλλ. γλώσσης δὲν δύναται νὰ κριθῇ δεόν-
τως ἡ σπουδαιότης τῆς ἐργασίας· παρέχεται
ἀπλή ἰδέα περὶ αὐτῆς. Δὲν πρέπει ὅμως
νὰ παρασιωπηθῇ ἡ ἐμφάνισις τῆς ἀνα-
κοινώσεως ταύτης διότι καὶ σπουδαῖον
ζήτημα ἔρχεται νὰ διαλευκάνη καὶ
πρέπει νὰ συσταθῇ τῷ κ. συγγραφεῖ δι
πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν γλώσ-
σαν ἑλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ νὰ μὴ
στηρίξῃ τὸν ἑαυτοῦ νόμον εἰς μονομερῆ
παραδείγματα τῆς Παντικῆς Οἰνῆς, τῆς
Πάτμου, τοῦ ἰδιώματος τῶν Λαζῶν, μερῶν
τινῶν τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἡ ἐμὴ πα-
τρὶς, ἡ Κεφαλληνία, παρέχει ἀξιόλογον
συμβολὴν τῷ ἐρευνητῇ καὶ πᾶσα ἄλλη
χώρα Ἑλληνικῇ, ἀφ' οὗ καὶ ἐν ταύτῃ ὁ-
μιλοῦσιν ἄνθρωποι οὐχὶ διαφόρου φύσεως
τῶν τῶν μνημονευθειῶν χωρῶν. Τὸ αὐτὸ
λέγω καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ ἀνακοινώσει μνημο-
νευομένην διατριβὴν περὶ τοῦ φθόγγου τσ.

**Τοῦ αὐτοῦ Περὶ τοῦ μύθου τῆς
Σαπφούς, ἐν Ἀθήναις 1912.
Σελ. 4.**

Ὁ κ. Μπούτουρας ἐν τῇ συμβολῇ ταύ-
τῃ εἰς τὴν Μυθολογίαν ἐπιλαμβάνεται τοῦ
ἐνδιαφέροντος ζητήματος περὶ τῆς Σαπφούς
καὶ χαριέντως ἀναίρει τὸ ἐπικολαπτόμενον
στίγμα εἰς τὴν μνήμην τῆς μεγάλης ποιη-
τρίας. Ὁ μῦθος οὗτος, λέγει, εἶναι πλά-
σμα, διότι ἡ παράδοσις μαρτυρεῖται ἐκ
Λευκάδος καὶ Αἰγίνης κ. ἄ. Ὡς βάσις τοῦ
μύθου λέγει ὁ συγγρ. δι' ἐχρησίμευσαν οἱ
σφοδροὶ καὶ ἀτυχεῖς ἔρωτες, οὓς περιγρά-
φει ὁ Εὐαγγελιστῆς τῆς Ἀρχαιότητος, ὁ
Ὅμηρος, καὶ δι' τὸ β' μέρος τῆς παρα-
δόσεως περὶ τοῦ δυστυχήματος εἰς τὸν ἄ-
πιστον ἔραστον διὰ τῆς ἀπολιθώσεως τοῦ
πλοίου του, προέκυψεν ἐκ τῶν παρομοιώσε-

ων καὶ τῶν ὁμοίων μύθων τῆς ἀρχαιότητος.

Διὰ τῆς συμβολῆς ταύτης ὁ κ. Μπού-
τουρας ἀποδείκνυται δι' εἶναι οὐ μόνον ἀρι-
στος νεογραμματικός, ἀλλὰ καὶ μάλιστα
ἐπιτυχῶς ἐργαζόμενος καὶ εἰς ἄλλους κλά-
δους τῆς πολυμεροῦς ἐπιστήμης του.

**Φαίδωνος I. Κουκουλέ. Παρα-
τηρήσεις καὶ διορθώσεις εἰς τὸ
Corpus. Glossarium Latinorum.**
Ἀπόσπασμα τοῦ «Βυζαντινοῦ Περιο-
δικοῦ» τοῦ Κρουμβάχερ. Σελ. 388—
419. Ἐν Λειψία παρὰ Teubner 1911.

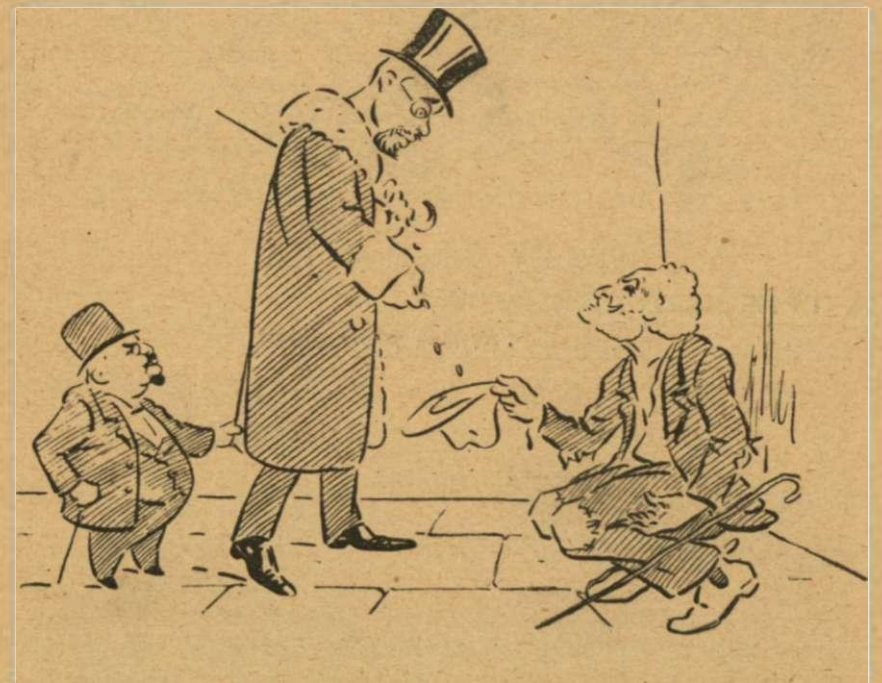
Διὰ τῆς πραγματείας του ταύτης ὁ κ.
συγγραφεὺς ἀσχολεῖται εἰς τὴν διόρθωσιν
καὶ παλινδρθωσιν τῶν ἐν τῷ Corpus Glos-
sarium Latinorum τοῦ ἐν Ἰένῃ Καθη-
γητοῦ κ. Goetz ἀσαφῶν χωρίων, μεινάν-
των οὕτω ἕνεκα τῆς φθορᾶς τῆς προσγι-
νομένης ὑπὸ τῆς ἀλλεπαλλήλου τῶν χει-
ρογράφων ἀντιγραφῆς, προσέτι δὲ καὶ λέ-
ξεων, ἃς γερμανοὶ γλωσσολόγοι ἀπεσκο-
ράκισαν ἀπὸ τοῦ θησαυροῦ ἕνεκα ἀγνοίας
τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης.

Μὲ βαθεῖαν καὶ λεπτεπίλεπτον κρίσιν
ἐπιβάλλει τὴν ἀπὸ τοῦ θησαυροῦ ἀποβολὴν
λέξεων ἀνυπάρκτων ἢ δημιουργίαν ἄλλων
κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας τῆς ἡμετέρας
γραμματικῆς, οὓς δὲν ἔλαβαν ὑπ' ὄψιν οἱ
ἐκδοταὶ τοῦ θησαυροῦ, καὶ ἐλέγχει καὶ
παράλειψιν λέξεων, αἵτινες δὲν ἔπρεπε νὰ
νομισθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν ἐκφυλλοφο-
ρηταί.

Ὅφειλομεν μεγίστας χάριτας εἰς τὴν
τῶν ἐκδοτῶν ὡς πρὸς τὴν νεοελληνικὴν
γλώσσαν ἀμαθίαν, διότι ἐχορήγησεν ἡμῖν
αὐτὴ τὴν τιμῶσαν τὴν ἑλληνικὴν κριτι-
κὴν διατριβὴν ταύτην τοῦ κ. Κουκουλέ, ἡ-
τις παρέχει καὶ τρανὰ δείγματα ἰκανῆς
παλαιογραφικῆς γνώσεως τοῦ συντάκτου.

Δρ. Ν. ΛΙΒΑΔΑΣ

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΟΡΘΩΣΕΩΣ



ΘΑΥΜΑ Βον

— Δὲν μὲ θυμᾶσαι. κύριε Λευτεράκη ; Βοήθεια ποῦ μ' ἐγονάτισεν
ἡ ἀνόρθωσις

ΑΙ ΞΕΝΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΕΣ

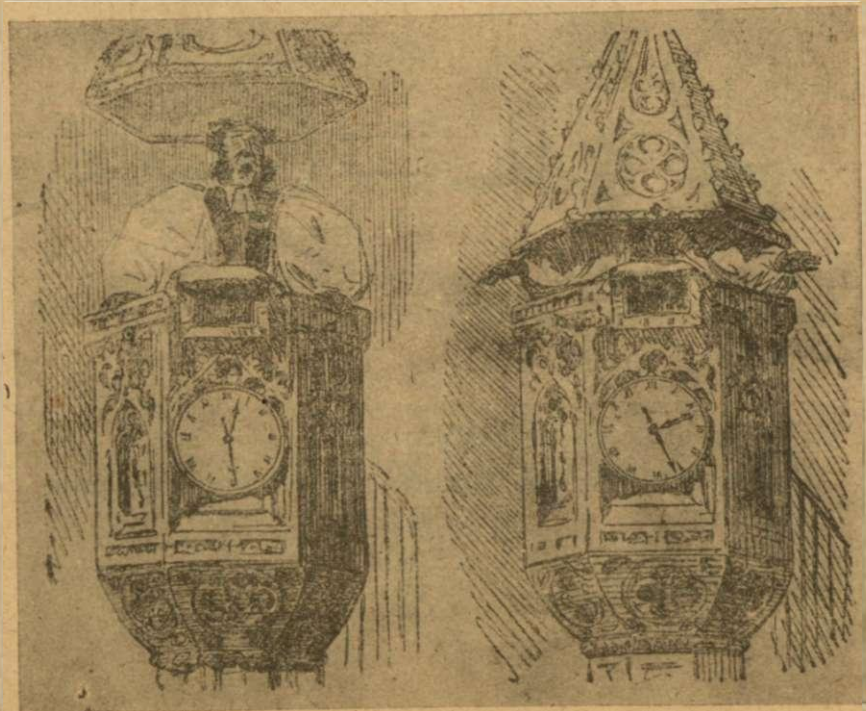
(Σχεδιαγράφημα τοῦ κ. Γ. Ροῦλου)



Ἡ Γαλλίς ἠθοποιὸς Μαρθα Ρενιέ

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΩΛΥΣΙΕΡΓΙΑΣ

(Ἀγγλικὴ γελοιογραφία)



ΜΗΧΑΝΗΜΑ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 60,000,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

- ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ :** Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Καλάμαις, Τριπόλει, Σύρω, Βόλω, Λαρίσῃ, Καρδίτῃ καὶ Ἀγοινίῳ.
- ΕΝ ΚΡΗΤῃ :** Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ.
- ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ :** Ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ἐποκατάστημα ἐν Γαλατῇ μετὰ Πρακτορείου ἐν Σιαμπούλ), Ἀμισῶ, Πάφρω, Τραπεζοῦντι, Κερασούντι, Σμύρῃ, Χίῳ, Μερόνῃ, Ἀδάνοις, Ταρῶ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραϊς, Καβάλλα, Σάνδη καὶ Ἰωαννίνοις.
- ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ :** Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Κάιρω (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μουσὸν), Ζαγαζίκ, Μανσούρα, Μι-Γάμρ, Τάντα καὶ Μπενι-Σουέφ.
- ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ :** (No 22 Fenchurch Street), ΕΝ ΑΜΒΟΥΡΓῳ (Domhof, Mönckeburgstr. 18), ΕΝ ΛΕΜΗΣῳ (Κύπρου), ΕΝ ΑΙΜΕΝΙ-ΒΑΒΕΟΣ (Σάμου), ΕΝ ΧΑΡΤΟΥΜ καὶ ΕΝ ΑΙΜΕΝΙ-ΣΟΥΔΑΝ (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος
Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ
ΕΠ. ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ
ΕΥΣΤ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ
Α. ΖΑΡΙΦΗΣ
ΙΩΑΝ. ΗΛΙΑΣΚΟΣ
Δ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝ. ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος
Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ
ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ
ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΛΙΖ
ΕΜΜ. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ
ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ
ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ
ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Γενικὸς Διευθυντὴς : ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις : ἌΘΗΝΑ ἸΚΗΝ-ATHENOCLES.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζιτικὴν ἐργασίαν, ἥτοι : Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, Εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, Ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολὰς, Ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολὰς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολὰς πληρωμῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ, Ἀνοίγει τρέχοντας λ)σμούς ἡγγυημένουσ, Δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ ὄρους λίαν εὐνοϊκοῦ διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια, εἰς χρυσόν καὶ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπὸ ὄρους λίαν εὐνοϊκοῦσ.

Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις εἶνε ἀποδοτέαι εἰς ὃ νομισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἐτους.

Ταμειυτήριον μὲ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν λειτουργεῖ καθ' ἐκάστην.



ΕΚΑΣΤΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΟΝ ΧΩΡΙΣΤΑ ΤΙΜΑΤΑΙ :

ΕΝ ΤΩ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩ ΔΡ. 2 ΕΝ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩ ΦΡ. 2

Ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελεῶν.